

ISSN 2630-0168

ชาคริต แก้วทันคำ

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา

วารสาร

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม- เมษายน) 2561

เจ้าของ สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ที่ปรึกษากองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์พิเศษ จำนงค์ ทองประเสริฐ
รองศาสตราจารย์สงบ บุญคล้าย

ราชบัณฑิต

ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาตะวันออก

ผู้ทรงคุณวุฒิ

ศาสตราจารย์ ดร.อุดม วโรตม์สิกขดิตถ์
ศาสตราจารย์ ดร.ดวงมน จิตรจำนงค์

ราชบัณฑิต

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วิทยาเขตปัตตานี

รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพร พานโพธิ์ทอง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาพร คงศิริรัตน์

มหาวิทยาลัยนเรศวร

รองศาสตราจารย์ ดร.ศานติ ภักดีคำ

ราชบัณฑิต

รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลศักดิ์ กิ่งคำ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สิริวรรณ นันทจันทุล

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ชลอ รอดลอย

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

รองศาสตราจารย์สุนีย์ เลี้ยวเพ็ญวงษ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์กฤษฎา ศรีธรรมมา

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร ภักดีผาสุข

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารียา หุตินทะ

มหาวิทยาลัยศิลปากร

อาจารย์สกุล บุญยทัต

มหาวิทยาลัยศิลปากร

นางชมัยกร บางคมบาง

ศิลปินแห่งชาติ

วិธีวรรณสาร

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม- เมษายน) 2561

UNUS
วិธีวรรณสาร
JOURNAL OF LINGUISTICS AND CULTURE

สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ รัชฆ์มณี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประกิจ จันทะเคียน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐา จักรไชย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กอบกาญจน์ วิเศษรัมย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติา เจียพงษ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวรรณ ศรียาภัย

ดร.สรพันธ์ นันตะภูมิ

ดร.รัชดา ลาภใหญ่

ดร.วิชุดา พรายยงค์

ดร.จิรฐิพร ไทยงเหลื่อม

Dr. Chom Sonngang

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

มหาวิทยาลัยพะเยา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี

ราชวมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์

มหาวิทยาลัยรังสิต

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

Researcher to Royal

Academy of Cambodia

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญยแสนอ ตริวิเศษ

ผู้ช่วยบรรณาธิการฝ่ายภาษาต่างประเทศ

ดร.สมศักดิ์ พันธุ์ศิริ

อาจารย์บำรุง กันรัมย์

ดร.พิสุทธิพงศ์ เอ็นดู

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี

ราชวมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์

ศูนย์วิจัยภาษาและวัฒนธรรม

วารสาร

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม- เมษายน) 2561

เลขานุการ

อาจารย์ยุพาวดี อาจหาญ
อาจารย์พิมพ์ผกา ยอดนารี

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

พิธีฐานอักษร

อาจารย์สันติภาพ ชำรัมย์
อาจารย์อุภาวณณ์ นามศิริ
อาจารย์ณภัทร เชาว์นวม
อาจารย์พิพัฒน์ ประเสริฐสังข์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ประสิทธิภาพเว็บไซต์

อาจารย์สินทรัพย์ ยืนยาว
อาจารย์ชลาวดี วรรณทอง
นายมานะ สลูปพล

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ศิลปกรรม – รูปเล่ม – ภาพประกอบ

อาจารย์ปาลิตา ผลประดับเพชร

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ประชาสัมพันธ์

อาจารย์อุภาวณณ์ นามศิริ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

วิจิตรวรรณสาร

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม- เมษายน) 2561

สำนักงานวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ศูนย์วิจัยภาษาและวัฒนธรรม

วិวิวรรณสาร

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม- เมษายน) 2561

ที่ทำการสำนักงานวารสารววิวรรณสาร

439 สาขาวิชาภาษาไทย อาคาร 1 ชั้น 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ถนนจิระ
ตำบลในเมือง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ 31000

โทรศัพท์: 084-518-6262

e-mail address : wiwitjournal@gmail.com

สมัครสมาชิกและส่งบทความได้ที่เว็บไซต์ <http://www.wiwitwannasan.com>

วิจิตรวรรณสาร

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม- เมษายน) 2561

สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

วิจิตรวรรณสาร เป็นวารสารวิชาการด้านภาษาและวัฒนธรรมของสาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ และเครือข่ายนักวิชาการด้านภาษาและวัฒนธรรม มีกำหนดออกปีละ 3 ฉบับ เดือนมกราคม-เมษายน เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม และเดือนกันยายน-ธันวาคม มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานในรูปแบบบทความวิจัย บทความวิทยานิพนธ์ บทความวิชาการ บทความวิจารณ์หนังสือ และบทความทั่วไปที่เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับภาษา วรรณกรรม วรรณคดี คติชน การสอนภาษา วัฒนธรรม และการสื่อสาร บทความที่เผยแพร่ลงในวารสารต้องเป็นบทความที่ไม่เคยพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใด ๆ บทความทุกเรื่องในวารสารนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องจำนวนสามคน และอาจได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามที่กองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิเห็นสมควร ทั้งนี้ ขอคิดเห็นใด ๆ ในบทความถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความเองทั้งสิ้น

วิจิตรวรรณสาร

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม- เมษายน) 2561

ศูนย์วิจัยภาษาและวัฒนธรรม

วิจิตรวรรณสาร

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม- เมษายน) 2561

บทบรรณาธิการ

วิจิตรวรรณสาร
พื้นที่ฝึกฝีมือ
เป้าหมายแห่งวิวิธ
ปัญญาอ้อมฉายฉาน
เครือข่ายนักภาษา
คุณธรรมแห่งน้ำมิตร
ก้าวไปในฝันปอง
หวั่นไหวไล่กวดตาม
แต่คนมันในทาง
ข้ามผ่านทุกกาลกล
หวังเป็นเช่นหนังสือ
ภาษาวัฒนธรรมครบ

ปณิธานงานหนังสือ
เกียรติศักดิ์นักวิชาการ
นัยวินิจการคิดอ่าน
จากผลึกรู้ผลึกชีวิต
พลั้งศรีทาสุจริต
นวัตรวจึงดงาม
ปีที่สองวยายาม
ชมให้แพ้ย่อมจ้านน
ย่อมรางซางทุกแห่งหน
ท่อมทีบเทาที่เซาซบ
น่าจับถือชวนคิดขบ
บรรณพิภพต้องจารึก

บุญยแสนอ ตริวิเศษ

สารบัญ

วิจิตรวรรณสาร

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน) 2561

เปรียบเทียบอักขรวิธีการใช้คำบาลีสันสกฤตในภาษาไทยและภาษาเขมร

*Comparative study of Orthography of Pali and Sanskrit
in Thai and Khmer*

สงบ บุญคล้อย

Sangop Bunkhloi

13

บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนชุมนุมเพลงพื้นบ้าน
โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา

*The Role of Folk Song toward Youth in Folk Song Club
at Phetchabunwittaya School*

นาฏอนงค์ พวงสมบัติ

Nathanong Phuangsombat

41

ขูลู - นางอ้ว/อลองเจ้าสามลอ : ลักษณะร่วมและต่างในมิติด้านสังคม
วัฒนธรรมอีสาน - ไทยจีน

*Khulu-Nang Ua/ Chao Sam Lo: Coincident and Non Coincident
Characteristics in Socio-Culture of Isan and Thai Khoen People*

พิพัฒน์ ประเสริฐสังข์

Phiphat Prasertsang

59

แหล่งเกลือทุ่งกุลาร้องไห้: ตำนาน พื้นที่นิเวศและการสร้างอัตลักษณ์
ทางวัฒนธรรม

81

*Salina of Thung Kula Rong Hai: Legend, Ecological Space,
and Creation of Cultural Identity*

สมปอง มุลมณี

Sompong Mulmanee

การสร้างชุดการเรียนรู้ส่งเสริมความสามารถในการใช้ภาษาไทย
เพื่อการสื่อสารด้วยการอ่าน และเขียนวิชาภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยเพื่อการเป็นครู

97

*Creating a Learning Package to Enhance Ability of Thai Usage
For Communication with Reading and Writing in the Course
Thai Language and Culture for being a Teacher*

พรทิพย์ ครามจันทึก

Phorntip Kramjantuek

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

111

ภาพสะท้อนความเป็นอื่นของคนชายขอบในรวมเรื่องสั้น

“บังไพรแห่งซบจำปาและเรื่องอื่น ๆ”

*Reflection of Otherness of Marginal People in Collection of Short
Story “Bang phrai heang sap cham pa and Other Stories”*

ชาคริต แก้วทันคำ

Chakrit Kaewtankham

เปรียบเทียบอักขรวิธีการใช้คำบาลีสันสกฤตในภาษาไทยและภาษาเขมร

Comparative Study of Orthography of Pali and Sanskrit in Thai and Khmer

สงบบ บุญค้อย /Sangop Bunkhloi

Krasang District, Buri Ram 31160, Thailand

E-mail: sboon4399@gmail.com

Abstract

Pali and Sanskrit were languages that have influenced both Thai and Khmer languages. They are considered to be high languages that are attached to Buddhism and Brahmanism. They were languages that have a system of word formation that are formative and meaningful, extensive and profound. These systems, both in Thai and Khmer, have been used as examples in the creation of words used in their language from the past to the present. The Thai language and Khmer languages were beautiful in both words and form and praised as the languages of the learned people. They were languages with a high degree of linguistic clarity in language. As for the word use and word formation of Pali and Sanskrit in Thai and Khmer languages, though they derived from the same original source, both Thai and Khmer languages have specific ways to decorate the Pali and Sanskrit words to be used in their own language. The reason for the different refinement of Thai and Khmer was due to duration of historical ties between the two countries in Thailand and Cambodia.

Keywords: Orthography, Pali and Sanskrit, Thai and Khmer

บทคัดย่อ

ภาษาบาลีสันสกฤตเป็นภาษาที่มีอิทธิพลต่อภาษาไทยและภาษาเขมรมาแต่โบราณ และถือว่าเป็นภาษาระดับสูงที่ติดมากับการนับถือพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์ เป็นภาษาที่มีระบบการสร้างคำที่ละเอียดลออทั้งรูปแบบและความหมาย ให้ทรรศนะในทางภาษาอย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง ซึ่งระบบดังกล่าวทั้งภาษาไทยและภาษาเขมรได้นำมาเป็นแบบอย่างในการสร้างคำขึ้นใช้ในภาษาของตนมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้ภาษาไทยและภาษาเขมรมีความงดงามในเชิงภาษาทั้งรูปคำและรูปความ ยกย่องเป็นภาษาของผู้รู้ เป็นภาษาที่มีวรรณสทางภาษาที่สูงส่งละเอียดลออสุขุมคัมภีรภาพในเชิงภาษาอีกด้วย การนำคำศัพท์และวิธีการสร้างคำในภาษาบาลีสันสกฤตมาใช้ในภาษาไทยและภาษาเขมร แม้ว่าจะนำมาจากภาษาบาลีสันสกฤตอันเป็นแหล่งดั้งเดิมเหมือนกัน แต่ทั้งภาษาไทยและภาษาเขมรก็มีวิธีตกแต่งกล่อมเกลาคำภาษาบาลีสันสกฤตเพื่อนำมาใช้ในภาษาของตนแตกต่างกัน สาเหตุที่ทำให้ไทยกับเขมรมีการตกแต่งคำต่างกันเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ในเชิงประวัติศาสตร์ของประเทศทั้งสองคือทั้งไทยและเขมรมีการติดต่อสัมพันธ์กับการต่างประเทศที่ยาวนานต่างกัน

อิทธิพลภาษาบาลีสันสกฤตที่มีต่อภาษาไทยและภาษาเขมร

ภาษาบาลีสันสกฤตเป็นภาษาที่มีอิทธิพลต่อภาษาไทยและภาษาเขมรมาแต่โบราณ และถือว่าเป็นภาษาระดับสูงที่ติดมากับการนับถือพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์ เป็นภาษาที่มีระบบการสร้างคำที่ละเอียดลออทั้งรูปแบบและความหมาย ให้ทรรศนะในทางภาษาอย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง ซึ่งระบบดังกล่าวทั้งภาษาไทยและภาษาเขมรได้นำมาเป็นแบบอย่างในการสร้างคำขึ้นใช้ในภาษาของตนมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้ภาษาไทยและภาษาเขมรมีความงดงามในเชิงภาษาทั้งรูปคำและรูปความ ยกย่องเป็นภาษาของผู้รู้ เป็นภาษาที่มีวรรณสทางภาษาที่สูงส่งละเอียดลออสุขุมคัมภีรภาพในเชิงภาษาอีกด้วย การนำคำศัพท์และวิธีการสร้างคำในภาษาบาลีสันสกฤตมาใช้ในภาษาไทยและภาษาเขมร แม้ว่าจะนำมาจากภาษาบาลีสันสกฤตอันเป็นแหล่งดั้งเดิมเหมือนกัน แต่ทั้งภาษาไทยและภาษาเขมรก็มีวิธีตกแต่งกล่อมเกลาคำภาษาบาลีสันสกฤตเพื่อนำมาใช้ในภาษาของตนแตกต่างกัน สาเหตุที่ทำให้เขมรมีการตกแต่งคำต่างกันเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ในเชิงประวัติศาสตร์ของประเทศทั้งสองคือทั้งไทยและเขมรมีการติดต่อสัมพันธ์กับการต่างประเทศที่ยาวนานต่างกัน

ความสัมพันธ์ในเชิงประวัติศาสตร์ของกัมพูชาต่อคำภาษาบาลีสันสกฤตมีระยะเวลาที่ยาวนานกว่าสยามของเรามาก ในขณะที่อาณาจักรขอมเจริญรุ่งเรืองสูงสุดนั้น อาณาจักรไทยเพิ่งก่อร่างสร้างตัววรรณกรรมจารึกต่าง ๆ ที่พบในดินแดนของขอมที่รุ่งเรืองมาหลายร้อยปี ทั้งคำศัพท์และสำนวนโวหารต่าง ๆ มีการวิวัฒน์ และพัฒนาจากสมัยพระนครในอดีตจนถึงราชอาณาจักรกัมพูชาในปัจจุบัน ความสัมพันธ์ของกัมพูชาที่มีต่ออารยธรรมอินเดียทั้งด้านศาสนา ภาษาและวรรณคดีที่มีมายาวนานนั้น มีอิทธิพลอย่างแนบแน่นติดต่อกันมาเป็นสาย ทำให้ตัวอักษรและอักขรวิธีในการเขียนภาษาเขมรมีความใกล้เคียงกับภาษาบาลีสันสกฤตกว่าภาษาไทยมาก ความคล้ายคลึงกันทางด้านอักษรและอักขรวิธีในภาษาเขมรมิได้มีจำเพาะคำที่รับคำมาจากภาษาบาลีสันสกฤตเท่านั้น ทั้งตัวอักษรและระบบการเขียนหรืออักขรวิธีของภาษาบาลีสันสกฤต ยังมีอิทธิพลต่อคำพื้นบ้านหรือคำสามัญที่ใช้ในภาษาเขมรอีกด้วย จุดนี้จัดเป็นจุดของความแตกต่างกันระหว่างภาษาไทยและภาษาเขมรอีกประการหนึ่ง (Bunkhloi, 2015: 167)

อักขรวิธีภาษาเขมรที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาบาลีสันสกฤต

อักขรวิธีภาษาบาลีสันสกฤตที่เป็นต้นแบบของภาษาเขมร มี 2 ลักษณะ คือ

1. รูปพยัญชนะและการแบ่งเสียงพยัญชนะออกเป็น 2 กลุ่ม ตามแบบของภาษาบาลีสันสกฤต คือ รูปพยัญชนะมี 33 รูปเหมือนกัน เสียงพยัญชนะแบ่งเป็นพยัญชนะเสียงไม่ก้อง (อโฆชะ- เสียงเล็ก - សំឡេងតូច /samleeng touc/¹) และพยัญชนะเสียงก้อง (โฆชะ-เสียงใหญ่ - សំឡេងធំ/samleeng thom/) เหมือนกัน แม้เวลาออกเสียงพยัญชนะจะมีคุณสมบัติทางเสียงต่างกันก็ตาม

2. อักขรวิธีภาษาเขมรใช้ตามหลักพยัญชนะสังโยคหรือสังยุคตามแบบของภาษาบาลีสันสกฤตโดยตรง กล่าวคือ เขมรรับคำศัพท์บาลีสันสกฤตมาใช้ในภาษาเขมรโดยไม่มีการแก้ไขปรับเปลี่ยนอักขรวิธีเหมือนภาษาไทย จะต่างจากภาษาบาลีสันสกฤตเพียงการออกเสียงคำตามแบบของภาษาเขมรที่แบ่งกลุ่มพยัญชนะออกเป็น 2 กลุ่ม คือ พยัญชนะเสียงเล็กและพยัญชนะเสียงใหญ่นั้น

3. ภาษาเขมรเนื่องจากมีความสัมพันธ์กับการตประเทศมาเป็นเวลานานทางด้าน ภาษา ศาสนาและวัฒนธรรม อักขรวิธีของภาษาบาลีสันสกฤตจึงมีอิทธิพลไม่เฉพาะการ

¹ การใช้ศัพท์อักษรแทนเสียง ภาษาเขมร ใช้ตามหลักเกณฑ์ของ : Franklin E. Huffman. (1970). Modern spoken Cambodian. New Haven and London : Yale University Press.

รับคำมาใช้ในภาษาเท่านั้น แต่เขมรยังนำอักษรวิธีการใช้สระพยัญชนะมาใช้ในคำสามัญในภาษาเขมร โดยใช้หลักการเขียนคำสามัญที่เป็นภาษาเขมรตามแบบอักษรสังโยคภาษาบาลีสันสกฤตอีกด้วย

รายละเอียดเกี่ยวกับอักษรวิธีภาษาเขมรที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาบาลีสันสกฤตมีดังนี้

1. การแบ่งเสียงพยัญชนะออกเป็น 2 กลุ่ม

พยัญชนะในภาษาเขมรมี 33 ตัว มีเสียงสระ 17 เสียง พยัญชนะ 33 ตัว แบ่งลักษณะเสียงเป็น 2 กลุ่มตามแบบภาษาบาลีสันสกฤต คือ พยัญชนะเสียงก้อง (โฆษะ) และพยัญชนะเสียงไม่ก้อง (อโฆษะ) การแบ่งพยัญชนะออกเป็น 2 กลุ่มตามแบบบาลีสันสกฤตนี้ นำไปสู่การใช้อักษรวิธีการเขียนการอ่านแบบพยัญชนะเสียงเล็ก (อโฆษะ) พยัญชนะเสียงใหญ่ (โฆษะ) ในภาษาเขมรซึ่งเป็นหลักสำคัญของอักษรวิธีในภาษาเขมร ทำให้รูปสระรูปเดียวสามารถอ่านออกเสียงได้ 2 เสียง คือเสียงเล็ก และเสียงใหญ่ลักษณะนี้ได้สร้างความงอกงามในทางภาษาเขมรด้วยการเพิ่มเสียงเพิ่มคำได้มากมาย พอเพียงแก่การใช้สื่อสารในภาษาได้เป็นอย่างดี ลักษณะดังกล่าวที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาบาลีสันสกฤตโดยการแบ่งเสียงพยัญชนะออกเป็น 2 กลุ่ม เป็นลักษณะอักษรวิธีที่แตกต่างจากภาษาไทย ในภาษาไทยสระรูปหนึ่งออกเสียงได้เพียงเสียงเดียวเท่านั้น

การแบ่งเสียงพยัญชนะเป็น 2 กลุ่ม คือ พยัญชนะเสียงเล็ก มี 15 ตัว พยัญชนะเสียงใหญ่ มี 18 ตัว ดังปรากฏในตาราง 1

ตาราง 1 การแบ่งพยัญชนะออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มพยัญชนะเสียงไม่ก้อง (อโฆษะ) เขมรใช้ว่าเสียงเล็ก และกลุ่มพยัญชนะเสียงก้อง (โฆษะ) เขมรใช้ว่าเสียงใหญ่

แถวที่	1	2	3	4	5
วรรณ					
วรรณ กะ	ក	ខ	គ	ឃ	ង
	ក	ខ	គ	ឃ	ង
วรรณ จะ	ច	ឆ	ជ	ឈ	ញ
	ច	ឆ	ជ	ឈ	ញ

แถวที่	1	2	3	4	5
วรรค					
วรรค ฐะ	ฐ	ฏ	ฏ	ณ	ณ
	ณ	ฐ	ท	ณ	ณ
วรรค ตะ	ถ	ฏ	ฐ	ณ	ณ
	ต	ถ	ท	ธ	น
วรรค ปะ	ป	ป	ก	ก	ย
	ป	พ	พ	ภ	ม
	บ	ร	ล	ร	
เศษวรรค	ย	ร	ล	ว	
	ล	บ	ฎ	ห	
	ส	ท	พ	อ	

จากตาราง 1 พยัญชนะแถวที่ 1-2 ในทุกวรรค, ณ-ณ ในวรรค ฐะ, ส-ส ห-ท ห-ต อ-ห ในเศษวรรคเป็นพยัญชนะเสียงเล็ก (เสียงเล็ก-สระสูงสูง/) มีสำเนียงเป็นเสียง ออ / 2α/ ส่วนพยัญชนะในแถวที่ 3-4-5 ในแต่ละวรรค เป็นพยัญชนะเสียงใหญ่ (เสียงใหญ่ - สระสูง) มีสำเนียงเป็นเสียง โอ / 2oo/ ยกเว้น ณ-ณ ในวรรคที่ 3 จัดเป็นเสียงเล็กเสียงเดียว ในกลุ่มเสียงโอเมื่อนำพยัญชนะไปประสมสระจะทำให้สระ 1 ตัวในภาษาเขมร ออกเสียงได้สองเสียงคือ กลุ่มเสียงเล็กและกลุ่มเสียงใหญ่

การแบ่งเสียงพยัญชนะในภาษาเขมรออกเป็นเสียงไม่ก้อง(อโฆษะ-เสียงเล็ก) และเสียงก้อง (โฆชะ-เสียงใหญ่) ถึงแม้ว่าการออกเสียงพยัญชนะจริง ๆ จะมีลักษณะเป็นเสียงไม่ก้อง (voiceless) หรือเสียงก้อง (voiced) เหมือนเสียงเดิมในภาษาบาลีสันสกฤตก็ตาม แต่ลักษณะดังกล่าวก็มีคุณูปการต่อความเจริญของงานทางภาษาในภาษาเขมรเป็นอย่างมาก ทำให้มีคำใช้ในภาษาได้พอเพียงในการสื่อสารกัน (ในอดีตเขมรใช้ ศ ช ส ปัจจุบันใช้เพียง ส ตัวเดียว)

² การถ่ายเสียงภาษาเขมรเป็นอักษรไทย ใช้ตามหลักเกณฑ์ของ กาญจนา นาคสกุล. (2524). อ่านภาษาเขมร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อักษรวิธีภาษาเขมรที่แบ่งเสียงพยัญชนะออกเป็น 2 กลุ่มดังกล่าว เป็นลักษณะที่ต่างไปจากอักษรวิธีของไทย กล่าวคือ ภาษาไทยสระ 1 รูป มี 1 เสียง ส่วนในภาษาเขมรสระ 1 รูป มี 2 เสียง รูปสระในภาษาเขมรมี 2 ประเภทคือ สระนิสสัย เป็นสระที่ต้องประสมกับพยัญชนะ มี 24 รูป และสระเต็มตัว (สระลอย) มี 15 ตัว สระเต็มตัวเป็นสระที่เขียนโดยไม่ต้องประสมกับพยัญชนะ แต่สระลอยในภาษาไทยต้องมีพยัญชนะ อ เป็นท่อนให้สระเกาะจึงจะถือว่าเป็นสระลอยซึ่งไม่ตรงกับความหมายของคำว่าสระลอยในภาษาบาลีสันสกฤตและภาษาเขมร ซึ่งมีลักษณะลอยในตัวเองจริงๆ ไม่ต้องมีพยัญชนะให้เกาะก็ออกเสียงได้

1. สระนิสสัย เป็นสระที่ต้องประสมกับพยัญชนะ มี 24 รูป ประสมพยัญชนะเสียงเล็กและพยัญชนะเสียงใหญ่ ในตาราง 2 ต่อไปนี้ได้นำพยัญชนะเสียงเล็ก ก-ค - กอ² เป็นตัวแทนของพยัญชนะเสียงเล็กทั้ง 15 ตัว และพยัญชนะเสียงใหญ่ ค-ค - โก เป็นตัวแทนของพยัญชนะเสียงใหญ่ทั้ง 28 ตัว มาประสมสระทุกรูปเพื่อเปรียบเทียบว่าสระ 1 รูป เมื่อนำมาประสมพยัญชนะเสียงเล็ก-เสียงใหญ่ จะออกเสียงต่างกันอย่างไร

ตาราง 2 เปรียบเทียบการประสมสระกับพยัญชนะเสียงเล็ก (สระนุญฐธ/) และพยัญชนะเสียงใหญ่ (สระญญธ/)

สระนิสสัยประสมพยัญชนะเสียงเล็ก			สระนิสสัยประสมพยัญชนะเสียงใหญ่		
กิ - ก/kaa/			คิ -ค/koo/		
คำ	สัทอักษรสากล	ภาษาไทย	คำ	สัทอักษรสากล	ภาษาไทย
กิ	/kaa/	กอ	คิ	/koo/	โก
กา	/kaa/	กา	คา	/kia/	เกีย
กิ	/kəʔ/	เกะ	คิ	/kiʔ/	กิ
กึ	/kəy/	เกีย	คึ	/kii/	กึ
กึ	/kəʔ/	เกอะ	คึ	/kiʔ/	กึ
กึ	/kəə/	เกอ	คึ	/kii/	กึ
กู	/koʔ/	โกะ	คู	/kuʔ/	กู
กู	/kou/	โก	คู	/kuu/	กู
กู	/kuə/	กัว	คู	/kuə/	กัว

สระนิสสัยประสมพยัญชนะเสียงเล็ก			สระนิสสัยประสมพยัญชนะเสียงใหญ่		
ก - ก/kaa/			ค - ค/kwa/		
คำ	สัทอักษรสากล	ภาษาไทย	คำ	สัทอักษรสากล	ภาษาไทย
เกี	/kaə/	เกี	เคี	/kəə/	กี
เกื	/kiə/	เกือ	เคื	/kiə/	เกือ
เกฺ	/keə/	เกีย	เคฺ	/keə/	เกีย
เก	/key/	เกย	เค	/kee/	เก
ไเก	/kae/	แก	ไเค	/kɛɛ/	แก
เกา	/kao/	กอ	เคา	/koo/	โก
ไเก	/kay/	ไก	ไเค	/kiy/	ไก
กึ	/kom/	กม	คึ	/kum/	กม
กื	/kam/	ก้อม	คื	/kum/	กม
กํ	/kam/	ก่า	คํ	/kõəm/	เก้อม
กะ	/kah/	กะช	คะ	/kěəh/	เกียะช
กุ	/koh/	โกะช	คุ	/kuh/	กืช
เกะ	/keh/	แกะช	เคะ	/kih/	กืช
เกาะ	/kah/	เกาะช	เคาะ	/kũəh/	กื๊าะช

ที่มา: Bunkhloi (1997: 4-10)

จากตาราง 2 พยัญชนะ ก-ค ที่อยู่คนละกลุ่มเสียงกัน เมื่อนำมาประสมสระรูปเดียวกันจะได้คำที่มีเสียงต่างกัน 2 เสียง มีความหมาย 2 อย่างเกือบทุกรูปสระ, มีกเว้นเฉพาะรูปสระ 3 ตัว คือ สระอัว - ู- /ʔue/, สระเอือ - ื- /ʔɛ/ และสระเอีย - ฺ- /ʔeə/ เท่านั้นที่มีเสียงเหมือนกัน แต่ความหมายก็ต่างกันด้วย ในตาราง 2 มีเสียง 2 เสียง ที่ไม่มีในภาษาไทย จึงใช้พินทุ (จุด) ใต้ตัวอักษรเพื่อบอกว่าไม่ได้ออกเสียงตรงกับภาษาไทยคือ กิ /kaa/ กุ: คอ และ ไก- ไกว /kao/ กุ: โจน (ไกว) คำทั้งสองนี้อ่านตามสัทอักษรในสัทศาสตร์จะออกเสียงได้ใกล้เคียงกว่าอักษรไทย ดังตัวอย่างคำประสมสระนิสสัยในคำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ปรากฏในตาราง 3 ต่อไปนี้

ตาราง 3 ตัวอย่างคำที่ประสมสระกับพยัญชนะเสียงเล็ก (สํเญ้งตฺต /samleeng touc/) และ พยัญชนะเสียงใหญ่ (สํเญ้งถํ /samleeng thom/)

รูปสระ	เสียงเล็ก(อโฆษะ)			เสียงใหญ่(โฆษะ)		
	คำ	สัทอักษรสากล	ความหมาย	คำ	สัทอักษรสากล	ความหมาย
	กั	/kaa/	คอ	คั	/koo/	นุ่นกอง
◌ะ	ขะ	/khah/	แห้ง	ฉะ	/təəh/	ตบ
◌า	ทา	/taa/	ตา	จา	/tiə/	เปิด
◌ึ	สั	/səy/	ตะกร้อ	ลิ	/lii/	แบก
◌ี	คึ	/cək/	จิก	จึ	/tɨk/	น้ำ
◌ื	บึ	/bəet/	ดูด	ฌึ	/chɨ/	เจ็บ
◌ุ	กุก	/kok/	นกยาง	คูก	/kuk/	คุก
◌ู	ตู	/thao/	แจกัน	ฌู	/luu/	ท้อ
◌เ	เด	/dee/	เย็บ	เต	/kee/	เขา
◌ไ	ดะ	/cay/	เหา	ไร	/rɨy/	จักจั่น
◌เา	เฮา	/hao/	โห่	เคา	/koo/	โค
◌เา	ฉะ	/chaw/	ดืบ	เา	/nɨw/	อยู่
◌เื	เบื	/baə/	ถ้ำ	ฌเบื	/chəə/	ไม้
◌ุ	กั	/kam/	อย่า	ฌั	/yum/	ร้องไห้

จากตาราง 3 คำ ะ สระ ะ เขมรเรียกว่า ะมุฮ - ะมุข คำ ะ ตัวนี้ออกเสียงเป็นเสียงลมกระแทกแรง (Aspirated) แปลว่า แห้ง มีสำเนียงเหมือนคำในภาษาสันสกฤตที่ใช้พยัญชนะประสมด้วย วิสฺรคฺ (:) ดังตัวอย่าง

สมฺปนฺน: สมปนนะ พยางค์ท้าย นะ- ออกเสียงลมกระแทกแรง เสียงนี้ออกเสียงอย่างเดียวกับคำ ะ แสดงให้เห็นร่องรอยของเสียงสันสกฤตที่ยังมีติดอยู่ในภาษาเขมร และไม่ปรากฏเสียงนี้ในภาษาไทย รูปสระคล้ายสระ อะ ในภาษาไทย แต่ออกเสียงต่างกัน

คำในภาษาเขมรที่รับมาจากบาลีสันสกฤตก็ใช้รูปวิสฺรคฺ() เหมือนกัน เขมรเรียกว่า ยุคฺลพินฺทุ (หยดน้ำทั้งคู่) យុត្តលពិទ្ធ /yuklɨəʔlɨəʔpintu/ แต่ใช้เฉพาะคำภาษาบาลีสันสกฤตที่มีเสียง อะ /ʔaʔ/ ลงท้ายเท่านั้น ตัวอย่าง លក្ខណៈពិទ្ធ /ləəʔkhantika/ แปลว่า กำหนดกฎเกณฑ์

2. สระตัวเต็ม หรือสระลอย (สระเอกัญญ - sraʔpiɲtue) เป็นสระลอยที่ออกเสียงได้โดยไม่ต้องประสมกับพยัญชนะ มี 15 รูป ได้แก่

ตาราง 4 สระเต็มตัว (สระเอกัญญ - สระเพญตัว -/sraʔpiɲtue/

ห	หา	ส	ฬ	ฮ
/อะ/	/อา/	/อิ/, /เอะ/	/อี//เอีย/	/อุ/
ฌ	ฐ	ญ	บุ	ฌ
/อุ/	/โอา/	/รี/	/รือ/	/ลี/
ฌ	ง	ฏ	ช	ช
/ลือ/	/แอ/	/โอ/	/โเอ/	/เอา/

2. อักษรวิธีที่ใช้ตามแบบพยัญชนะสังโยคในภาษาบาลีสันสกฤต

อักษรวิธีคำภาษาบาลีสันสกฤตที่ปรากฏในศิลาจารึกในดินแดนของขอมในอดีต ซึ่งเป็นภาษาบาลีสันสกฤตที่ติดมากับศาสนาพราหมณ์ มีลักษณะเช่นเดียวกันกับอักษรวิธีภาษาฮินดีที่ใช้อักษรเทวนาครีของอินเดียในปัจจุบัน ต่างกันเฉพาะลักษณะของตัวอักษรปลลวะคันถะหรืออักษรคฤณห์ที่พบในจารึกของขอมเท่านั้น ในที่นี้จะนำเฉพาะอักษรเทวนาครีที่อินเดียใช้ในปัจจุบันมาประกอบ เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นอิทธิพลต่อภาษาเขมร

อักษรเทวนาครี देवनागरी- เทวนาครี devanāgarī พัฒนามาจากอักษรพราหมณ์ในราวพุทธศตวรรษที่ 16 ปัจจุบันใช้เขียนภาษาฮินดี ภาษาสันสกฤต ภาษาบาลีภาษามราฐี ภาษาสินธี ภาษาเนปาล และภาษาอื่นๆในประเทศอินเดีย

อักษรวิธีการใช้ตัวอักษรเทวนาครี ต่อไปนี้ได้อัญเชิญพระสูตรมหายานภาษาสันสกฤตแปลเป็นไทยว่าด้วยการระลึกถึงพระรัตนตรัยอันประเสริฐ คือ **พระสูตรอารยตรัตนानุสุมฤตสูตร**โดยปริวรรตจากอักษรเทวนาครีเป็นอักษรโรมันเทียบกับอักษรไทยในที่นี้ได้คัดมาเฉพาะบทสรรเสริญพระพุทธคุณบางบท ส่วนบทระลึกถึงพระธรรมคุณและพระสังฆคุณไม่ได้คัดมาลงไว้

आर्यत्रिरत्नानुस्मृतिसूत्रम्

อารยตริตนนานุสมฤตีสูตรม: āryatriratnānusmṛtisūtram

พระสูตรว่าด้วยการระลึกถึงพระรัตนตรัยอันประเสริฐ

नमः सर्वबुद्धबोधिसत्त्वैभ्यः

นมะ สรวพุทธโพธิสत्ตเวภยะ:namah sarvabuddhabodhisattvebhyah

ขอความนอบน้อมจงมีแด่ปวงพระพุทธเจ้าและพระโพธิสัตว์ทั้งหลาย

बुद्धानुस्मृतिः

พุทธานุสมฤติะ:buddhānusmṛtiḥ

ระลึกถึงพระพุทธคุณ

इत्यपि बुद्धो भगवांस्तथागतोऽहन्

อิตยปิ พุทโธ ภควาสตถาคโต ‘รหฺน:ityapi buddho bhagavānstathāgato‘rhan
เหตุว่า พระพุทธเจ้า ทรงเป็นผู้มีพระภาค พระตถาคตเจ้า[ผู้เสด็จมาอย่างนั้น] และพระอรหันต์

सम्यक्संबुद्धो

สมยกส์พุทโธ:samyaksambuddhoเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า[ผู้ตรัสรู้ชอบโดยพระองค์เอง]

विद्याचरणसम्पन्नः

วิทยาจรณสมปนนะ:vidyācaranasaṃpannah

ผู้ถึงพร้อมด้วยวิทยาและจระณะ

सुगतो

สุกโตะ:sugato

เป็นพระสุคตเจ้า[ผู้ไปแล้วด้วยดี]

लोकविदनुत्तरः पुरुषदम्यसारथिः

โลกวิทนุตตระ ปุรุชทมยสารธิะ:lokavidanuttarah puruṣadamyasārathih

เป็นผู้รู้โลกอย่างแจ่มแจ้ง เป็นสารถีฝึกบุรุษบุคคลที่ควรฝึก

ยอติเยมอย่างไม่มีผู้ใดเสมอเหมือน

शास्ता देवमनुष्याणां

ศาสดา เทวมนุชยานำ:sāstādevamanuṣyāṇām

เป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย

बुद्धो भगवानिति।

พุทโธ ภควานิติ ะ:buddho bhagavāniti

ทรงเป็นพุทธะ ทรงเป็นผู้มีพระภาค เพราะเหตุดังนี้

ลักษณะการใช้ประโยคในพระสูตรภาษาสันสกฤตว่าด้วยการระลึกถึงพระรัตนตรัย อันประเสริฐจะเห็นได้ว่าการนำคำมาเชื่อมต่อกันหลายคำเป็นอนุประโยคมากน้อยต่างกัน บางประโยคสั้น บางประโยคยาวตามหลักไวยากรณ์สันสกฤตแต่ละประโยคจะต้องมีการสมาสและสนธิคำที่นำมาต่อกันโดยไม่มีข้อยักเว้น เพื่อต้องการเชื่อมเสียงให้กลมกลืนออกเสียงสะดวกดังตัวอย่างประโยคพระสูตรต่อไปนี้

1. **आर्यत्रिरात्ननुस्मृति सूत्रम्** อารยตริनुสมฤตีสูตรมः **āryatrīratnānusmṛtisūtram**
ประกอบด้วยคำ

आर्य - ārya- อารย(ประเสริฐ) + **त्रि** tri- ตริ(สาม)+ **रात्न**-ratnā-รัตน (รัตนะ)+
नुस्मृति-nusmṛti- อนุสมฤติ(รำลึกถึง)+ **सूत्रम्**-sūtram-สูตรม(พระสูตร)แปลรวมความ
ว่า พระสูตรว่าด้วยการระลึกถึงพระรัตนตรัยอันประเสริฐ

2. **नमः सर्वबुद्धबोधिसत्त्वैभ्यः** นมะ สรวพุทโธโพธิสत्ตเวภยะ **namah**
Buddhabhothisattvebhyah ประกอบด้วยคำ

नमः:-namah- นมะ -(ความนอบน้อม) + **सर्व** -sarva- สรว (ทั้งปวง)+ **बुद्ध**-buddha-
พุทฺธ -(พระพุทฺธเจ้า)+**बोधिसत्त्वैभ्यः**:- bhothisattvebhyah -โพธิสत्ตเวภยะ-(พระโพธิสัตว์
ทั้งหลาย)แปลรวมความว่า ขอความนอบน้อมจงมีแด่ปวงพระพุทฺธเจ้าและพระโพธิสัตว์ทั้งหลาย

3. **विद्याचरणसम्पन्नः**:-vidyācaraṇasampannah-วิทยาจรณสมปนนะประกอบด้วยคำ
विद्या - vidyā - วิทยา (ความรู้)+**चरण**- carana- จรณ(จรณะ)+**सम्पन्नः**:- sampannah-
สมปนนะ (ถึงพร้อมด้วย) แปลรวมความว่า ผู้ถึงพร้อมด้วยวิทยาและจรณะ

4. **शास्ता देवमनुष्याणां**:- śāstā devamnuṣyāṇām- ศาสตา เทวมนุชยานาม
ประกอบด้วยคำ**शास्ता**:-śāstā- ศาสตา (ศาสตา)+**देवमनुष्याणां**:- devamnuṣyāṇām - เทวมนุ
ชยานำ(เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย) แปลรวมความว่า ผู้เป็นศาสตาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย

ต่อไปนี้เป็น การเปรียบเทียบอักขรวิธีการใช้สระพยัญชนะ ภาษาบาลีสันสกฤต
และภาษาเขมร

ตาราง 5 ตัวอักษรเทวนาครี ตัวอักษรภาษาเขมร และอักษรวิธภาษาเขมรที่ได้รับ
อิทธิพลจากภาษาบาลีสันสกฤต เปรียบเทียบกับอักษรวิธของไทย และ
อักษรโรมัน

อักษรเทวนาครี	อักษรเขมร	อักษรปวิรรต(ท.)	เสียงอ่าน(ส.)อักษรโรมัน	ความหมาย
देवनागरी	เจรณาถรี	เทวนาครี	devanāgarī	เทวนาครี
नगर	นคร	นคร	nagara	นคร
बल	ถล	พล	bala	พล กำลัง
वचन	วชน	วจน	vacana	วจน คำพูด
आगम	อาถม	อาคม	āgama	อาคม มา
मुनि	มุณี	มุณี	muni	มุณี นักบวช
शास्त्रा	สาสฎา	สาสฎา	śāstā	สาสฎา
बुद्धो	พุธู	พุทโธ	buddho	พุทโธ
भिक्षुसंघ	ภิกขุสงฆ	ภิกขุสงฆ	bhikṣusamgha	ภิกขุสงฆ์
आर्यसंघ	อารยสงฆ	อารยสงฆ	āryasamgha	อารยสงฆ์
अदिति	อถิตี	อถิตี	aditi	อถิตี(น.)
हितोपदेश	หิถอบเจส	หิถอบเทศ	hitopadeśa	หิถอบเทศ
महाभारत	มหาภารถ	มหาภารต	mahābhārata	มหาภารตะ
कन्य	กณฎา	กณ(ส.) กณฎา(ป.)	kanya	กัณยา นางสาว
सावित्री	สาวิฎรี	สาวิฎรี	sāvitṛī	สาวิฎรี
रामायण	รามายณ	รามายณะ	rāmāyaṇa	รามายณะ
भूमिशास्त्र	ภูมึสาสฎ	ภูมึสาสฎ	bhūmīśāstra	ภูมึสาสฎ

ที่มา: Macdonell (1927)

จากตาราง 5 เป็นการเปรียบเทียบอักขรวิธีการใช้สระ พยัญชนะ ภาษาสันสกฤต ภาษาเขมร โรมันและภาษาไทย ในการใช้ตัวอักษรเขมรที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาบาลีสันสกฤตแม้ว่าอักษรเทวนาครีจะต่างไปจากภาษาเขมร แต่ระบบการเขียนคำจะคล้ายกัน กล่าวคือ ใช้ระบบการส่งโยคหรือตัวสะกดตัวตามคล้ายกัน ในภาษาเขมรตัวสะกดใช้ตัวเต็ม แต่ตัวตามใช้เชิงอักษร เหมือนกันกับอักษรเทวนาครี ซึ่งต่างจากอักขรวิธีการใช้ตัวอักษรไทยที่ใช้ทั้งตัวสะกดและตัวตามเป็นอักษรประเภทเดียวกัน ไม่ใช่เชิงอักษรเหมือนอักษรเทวนาครีและอักษรเขมร

อักขรวิธีพยัญชนะสังโยค-สังยูกต์ภาษาบาลีสันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาเขมร

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า กัมพูชามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับอินเดียมาแต่โบราณกาล ก่อนไทยสยามลักษณะอักขรวิธีของบาลีสันสกฤตที่ได้ส่งทอดให้แก่อักขรวิธีของภาษาเขมร คือ ภาษาเขมรใช้อักขรวิธีแบบพยัญชนะสังโยค-สังยูกต์ตามแบบของภาษาบาลีสันสกฤตทุกประการ พยัญชนะในภาษาเขมรนอกจากมีพยัญชนะตัวเต็มแล้ว ยังมีพยัญชนะตัวเชิงเพิ่มอีก เป็นเพราะในภาษาบาลีสันสกฤต พยัญชนะควบหรือพยัญชนะสังโยคที่เป็นตัวตามจะเขียนด้วยเชิง เรียกว่า สยูกต์ อักษรานิ (ส.) แปลว่าอักษรสังโยคทั้งหลาย

หลักเกณฑ์อักษรสังโยคภาษาบาลีสันสกฤต

พยัญชนะในภาษาเขมรแบ่งเสียงพยัญชนะตามฐานที่เกิดเหมือนภาษาบาลีสันสกฤต แบ่งเป็น 5 วรรค วรรคละ 5 ตัว และเศษวรรค 8 ตัว รวมเป็น 33 ตัว

หลักเกณฑ์อักษรสังโยคภาษาบาลี มีดังนี้

พยัญชนะแถวที่ 1 เป็นตัวสะกด พยัญชนะแถวที่ 1-2 วรรคเดียวกันเป็นตัวตาม (เว้น ง ไม่ตามตัวเอง)

พยัญชนะแถวที่ 3 เป็นตัวสะกด พยัญชนะแถวที่ 3-4 วรรคเดียวกันเป็นตัวตาม
พยัญชนะแถวที่ 5 เป็นตัวสะกด พยัญชนะทุกตัวในวรรคเดียวกันตามได้

พยัญชนะเศษวรรคมีตัวสะกดและตัวตามได้บางตัว

พยัญชนะภาษาเขมร 33 ตัว ในตาราง 6 พยัญชนะแถวบนในแต่ละวรรค เป็นพยัญชนะตัวเต็ม ส่วนแถวล่างของแต่ละตัวเป็นพยัญชนะตัวเชิง

ตาราง 6 อักษรภาษาเขมรที่ซ้อนกันอยู่ในแนวนอน-ล่าง ด้านบนเป็นพยัญชนะตัวเต็มด้านล่างเป็นตัวเชิงซ้อนกันเป็นคู่ ๆ

พยัญชนะแถวที่	1	2	3	4	5
วรรณที่ 1	ก	ข	ค	ฅ	ง
	ก	ข	ค	ฅ	ง
วรรณที่ 2	จ	ฉ	ช	ฌ	ญ
	จ	ฉ	ช	ฌ	ญ
วรรณที่ 3	ฎ	ฏ	ฐ	ณ	ณ
	ฎ	ฏ	ฐ	ณ	ณ
วรรณที่ 4	ด	ถ	ด	ต	น
	ด	ถ	ด	ต	น
วรรณที่ 5	บ	ป	ผ	ภ	ม
	บ	ป	ผ	ภ	ม
เศษวรรณ	ย	ร	ล	ว	
	ย	ร	ล	ว	
	ส	ห	ฬ	อ	
	ส	ห	ฬ	อ	

จากตาราง 6 แสดงเชิงอักษรที่ซ้อนกันอยู่ได้พยัญชนะตัวเต็มข้างบนเป็นคู่ ๆ เชิงอักษรแต่ละตัวใช้เขียนเป็นตัวตามในพยัญชนะสังโยค (คำที่มีตัวสะกด - ตัวตาม และคำที่เป็นอักษรควบ)

ลักษณะอักษรสังโยคแบบภาษาบาลีสันสกฤตที่เขมรนำมาใช้ในภาษาของตนปรากฏในตาราง 7 ดังต่อไปนี้

ตาราง 7 คำภาษาเขมรที่ยังรักษารูปศัพท์ทุกเสียงในภาษาบาลีสันสกฤตโดยไม่มีการตัดเสียงตัวสะกดตัวตามในคำที่ยืมมาจากภาษาบาลีสันสกฤต

คำภาษาเขมร	อักษรปวิรรต(ท)	สัทอักษรสากล	ความหมาย
คิลานฐาณ	คิลานฐาณ	/khilaanatthaan/	สถานพยาบาล
คิลานฐปะฐาก	คิลานฐปะฐาก	/khilaanupatthaak/	พยาบาลชาย
คิลานฐปะฐายิกา	คิลานฐปะฐายิกา	/khilaanupatthaayikaak/	พยาบาลหญิง
มตเตยสาลา	มตเตยสาลา	/mattəyasaalaa/	โรงเรียนอนุบาล
มนอสเจตนา	มนอสเจตนา	/manoosajceetanaa/	ความรู้สึทางใจ
สarpēṅkaay	สรพงคกาย	/sarpeṅkaay/	สรพงคกาย
เซปปาวะปะกัม	สิปปาวะปะกัม	/seppawappakam/	งานช่าง
อนุสสาวิรี	อนุสสาวิรี	/ʔanussaawarii/	อนุสาวรีย์(ของพระเจ้า)
อเนกปะมาน	อนเนกปะมาน	/ʔaneekapamaan/	ปริมาณมาก
อากินนมนุส	อากินนมนุส	/ʔakinnamnuh/	ไม้น้ำมัน
อาทิตยาสัพ	อาทิตยาสัพ	/ʔaathitthasap/	เสียงดัง
อารยประเทศ	อารยประเทศ	/ʔarəṅṇapratheṭ/	อารยประเทศ
ปะสุวปะกัม	ปะสุวปะกัม	/pasuwappakam/	การผลิตสัตว์
อิสริยาภรณ์	อิสริยาภรณ์	/issariyaaphon/	อิสริยาภรณ์
อุทธานะปะพาน	อุทธานะปะพาน	/ʔutchaanappahaan/	ละครมอญเง่งไม้ดี
อุปะตติเหต	อุปะตติเหต	/ʔupbattihet/	อุปะตติเหต
อุทโธมปะกะ	อุทโธมปะกะ	/ʔutthōmphekskaʔ/	เชลลิกอปะเตอร์
อุทเทสสะ	อุทเทสสะ	/ʔuttehsəksaa/	นิเทศการศึกษา

ที่มา: Bunkhloi (2005) ; Buddhasasanabanditya (1989)

จากตาราง 7 จะเห็นได้ว่าหลักตัวสะกดตัวตามในภาษาบาลีสันสกฤต ภาษาเขมรยังคงรักษาไว้ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ต่างจากภาษาไทยที่มีการตัดตัวสะกด คงไว้แต่ตัวตามในพยัญชนะวรรค ฎะ และคำที่ตัวสะกดตัวตามเป็นตัวเดียวกัน ยกเว้นตัวตามที่มีสระกำกับตัวอย่าง

- **สarpēṅkaay** สรพงคกาย /sarpeṅkaay/ สรพงคกาย เป็นคำยืมมาจากภาษาสันสกฤตจะเห็นได้ว่าภาษาเขมรรับ**วิสฤค**มาจากภาษาสันสกฤตในคำว่า **สรพงคกาย**อักษร **ร** นำมาจาก **วิสฤค** ใช้เครื่องหมายเดียวกับสันสกฤต คือ ิ อักษรเทวนาครีใช้ว่า **सर्वः-sarva** - สรว แปลว่าทั้งปวง ไทยใช้ว่า**สรรพเสียงรร(ร หัน)** นำมาจาก **ร** ในภาษาสันสกฤตเหมือนกัน

- ศัสน์วิยาภรณ์อิสริยาภรณ์ /issariyaaphoon/ศัสน์ อิสส ในภาษาไทยตัด ส
ออกตัวหนึ่ง คงเหลือเพียง อิสริยาภรณ์ แต่ภาษาเขมรคง ส ไว้ทั้งสองตัว

3. อักษรวิธีบาลีสันสกฤตที่นำมาปรับใช้ในภาษาพื้นบ้านหรือคำสามัญในภาษาเขมร

อิทธิพลทางด้านอักขรวิธีภาษาบาลีสันสกฤตยังคงตกทอดไปถึงคำธรรมดาสามัญของชาวเขมรที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวันแต่ดั้งเดิมด้วย ร่องรอยที่ปรากฏในภาษาเขมรปัจจุบันซึ่งสืบทอดมาจากอาณาจักรขอมโบราณที่ได้รับมาทั้งด้านรูปตัวอักษรนี้ สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์แนบแน่นของอารยธรรมอินเดียที่มีต่ออาณาจักรพระนครหรือนครธมและตกทอดร่องรอยทางด้านภาษาตัวอักษรและอักขรวิธีอย่างชัดเจนมาจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักเกณฑ์อักษรสังโยคในภาษาบาลีสันสกฤต

ลักษณะการสั่โยคในคำภาษาเขมรสามัญที่ใช้ในชีวิตประจำวันซึ่งมีคำยืมจากภาษาบาลีสันสกฤตปรากฏในตาราง 8 ดังนี้

ตาราง 8 อักษรวิธีการใช้ตัวอักษรแบบสังโยคในภาษาบาลีสันสกฤตในคำพื้นฐานหรือคำสามัญในภาษาเขมรที่ใช้มาแต่เดิมในภาษา

วรรณ	ตัวสะกดตัวตาม	คำภาษาเขมร	อักษรปวิรรต(ท.)	สัทอักษรสากล	ความหมาย
กะ วรรณ	งก	ចក្កា	จกกา	/caŋkaa/	คาง
	งก	កង្កែប	กงแกบ	/caŋkaep/	กบ
	งข	បង្គំ	บงขิ	/baŋkham/	บังคับ
	งค	បង្កា	บงคา	/baŋkie/	กึ่งใหญ่
	งค	គីងក់	คิงคก	/kiŋkũtʔ/	คางคก
	งฆ	មង្គុត	มงขุต	/mũŋgkhot/	มังคุด
จะ วรรณ	ญจ	បញ្ចេញ	บญเจญ	/baŋcɛŋ/	ออกไป
	ญฉ	បញ្ចោត	บญไฉต	/baŋchaot/	หลอกลวง
	ญจ	កញ្ចាញ់ចេក	กญจาญเจก	/kaŋcaŋceec/	เขี่ยตะปาด
	ญช	បញ្ចាក់	บญชาก	/baŋcɔtʔ/	อธิบาย
	ญฌ	បញ្ចើ	บญฌิ	/baŋchɨ/	ทำให้เจ็บ

วรรณคดี	ตัวสะกดตัวตาม	คำภาษาเขมร	อักษรปวิรรต(ท.)	สัทอักษรสากล	ความหมาย
ภูษะ วรรณคดี	ณ	บันดาล	บันดาล	/bandaal/	บันดาลให้
	ณด	หะณฺเฏก	อนเฏก	/ʔandaək/	เต่า
	ณด	สณฺเฏก	สนดก	/sandaek/	ถั่ว
	ณด	กณฺเฏก	กณด	/kandal/	หนู (น.)
	ณณ	บณฺเฏก	บณณ	/bannae/	ทำให้เข้าใจ
	ณณ	ปณฺเฏก	ปณณ	/pannəŋ/	เท่านั้น
ตะ วรรณคดี	นด	กณฺเฏก	กณด	/kantol/	กลมน
	นด	บณฺเฏก	บณด	/banthaok/	ทำให้ตกอับ
	นท	สณฺเฏก	สนด	/santuuc/	เปิด
	นธ	กณฺเฏก	กณด	/kanthiəy/	ตะพานน้ำ
ปะ วรรณคดี	มป	หะณฺเฏก	อมบาล	/ʔambaal/	บรรดา
		หะณฺเฏก	อมบาส	/ʔambāoh/	ไม้กวาด
		หะณฺเฏก	อมบิล	/ʔambəl/	เกลือ
	มพ	หะณฺเฏก	อมพิล	/ʔampɪl/	มะขาม
	มภ	กณฺเฏก	กณณ	/kamphuŋceəŋ/	น่อง
วรรณคดีผสม	นย	กณฺเฏก	กณด	/pŋənyɨt/	ยาวออก
	งร	กณฺเฏก	กณด	/pŋəŋriik/	ขยายออก
	นส	กณฺเฏก	กณณ	/kansaeng/	ผ้าเช็ดหน้า
		กณฺเฏก	กณณ	/tŋənsaay/	กระต่าย
	นล	กณฺเฏก	กณด	/ʔanlŋəʔ/	ผัก
	งร	กณฺเฏก	กณณ	/baŋruəŋ/	หัดสั้น
	งอ	กณฺเฏก	กณณ	/baŋʔaem/	ของหวาน

ที่มา: Royal Society of Cambodia (2005)

จากตาราง 8 เป็นตัวอย่างคำสามัญภาษาเขมรที่ใช้มาแต่ดั้งเดิมในภาษา ถึงแม้จะเป็นคำดั้งเดิมในภาษาเขมรก็จริงแต่ก็ปรากฏลักษณะการสัณยศที่คล้ายคลึงกับการสัณยศในคำที่ยืมมาจากภาษาบาลีสันสกฤตเหมือนกัน ยกตัวอย่างคำ **กณจาณูเจก** จากตาราง 7 ซึ่งเป็นคำสามัญที่ใช้ในภาษาเขมร คือ

กณจาณูเจก /kəŋcaŋceec/เขียนตะปาต

จะเห็นได้ว่า คำสามัญคำนี้ ใช้วิธีเขียนแบบสัณยศในภาษาบาลีสันสกฤต กล่าว

คือ ญ เป็นพยัญชนะแถวที่ 5 เป็นตัวสะกด พยัญชนะทุกตัวในวรรค จะ ตามได้ คำนี้มี ญ สะกด ตามด้วย จ ถึง 2 แห่ง คือ กญจ และ จาญจ คำอื่นๆ ที่ยกมาในตาราง 8 ข้างบนก็ใช้หลักเกณฑ์ตัวสะกดตัวตามแบบเดียวกัน เป็นหลักฐานที่แสดงอย่างชัดเจนว่าภาษาเขมรมีประวัติความเป็นมาที่แนบแน่นกับการตประเทศมาแต่โบราณกาล

อักขรวิธีการใช้อักษรไทยเขียนคำภาษาบาลีสันสกฤต

ความสัมพันธ์ทางด้านประวัติศาสตร์ระหว่างไทยสยามกับราชอาณาจักรกัมพูชา มีลักษณะใกล้ชิดกันมาตั้งแต่การก่อตั้งอาณาจักรขอมยุคเมืองพระนครหรือนครธมที่มีความเจริญรุ่งเรืองเป็นต้นมา อาณาจักรขอมในอดีตครอบคลุมพื้นที่ประเทศกัมพูชาในปัจจุบัน รวมไปถึงพื้นที่ในอินโดจีน พื้นที่ทางด้านทิศตะวันออกของประเทศไทย พื้นที่ทางด้านทิศใต้ของประเทศไทย (Siam, 2000) ในระยะแรกไทยสยามได้รับอิทธิพลทางอารยธรรมของขอม แม้อักษรไทยก็ได้รับการดัดแปลงมาจากอักษรขอมและอักษรมอญอีกต่อหนึ่ง ไทยสยามกับกัมพูชามีความใกล้ชิดกันมาเนิ่นนานตั้งแต่โบราณ แม้ว่าภาษาไทยและภาษาเขมรจะอยู่ต่างตระกูลกัน แต่ด้วยความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันจึงต่างก็มีการยืมคำในภาษาของแต่ละฝ่ายมาใช้เป็นจำนวนมาก ในระยะหลังที่ทั้งสองชาตินำคำบาลีสันสกฤตมาใช้ในภาษาของตน ก็ยิ่งทำให้ภาษาไทยและภาษาเขมรที่อยู่ต่างตระกูลกัน มีคำใช้ร่วมกันเป็นจำนวนมาก ทั้ง ๆ ที่เป็นภาษาต่างตระกูลกันคือภาษาไทยเป็นภาษาคำโดด ภาษาเขมรเป็นภาษาคำติดต่อ

คำบาลีสันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทยจะมีลักษณะทางอักขรวิธีที่แตกต่างจากภาษาเดิมบางส่วน ต่างจากอักขรวิธีการนำคำบาลีสันสกฤตมาใช้ในภาษาเขมร ที่ยังคงรักษากฎวิธีตามแบบฉบับดั้งเดิมไว้อย่างมั่นคงมาตลอดสาย พยานหลักฐานสำคัญคือศิลาจารึกในอาณาจักรขอมที่ปรากฏตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 10-11 เป็นต้นมาแสดงให้เห็นการวิวัฒนาการจากอักขรวิธีอักษรพราหฺมี อักษรปัลลวะ อักษรเทวนาครี มาเป็นอักษรเขมรในปัจจุบัน ส่วนอักขรวิธีการเขียนคำในภาษาไทยแม้จะพยายามรักษาเสียงเดิมของคำบาลีสันสกฤตไว้ก็จริง แต่ก็มีมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับภาษาไทย ที่ไม่ใช้อักษรตัวเชิงเหมือนอักษรอินเดียและอักษรเขมรสำหรับเขียนคำในภาษา ทำให้การเขียนการอ่านง่ายขึ้นมากกว่าภาษาเขมร เนื่องจากเวลาอ่านสายตาจับต้องพยัญชนะ สระ ที่เรียงกันตามลำดับในแนวนอนไปตลอด ไม่ต้องกังวลต้องจับต้องอักษรตัวเชิงที่ควงกันอยู่ในแนวนอน-ล่างของบรรทัดเหมือนภาษาเขมร ทำให้อ่านภาษาไทยได้คล่องแคล่วรวดเร็วกว่าภาษาเขมรไม่มีการชะงักเมื่ออ่านคำที่มีตัวสะกดตัวตาม

การปรับแปลงอักษรวิธีคำบาลีสันสกฤตบางส่วนให้เหมาะสมกับภาษาไทย

ลักษณะทางอักษรวิธีภาษาไทยที่แตกต่างจากภาษาบาลีสันสกฤตเดิมบางส่วน โดยการตัดพยัญชนะตัวสะกดคงไว้แต่ตัวตาม มีหลักเกณฑ์พอสรุปสังเขปดังนี้

1. คำในวรรค ฐะ ภาษาไทยตัดพยัญชนะสังโยคที่เป็นตัวสะกดออก เหลือเพียงพยัญชนะตัวตาม แต่ให้คงไว้หากตัวตามมีสระกำกับ
2. คำที่มีตัวสะกดตัวตามเป็นตัวเดียวกัน และตัวตามไม่มีสระกำกับให้ตัดตัวสะกดออกแต่ถ้าตัวตามมีสระกำกับให้คงตัวสะกดไว้ตามเดิม

ส่วนอักษรวิธีตัวสะกดตัวตามหรือพยัญชนะสังโยคในภาษาเขมร ยังคงอักษรไว้ตามลักษณะเดิมทั้งหมด ไม่มีการตัดออกแต่อย่างใด ดังตัวอย่างเปรียบเทียบในตาราง 9

ตาราง 9 เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงอักษรวิธีบางส่วนในพยัญชนะสังโยคในภาษาไทย กับอักษรวิธีภาษาเขมร

บาลีสันสกฤต	ภาษาไทย	ภาษาเขมร	อักษรปวิรรต(ท)	คำแปล
ภฏฐ	รัฐ	រដ្ឋ	ภฏฐ	แวนแคว้น
ราชภฏฐ	ราชภัฏ	រាជភ្នំ	ราชภฏฐ	คนของพระราช
คุณวุฑฒิ	คุณวุฒิ	គុណវុឌ្ឍិ	คุณวุฑฒิ	ระดับความรู้
วฑฒณธม	วัฒนธรรม	វេទន្តរធម៌	วฑฒณธม(ศ)	ความเจริญ
วิชาชีวะ	วิชาชีพ	វិជ្ជាជីវ	วิชาชีวะ	วิชาชีพ
วณณ	วัฒนธรรม(วรรณะ)	វណ្ណ	วณณ	ผิวพรรณ ชั้น
กิจจกมม	กิจกรรม	កិច្ចកម្ម	กิจจกมม	กิจกรรม
เวยยากรณ	ไวยากรณ์	វេយ្យាករណ៍	เวยยากรณ	ไวยากรณ์
วฏฐุสสาร	วุฒิสสาร	វដ្តសំសារ	วฏฐุสสาร	การเวียนว่ายตายเกิด
วิปสสนา	วิปัสสนา, วิปัสนา	វិបស្សនា	วิปสสนา	การเห็นแจ้ง
กम्मภูฐาน	กรรมฐาน	កម្មដ្ឋាន	กम्मภูฐาน	กรรมฐาน
วุฒาจารย์	พุมจารย์	វុឌ្ឍិចារ្យ	วุฒาจารย์	พุมจารย์
อุปเมยย	อุปเมย	ឧបមេយ្យ	อุปเมยย	การเปรียบเทียบ
ภฏฐธมมณุลญ	รัฐธรรมนุลญ	រដ្ឋធម្មនុញ្ញ	ภฏฐธมมณุลญ	รัฐธรรมนูญ
กปป	กัป	កប្ប	กปป	เวลายาวนาน
กल्प	กัลป์	កល្ប	กल्प	เวลายาวนาน
อิสสรภาพ	อิสราภาพ	ឥស្សរភាព	อิสสรภาพ	เป็นใหญ่ในตนเอง
อุตตมมงคล	อุตมมงคล	ឧត្តមង្គល	อุตตมมงคล	มงคลสูงสุด

บาลีสันสกฤต	ภาษาไทย	ภาษาเขมร	อักษรปริวรรต(ท)	คำแปล
เขตต์	เขต	ខេត្ត	เขตต์	บริเวณ
เทยยทาน	ไทยทาน	ទេវ្យទាន	เทยยทาน	ของถวาย
สตตปกรณ	สตัปกรณ์	សត្តប្បករណ	สตตปกรณ	สวดสตัปกรณ์
สปปฺริส	สปบุรุษ	សប្បុរស	สปปฺริส	คนดี
ธมมยุดต(ธรม)	ธรมยุดติ	ធម្មបុត្តិ	ธมมยุดติ	ธรมยุดติ
อฏฺฐูปริการ	อัฐบริหาร	អង្គបុរិការ	อฏฺฐูปริการ	อัฐบริหาร
เวเนยยบุคคล	เวไนยบุคคล	វេនេយ្យបុគ្គល	เวเนยยบุคคล	บุคคลที่สอนได้

จากตาราง 9 จะเห็นความแตกต่างในการนำภาษาบาลีสันสกฤตมาใช้ในภาษาไทย และภาษาเขมร ภาษาไทยมีการตัดพยัญชนะบางตัวออกตามหลักเกณฑ์ในการปรับแปลง คำบาลีสันสกฤตบางส่วนให้เหมาะสมกับภาษาไทยตามที่กล่าวมา ส่วนภาษาเขมรจะคงไว้ตามอักษรวิธีเดิมของภาษาบาลีสันสกฤตทุกเสียง

เปรียบเทียบการนำคำภาษาบาลีสันสกฤตมาสร้างคำใช้ในภาษาไทยและภาษาเขมร

ภาษาเขมรนอกจากยืมคำศัพท์จากภาษาบาลีสันสกฤตมาโดยตรงแล้ว ยังมีวิธีการสร้างคำมาใช้ในภาษาเขมรด้วย ภาษาบาลีสันสกฤตจึงเป็นคลังทางภาษาที่สำคัญในการสร้างคำใหม่ ๆ เพื่อให้ก้าวทันความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อิทธิพลของภาษาบาลีสันสกฤตในลักษณะดังกล่าวก็ยังมีต่อการสร้างคำในภาษาไทยเช่นเดียวกัน

การแปลงคำแบบภาษาเขมร-อินเดีย

การสร้างคำที่รับมาจากภาษาบาลีสันสกฤตของเขมร มีวิธีการคล้ายกับภาษาไทย ในภาษาเขมรถือว่าคำที่นำมาจากภาษาบาลีสันสกฤตจัดเป็นคำของภาษาเขมรแล้วโดยปริยายเช่นเดียวกับภาษาไทย ดังนั้นการสร้างคำขึ้นใหม่เขมรจึงเรียกว่าการแปลงคำแบบภาษาเขมร-อินเดีย โดยใช้วิธีการเติมคำแบบอุปสรรคในภาษาบาลีสันสกฤตซึ่งเขมรเรียกว่าเติมบุพพทตรงกับคำอุปสรรคในภาษาไทย การเติมอุปสรรคแบบไทยหรือการเติมบุพพทแบบเขมรต่างกันที่ในภาษาไทยหน่วยอุปสรรคมี 20 คำตามแบบไวยากรณ์บาลี แต่ภาษาเขมรยังรวมไปถึงการเติมท้ายคำที่เรียกว่าปัจจัยด้วยต่างจากภาษาไทยที่เรียกคำในกลุ่มนี้ว่า คำสมาสสรุปแล้วการสร้างคำแบบเขมร-อินเดีย ในภาษาเขมรมีลักษณะ 2 ประการคือ การใช้บุพพท (อุปสรรค) เติมหน้าคำหลักและการใช้ปัจจัยเติมท้ายคำหลักลักษณะการสร้างคำ

ทั้งสองประการนี้ ภาษาเขมรถือว่าการสร้างคำในประเภทเดียวกัน

1. การใช้บุพบทเติมหน้าคำหลักการสร้างแบบนี้ของเขมรมีลักษณะเหมือนการใช้คำอุปสรรคเติมหน้าคำทุกประการ และมีลักษณะและความหมายเช่นเดียวกับภาษาไทย ดังปรากฏในตาราง 10 ดังนี้

1.1 การใช้วลีลงอุปสรรค (Prefix) การลงอุปสรรคในภาษาเขมรเรียกว่าการลงคำบุพบท มีลักษณะเหมือนการลงอุปสรรคในภาษาไทย มีลักษณะดังปรากฏในตาราง 10 ต่อไปนี้

ตาราง 10 เปรียบเทียบการสร้างคำโดยการลงอุปสรรคในภาษาไทยและลงบุพบทในภาษาเขมร

ภาษาไทย	อุปสรรค		อักษรปวิวรรค(พ)	คำศัพท์เดิมอุปสรรค		ภาษาไทย
	ภาษาเขมร	คำแปล		ภาษาเขมร	สัทอักษรสากล	
1. อติ	หฺติ	ยิ่ง เกิน ล่วง	อติเทพ	หฺติเตบ	/?atiteeb/	อติเทพ
			อติพาล	หฺติตาล	/?atetpiəl/	อติพาล
			อติทุกข	หฺติตุก	/?atetuk/	อติทุกข์
2. อธิ	หฺติ	ยิ่ง ใหญ่ ทัพบ	อธิบดี	หฺติบตี	/?athibodey/	อธิบดี
			อธิโลก	หฺติโลก	/?athilook/	อธิโลก
			อธิศีล	หฺติสลิ	/?athisel/	อธิศีล
3. อนุ	หฺสุ	น้อย ภายหลัง ตาม	อนุมติ	หฺสุยิ	/?anumat/	อนุมติ
			อนุรกส	หฺสุรูก	/?anurəʔ/	อนุรักษ
			อนุวตตัน	หฺสุวต	/?anuwət/	อนุวัตน์
4. อป	หฺบ	ปราศ หลีก	อปมงคล	หฺบมก	/?apaməŋkɔl/	อัปมงคล
			อภัยส	หฺบยส	/?apayəŋh/	อัปยศ
			อพทรรพ	หฺบตฤ	/?apatrəp/	อพทรรพ
5. อภิ	หฺกิ	ยิ่ง ใหญ่ ทัพบข้างหน้า	อภินิห	หฺกิส	/?aphinəŋ/	อภินิห
			อภิบาล	หฺกิบาล	/?aphibaal/	อภิบาล
			อภिरกส	หฺกิรูก	/?aphirəʔ/	อภिरักษ
6. อว โอ	หฺฝ ฝ	ลง ต่ำ	อวสาน	หฺฝลาง	/?awasaan/	อวสาน
			อวชาต	หฺฝต	/?awacest/	อวชาต
			อวโลกน	หฺฝโลก	/?awalook/	อวโลกน

อุปสรรค				คำศัพท์เติมอุปสรรค		ภาษาไทย
ภาษาไทย	ภาษาเขมร	คำแปล	อักษรบริวรรค(ท)	ภาษาเขมร	สัทอักษรสากล	
7. อา	អា	ทั่ว อัง กลับความ	อาคม	អាគម	/ʔaakum/	อาคม
			อาการ	អាការ	/ʔaakaaraʔ/	อาการ
			อาทาน	អាទាន	/ʔaateɔn/	อาทาน
8. อุ	ឧ	ขึ้น นอก	อุทัย	ឧទ័យ	/ʔutsy/	อุทัย
			อุทาน	ឧទាន	/ʔuteɔn/	อุทาน
			อุทธรณ์	ឧទ្ធរណ៍	/ʔutthoɔ/	อุทธรณ์
9. อุป	ឧប	ใกล้ รอง มั่น	อุปราช	ឧបរាជ	/ʔupareɔc/	อุปราช
			อุปกิจจ	ឧបកិច្ច	/ʔupakɔc/	กิจที่ต้องรีบทำ
			อุปทวีป	ឧបទ័វីប	/ʔupatwiip/	ทวีปเล็ก ๆ
10. ทุ	ទុ	ชั่ว ยากลำบาก ไกล	ทุคติ	ទុក្ខតិ	/tukɔʔteʔ/	ไปทางไม่ดี
			ทุณฑะ	ទុន្ទ	/tuchantɔʔ/	ปรารถนาไม่ดี
			ทุรชน	ទុជន	/turɔcɔn/	คนชั่ว
11. นิ	និ	เข้า ลง	นิเวศน์	និវត្តន៍	/niwɔst/	นิเวศน์
			นิมิต	និមិត	/nimɪt/	นิมิต
			นิกเขปบท	និក្ខេបបទ	/nikhaepbat/	นิเขปบท
12. นีร	និរ	ไม่มี ออก	นิรคุณ	និរុក្ខណ	/nirkunn/	นิรคุณ
			นิรโทษ	និរេស	/nirɔstoh/	นิรโทษ
			นิรภัย	និរេសភ័យ	/nirɔsphy/	นิรภัย
13. ป พร	ប ប្រ	ทั่ว ข้างหน้า ก่อน ออก	ประชาชน	ប្រជាជន	/praceɔcɔn/	ประชาชน
			ประดิกรรม	ប្រតិកិច្ច	/pratɔkam/	ประดิกรรม
			ปทัป	បទ្ទីប	/pratiip/	ปทัป
14. ปฎิ	បដិ	เฉพาะ ตอบ ทวน กลับ	ปฎิวัติ	បដិវត្ត	/padewɔst/	ปฎิวัติ
			ปฏิทาน	បដិទាន	/padetien/	ปฏิทาน
			ปฏิสนธิ	បដិសន្ធិ	/padesanthi/	ปฏิสนธิ
15. พร	បរ	อื่น	ปรปักษ์	បរិបក្ស	/parapaʔ/	ปรปักษ์
			ปรโลก	បរលោក	/paralook/	ปรโลก
			ปรทารกรรม	បរទារកម្ម	/parathaarakam/	ปรทารกรรม
16. ปรา	បរា	กลับความ	ปราชัย	បរាជ័យ	/paraacy/	ปราชัย
			ปราภพ	បរាភព	/paraaphɔp/	ปราภพ
			ปราชู	បរាមុខ	/paraamuk/	ปราชู
17. ปรี	បរិ	รอบ	ปริมณฑล	បរិមណ្ឌល	/paremɔndɔl/	ปริมณฑล
			ปรีชน	បរិជន	/parecɔn/	คนที่อยู่ใกล้ๆ
			ปรีสถาน	បរិស្ថាន	/paresothaan/	สถานที่รอบๆ
18. วิ	វិ	วิเศษ แจ่ง ต่าง	วิวาท	វិវាទ	/wiwest/	วิวาท
			วิปักษ	វិបក្ស	/wipak/	วิปักษ์
			วิสามณญ	វិសាមញ្ញ	/wisaamaj/	วิสามัญ

ภาษาไทย	อุปสรรค		อักษรปริวรรต(ท)	คำศัพท์เติมอุปสรรค		ภาษาไทย
	ภาษาเขมร	คำแปล		ภาษาเขมร	สัทอักษรสากล	
19. สี่	สี่	ร่วม พร้อม	สงคม	សង្កម	/saŋkum/	สังคม
			สโยค	សម្បយក	/samyoek/	สังโยค
			สมุฐาน	សម្បដ្ឋាន	/samutthaan/	สมุฐาน
20. สู่	สู่	ดี งาม ง่าย	สุคนธ	សុក្ខន្ទ	/so?koon/	สุคนธ
			สุณทะ	សុន្ទ	/so?chantəʔ/	สุณทะ
			สุคติ	សុក្ខតិ	/so?kəeteʔ/	สุคติ

จากตาราง 10 จะเห็นลักษณะคำภาษาเขมรยังรักษากฎวิธีการสังโยคตามแบบภาษาบาลีสันสกฤตไว้ไม่มีการเปลี่ยนแปลง

1.2 การสร้างคำแบบเติมบุพพท

ในภาษาเขมรการนำคำที่มีความหมายในตัวเองมาเติมข้างหน้าแบบอุปสรรค (Prefix) เขมรเรียกว่าบุพพท จัดรวมอยู่ในการเติมคำแบบบุพพทเหมือนกัน คำเหล่านี้ ได้แก่ คำเติมหน้า บุพพ การ สห อ เอก มหา พหุ ดังปรากฏในตาราง 11 ดังต่อไปนี้

ตาราง 11 ในภาษาเขมรการนำคำที่มีความหมายในตัวเองมาเติมข้างหน้าแบบอุปสรรค (Prefix) เขมรเรียกว่าบุพพท จัดรวมอยู่ในการเติมคำแบบบุพพทเหมือนกัน

คำเติม	อักษร ปริวรรต (ท.)	การสร้างคำแบบเติมบุพพท		ความหมาย
		ภาษาเขมร	สัทอักษรสากล	
1. บุพพ- ก่อน	บุพพภาค	บุฎภาส	/boppəəpʰeək/	เบื้องต้น
	บุพพลาภ	บุฎณภ	/boppəəleəp/	ลาภเบื้องต้น
	บุพพลีท	บุฎลีธ	/boppəəset/	สิทธิ์เบื้องต้น
	บุพพเหตุ	บุฎเขตุ	/boppəəhaet/	เหตุเบื้องต้น
2. การ-	การสนนิฐาน	กาเสณฐิฐา	/kaasannithaan/	การสันนิษฐาน
3. สห-ร่วม	สหรัณนตรี	สหาธูยฐิ	/saharəəthmōəntreəʔ/	รัฐมนตรีร่วม
	สหลักษณติก	สหาณฐิฐิ	/sahaləəʔkhantekaʔ/	หลักเกณฑ์ร่วม
4. อ- ไม่	อกตัญญู	ฮกตัญญู	/ʔakataŋɲu/	อกตัญญู
	อสนติสุข	ฮสณฐิสุข	/ʔasanteʔsok/	อสนติสุข
	อหิงสา	ฮบิณญา	/ʔahəŋsaa/	อหิงสา

คำเดิม	อักษร ปริวรรต (ท.)	การสร้างคำแบบเดิมบุพพท		ความหมาย
		ภาษาเขมร	สัทอักษรสากล	
5. เอก- หนึ่ง	เอกฉนทะ	อักฉนฺ	/ʔaekachantəʔ/	เอกฉันท
	เอกทิส	อักฉิส	/ʔaekath/	เอกทิต
	เอกอุตตม	อักฉุตฺถม	/ʔaekʔutdam/	อาพณฯ
6. มหา - ยิ่งใหญ่	มหาชน	ยฆาณ	/mohaacnəŋ/	มหาชน
	มหานคร	ยฆานคร	/mohaancək/	มหานคร
	มหาวิถี	ยฆาวิถี	/mohaawithəy/	มหาวิถี
7. พหู- มาก	พหุพยางค์	ปะหุพฺยงค	/pəʔhuʔpyəŋ/	พหุพยางค์
	พหุพจนเจต	ปะหุปะจฺเจต	/pəʔhuʔpaccaekateh/	โพลีเทคนิค

จากตาราง 11 จะเห็นได้ว่าการนำคำมาเดิมหน้าคำเดิมซึ่งไม่ใช่หน่วยอุปสรรคในภาษาบาลีสันสกฤตซึ่งภาษาเขมรเรียกใหม่ว่าบุพพท ก็ถือว่าเป็นการสร้างคำแบบบุพพทเหมือนอุปสรรคเช่นเดียวกัน ลักษณะดังกล่าวเป็นเพราะนักอักษรศาสตร์เขมรยอมรับว่าคำที่ยืมมาจากภาษาบาลีสันสกฤตทุกคำถือว่าเป็นภาษาเขมรแล้วโดยสมบูรณ์ จึงปรับการเรียกชื่อใหม่จากหน่วยอุปสรรคเป็นบุพพทและคำเดิมหลังเป็นปัจฉิมบุพทเพื่อแสดงเอกลักษณ์การสร้างคำที่ภาษาเขมรเรียกว่า การสร้างคำแบบเขมร-อินเดีย นั่นเอง

2. การสร้างคำแบบเดิมปัจฉิมบุพท

ในภาษาเขมรการนำคำที่มีความหมายในตัวเองมาเติมข้างหลังคำเดิมแบบปัจจัย (Suffix) ในภาษาเขมรเรียกว่าปัจฉิมบุพท จัดว่าเป็นประเภทการสร้างคำแบบอุปสรรค-ปัจจัย ในภาษาบาลีสันสกฤตเหมือนกัน ปัจฉิมบุพทได้แก่คำเดิมหลัง กร การ การณ์ วิทยา ศาสตร ภาพ ธรรม กมน ชน ฐาน วิทู นิยม อุปนัยกมน ดังปรากฏในตาราง 12

ตาราง 12 แสดงการสร้างคำในภาษาเขมรโดยการนำคำที่มีความหมายในตัวเองมาเติมท้ายคำเดิมแบบปัจจัย ถือว่าเป็นการสร้างคำแบบอุปสรรค-ปัจจัย เหมือนกัน

คำเดิม	อักษรปริวรรต(ท.)	การสร้างคำแบบเดิมปัจฉิมบุพท		ความหมาย
		ภาษาเขมร	สัทอักษรสากล	
1. -กร : ผู้กระทำ	กมมสิทธิกร	กมฺมสิทธิกร	/kammasethikaa/	กรรมสิทธิ์กร
	พิธิกร	พิธิกร	/pithikaa/	พิธิกร
	ผลิตกร	ผลิตกร	/phalatakaa/	ผลิตกร

คำเดิม	การสร้างคำแบบเดิมปัจจัยมบท			ความหมาย
	อักษรปวิรรต(ท.)	ภาษาเขมร	สัทอักษรสากล	
2. -การ : การกระทำ	พิธีการ	ติธิการ	/pithiikaa/	พิธีการ
	วิธีทานการ	วิธานการ	/witheṇakaa/	วิธีการ
	อธิการ	หธิการ	/ʔathikaa/	อธิการ
3. -การณ : สิ่งที่เกิดขึ้น	สภาพการณ	สภาพการณ	/spheṇpkaa/	สภาพการณ
	สถานการณ	สฺถานการณ	/sthaanakaa/	สถานการณ
	เหตุการณ์	เบตฺการณ	/haetkaa/	เหตุการณ์
4. -วิทยา : ความรู้	ปักษิวิทยา	บักฺยวิญญา	/baʔsəywithyeə/	ปักษิวิทยา
	ภาษาวิทยา	ภาสววิญญา	/pheṣsaawithyeə/	ภาษาศาสตร์
	สหายวิทยา	สาหายวิญญา	/saaraaywithyeə/	สาหร่ายวิทยา
5. -ศาสตร : วิชาการ	วิธีศาสตร	วิธีสาสฺตร	/withiisaah/	วิธีวิทยา
	อักษรศาสตร	หฺกฺษรสาสฺตร	/ʔasaaṣaah/	อักษรศาสตร์
6. -วิท : ผู้ชำนาญการ	ปักษิวิท	บักฺยวิฑู	/baʔsəywituu/	ปักษิวิท
	ภาษาวิท	ภาสววิฑู	/pheṣsaawituu/	ภาษาวิท
	สหายวิท	สาหายวิฑู	/saaraaywituu/	สาหร่ายวิท
7. -ภาพ: สภาวะ	मितตภาพ	ยิตฺตภาพ	/mittapheəp/	มิตรภาพ
	เสมอภาพ	เสวฺภาพ	/smaapheəp/	เสมอภาพ
	เสรีภาพ	เสวฺภาพ	/seerəypheəp/	เสรีภาพ
8. -ธรม: ความเป็นไป	มนุสสธรม	ยฺนุสฺสธรม	/mənuhsəthəə/	มนุษยธรรม
	สุจริตรรม	สฺยฺจริตฺธรม	/socarəthəə/	สุจริตรรม
	สามคธิตรรม	สายคฺธิธรม	/saamakithəə/	สามัคคีธรรม

จากตาราง 12 จะเห็นได้ว่าการใช้ปัจจัยมบทในภาษาเขมร มีลักษณะเหมือนคำสมาสในภาษาไทยทุกประการ เพียงแต่ในภาษาเขมรนักอักษรศาสตร์เขมรต้องการสร้างเอกลักษณ์ทางอักษรศาสตร์ของตนตามหลักการการสร้างคำในภาษาเขมรแบบเขมร-อินเดียนั่นเอง

3. คำสมาสในภาษาเขมร

ในภาษาเขมรคำสมาสที่จัดว่าเป็นคำสมาสแบบเขมร- อินเดีย มีลักษณะคำสมาสแบบมีการสนธิสระและคำสมาสแบบสนธิพยัญชนะซึ่งมีลักษณะตรงกับคำสมาสในภาษาไทยเช่นกัน ดังตัวอย่างในตาราง 13

บทสรุป

การสร้างคำในภาษาเขมรและภาษาไทยมีลักษณะที่ใกล้เคียงกัน ประการสำคัญคือการนำหลักอักขรวิธีมาใช้ในการสร้างคำที่ยืมมาจากภาษาบาลีสันสกฤตเหมือนกัน แต่คำที่ภาษาเขมรยืมมาจากภาษาบาลีสันสกฤตจะเด่นในเชิงของการอนุรักษ์นิยมมากกว่าภาษาไทยที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าราชอาณาจักรกัมพูชาเป็นประเทศที่มีความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์กับการต่างประเทศมาเป็นพัน ๆ ปี (ตั้งแต่ประมาณสมัยพุทธศตวรรษที่ 12–18) ตั้งแต่โบราณสมัยที่อิทธิพลของศาสนาพราหมณ์แผ่เข้ามาในกัมพูชา การเริ่มก่อสร้างอาณาจักรขอมในอดีตเริ่มจากอาณาจักรฟูนัน(นครพนม)อาณาจักรเจนละมาจนถึงสมัยขอมรุ่งเรืองสูงสุดในแถบอนุชาเนย์คือสมัยพระนคร(นครธม) ประจักษ์พยานแห่งความเจริญรุ่งเรืองที่ยังเห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนคือสถาปัตยกรรมที่เป็นปราสาทราชวังที่แผ่กระจายอยู่อย่างหนาแน่นในกัมพูชาปัจจุบัน โดยเฉพาะบริเวณที่ตั้งของเมืองพระนครในจังหวัดเสียมเรียบ ก็ปรากฏปราสาทที่แสดงถึงสถาปัตยกรรมที่วิจิตรมหัศจรรย์งดงามเป็นที่เลื่องลือไปทั่วโลกคือ ปราสาทนครวัด จัดเป็นสิ่งมหัศจรรย์ 1 ใน 7 ของโลก และรวมทั้งปราสาทที่พบทางด้านตะวันออกของประเทศไทยและทางตอนใต้ของประเทศลาว ส่วนอิทธิพลทางด้านอักษรศาสตร์คือวรรณคดีจารึกที่พบในปราสาทหลายแห่ง ที่จารึกด้วยภาษาสันสกฤตและภาษาเขมร ตั้งแต่ก่อนสมัยพระนครและสมัยหลังพระนครมีจำนวนมากถึง 1,530 หลัก (Siam,2000:5A)

ตัวอักษรที่จารึกในจารึกก่อนสมัยพระนครเป็นอักษรปัลลวะของอินเดียใต้เป็นภาษาสันสกฤต แต่งเป็นคำฉันท์ซึ่งนักอักษรศาสตร์ทางด้านภาษาสันสกฤตในปัจจุบันยกย่องว่าฉันท์สันสกฤตในจารึกหลายหลักมีความไพเราะยิ่งกว่าฉันท์ของอินเดียเสียอีกและเป็นช่วงเวลาที่อักษรในจารึกเริ่มมีการวิวัฒน์พัฒนาเป็นแบบของอักษรเขมรที่สวยงามเหมือนลวดลายในปราสาทต่าง ๆ ของเมืองพระนครในอดีต วรรณกรรมจารึกนอกจากให้ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ในแต่ละสมัยแล้ว ยังแสดงให้เห็นวิวัฒนาการการปรับเปลี่ยนตัวอักษรตั้งแต่อดีตกาลติดต่อกันมาเป็นเวลา 10 ช่วงสมัย จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของเขมรเรื่อยมา จนถึงอักษรของเขมรในปัจจุบัน

ด้วยความสัมพันธ์ของอาณาจักรกัมพูชาที่มีต่ออารยธรรมการต่างประเทศนานแสนนาน ลักษณะทางสถาปัตยกรรมก็ดี ตัวอักษรก็ดี อักขรวิธีในการใช้สระพยัญชนะก็ดี ภาษาบาลีสันสกฤตที่ปรากฏในจารึกก็ดี เป็นพยานหลักฐานที่แสดงร่องรอยทางสถาปัตยกรรมและอักษรศาสตร์เป็นอย่างดีว่า สถาปัตยกรรมและอักษรศาสตร์ ภาษาและ

ตัวอักษรของราชอาณาจักรกัมพูชาได้รับอิทธิพลมาจากอินเดียอย่างแท้จริง ยิ่งในช่วงหลังที่ไทยและกัมพูชารับภาษาบาลีสันสกฤตมาใช้ในภาษาของตน ก็ยิ่งทำให้ประเทศสองประเทศที่ใช้ภาษาต่างตระกูลกัน มีคำที่ใช้ในภาษาเหมือนกันเป็นจำนวนมากดังที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน ผู้เขียนบทความนี้ขอเสนอมุมมองในเชิงเปรียบเทียบการนำอักขรวิธีของบาลีสันสกฤต และการนำคำภาษาบาลีสันสกฤตมาใช้ในภาษาไทยและภาษาเขมร เพื่อเป็นอนุสติให้เรารำลึกถึงมิตรภาพในเชิงภาษาที่คู่เคียงกันมาของราชอาณาจักรไทยและราชอาณาจักรกัมพูชาในฐานะสมาชิกอาเซียนที่เป็นเพื่อนบ้านกัน และมีคำใช้ในภาษาเหมือนกันมากที่สุดยิ่งกว่าประเทศใด ๆ ในดินแดนอุษาคเนย์นี้

Reference

- Buddhism of the Academy. (1989). **Wachananukrom Khmer phiak 1 phiak 2.** (in Khmer) [Khmer Dictionary Part 1 Part 2] (5th edition). Phnom Penh: Toyota Foundation.
- Bunkhloi, S. (1997). **Phasa Khamen Bueangton.** (in Thai) [Introduction to Khmer]. Buriram: Buriram Rajabhat Institute.
- Bunkhloi, S. (2005). **Phasa Khamen Chak Nangsuephim.** (in Thai) [Khmer in Newspaper]. Buriram: Buriram Rajabhat University.
- Bunkhloi, S. (2015). **Wannakam Khamen.** (in Thai) [Khmer Literature]. Bangkok: Office of Literature and History, Fine Arts Department.
- Huffman E. F. (1970). **Modern Spoken Cambodian.** New Haven and London.
- Macdonell, A. A. (1927). **A Sanskrit Grammar for Students.** Delhi : Motilal Banarsidass.
- Mol, P. (2006). **Weyako tumrong niyom ney phiasa Khmer Tumnoep.** (in Khmer) [The Functional grammar of modern Khmer]. Phnom Penh: Royal Academy of Cambodia.

- Nagasakun, K. (1981). **An Khamen**. (in Thai) [Reading Khmer]. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Phromsiri, T. (2018). **Arayatrirattananusamruetisut Bot I Ti Pi So Nai Mahayan**. (in Thai) [The text of Itipiso of Aryatriratnanusmrtisutra in Mahayana Buddhism] Retrieved january 18, 2018 from <http://canon-text/content/411/1877>
- Royal Academy of Cambodia. (2005). **Wachananukrom Akharawirut ney phiasa Khmer**. (in Khmer) [Dictionary Spelling of Khmer]. Phnom Penh: Royal Academy of Cambodia.
- Siam, L. (2000). **Wachananukrom Khmer Boran (Tam Seylacharuek Bore Angko Sattawot ti 6-8**. (in Khmer) [A classic Khmer Dictionary (According to Pre-Angkor Inscriptions of the 6-8th Century)]. Phnom Penh: National Institute of Archeology.

บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนชุมนุมเพลงพื้นบ้าน

โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา

The Role of Folk Song toward Youth in
Folk Song Club at Phetchabunwittaya School

นางอุณงค์ พวงสมบัติ¹ / Nathanong Phuangsombat¹

¹Thai Language Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Phetchabun Rajabhat University,
Phetchabun, 67000 Thailand
Email : nathkaa@yahoo.com

Abstract

The research entitled ‘the role of folk song towards youth in Folk Song Club at Phetchabun Wittaya School’ aims to analyze the role of folk songs towards youth in Folk Song Club at Phetchabun Wittaya School. The data were collected from 18 lyrics which were composed by Mrs.Srisuda Phetchapura and fieldwork such as depth interview and participant observation. It was found from the research that folk song have played four important roles towards youth in Folk Song Club: 1) as entertainment media 2) as education medial 3) a society control and 4) as folk media.

Keywords: folk song, the role of folk song

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องบทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนชนชนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนชนชนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการรวบรวมบทประพันธ์เพลงพื้นบ้านที่ประพันธ์โดยนางศรีสุตา เพชรบุระ จำนวน 18 เพลง และการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยใช้การสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่าเพลงพื้นบ้าน มีบทบาทต่อเยาวชนในชนชนุมเพลงพื้นบ้าน 4 ด้าน ได้แก่ บทบาทด้าน การให้ความบันเทิง บทบาทด้านการให้ความรู้ บทบาทด้านการควบคุมสังคม และบทบาทด้านการเป็นสื่อมวลชนพื้นบ้าน

คำสำคัญ : เพลงพื้นบ้าน , บทบาทของเพลงพื้นบ้าน

บทนำ

เพลงพื้นบ้านเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความเก่าแก่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน จากปากต่อปากโดยอาศัยการจดจำ ไม่มีต้นกำเนิดแน่ชัด “ลักษณะเด่นของเพลงพื้นบ้านคือ ความเรียบง่ายและมีลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น ความเรียบง่ายนั้นปรากฏในรูปแบบของภาษา คำร้อง ท่วงทำนอง ภาษาที่ใช้เป็นภาษาพูดธรรมดาเป็นคำกลอนง่าย ๆ แต่แฝงแง่คิด หรือเป็นคำคมที่ใช้โต้ตอบกันระหว่างชายหญิง” (Wongthet, 1982: 76) การประพันธ์เพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่เกิดจากการคิดประดิษฐ์ถ้อยคำ สำนวนการใช้ภาษาที่ถ่ายทอดความรู้สึก อารมณ์โดยสอ ดแทรก วิถีชีวิต วัฒนธรรมความเป็นอยู่ใกล้ชิดตัว ตามสภาพสังคมในขณะนั้น

เพลงพื้นบ้านที่ปรากฏในถิ่นต่าง ๆ อาจมีความเหมือนหรือความแตกต่างกันไปตามสภาพของสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภาษา ศาสนา และกลุ่มเชื้อ ชนดินนั้นๆ อาจกล่าวได้ว่าเพลงพื้นบ้านจึงเป็นเสมือนสิ่งสะท้อนสภาพสังคม วิถีชีวิต ค่านิยม ตลอดจนวัฒนธรรมของชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ดังที่ Jittham (1979: 90) กล่าวถึง เนื้อเพลง และลักษณะของเพลงพื้นบ้านไว้ว่า “เพลงพื้นบ้านเกิดจากประเพณี ศาสนา หรือวัฒนธรรม ของชุมชนในถิ่นหรือเจตนั้น ๆ นับแต่ชุมชนรู้ความเจริญไปถึงชุมชนที่เจริญแล้ว มีลักษณะ พิเศษไปตามความนิยมของท้องถิ่นนั้น”

อาจกล่าวได้ว่าเนื้อหาของเพลงพื้นบ้านแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกันตามสภาพ สังคมหรือสภาพแวดล้อมที่ของชุมชนที่ประดิษฐ์ขึ้น ซึ่งเนื้อหาดังกล่าวมีความสำคัญทั้งต่อกลุ่ม ชนที่เป็นเจ้าของข้อมูล ต่อสังคมส่วนรวม และมีความสำคัญต่อผู้ที่ต้องการศึกษาและเข้าใจเรื่อง

ราวของกลุ่มชนเจ้าของข้อมูล Hankham (2004, 106-107) กล่าวถึงความสำคัญของเพลงพื้นบ้านไว้ว่า “นอกจากเพลงพื้นบ้านเป็นแหล่งบันทึกภูมิปัญญาของบรรพบุรุษแล้ว ยังเป็นสิ่งให้ความบันเทิงใจทั้งในยามมีงานนักขัตฤกษ์ หรือแม้แต่ในระหว่างการทำงานให้สนุกสนานครึกครื้นในชีวิตประจำวัน...เพราะช่วยสร้างบรรยากาศในระหว่างการทำงานให้สนุกสนานครึกครื้น นอกจากนี้การศึกษาเพลงพื้นบ้านยังจะช่วยให้พบความรู้ ความคิด ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวิถีชีวิตของ กลุ่มชน”

ความสำคัญและบทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อสังคมหนึ่งนอกจากจะสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยมของคนในชุมชนแล้ว ยังมีบทบาทด้านการให้ความรู้ให้การศึกษา แก่คนในสังคม ทั้งทางตรง และทางอ้อม อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือควบคุมสังคม ชี้นะระเบียนแบบแผน ตลอดจนพฤติกรรมที่เหมาะสมทางสังคม การถ่ายทอดข้อมูลเพลงพื้นบ้านเหล่านี้ไปสู่กลุ่มเยาวชนจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ นางศรีสุตา เพชรบุระ เล็งเห็นถึงความสำคัญดังกล่าวจึงได้ก่อตั้งชุมนุมเพลงพื้นบ้านขึ้นที่โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา

โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยาได้ก่อตั้งชุมนุมเพลงพื้นบ้าน โดย นางศรีสุตา เพชรบุระ ครูชำนาญการสาขาวิชาภาษาไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2537 ระยะเวลาของการก่อตั้งชุมนุมใช้ชื่อว่า “ชุมนุมนักพูด” วัตถุประสงค์หลัก คือ การบ่มเพาะพิธีกรรุ่นเยาว์ ต่อมาจึงเปลี่ยนเป็น “ชุมนุมเพลงพื้นบ้าน” เน้นฝึกสมาชิกในชุมนุมให้สามารถร้องเพลงพื้นบ้านประเภทต่าง ๆ ได้แก่ เพลงเรือ เพลงฉ่อย เพลงอีแซว ลำตัด โดยประพันธ์เนื้อร้องขึ้นใหม่เพื่อใช้ร้อง และแสดงในโอกาสต่าง ๆ มาจนถึงปัจจุบัน

ปัจจุบันชุมนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยามีสมาชิกในชุมนุมจำนวน 10 คน วัตถุประสงค์หลัก คือ การฝึกพ้องเพลง แม่เพลงรุ่นใหม่ ให้สามารถสืบสาน และถ่ายทอด ศิลปวัฒนธรรมที่สั่งสมของท้องถิ่น อีกทั้งยังส่งเสริมให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เกิดการเรียนรู้และเข้าใจศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน การดำเนินงานชุมนุมดังกล่าวเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลด้านสังคมและคุณภาพชีวิตที่ต้องการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปการแสดง ทั้งการแสดงที่เป็นมรดกของชาติ และการแสดงพื้นบ้าน ดังนั้นการศึกษบทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เล็งเห็น และตระหนักถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ส่งผลต่อเยาวชนซึ่งเป็นกำลังหลักของประเทศมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนชุมนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา

ทบทวนวรรณกรรม

เพลงพื้นบ้านเป็นข้อมูลคติชนวิทยาอย่างหนึ่ง จัดเป็นข้อมูลประเภทมุขปาฐะที่มีการสืบทอดกันมายาวนาน เป็นมรดกทางภูมิปัญญาและมีบทบาทหลายประการ ดังที่ Arunsinprasert (2013) ได้สรุปบทบาทและคุณค่าของเพลงพื้นบ้านไว้ว่า เพลงพื้นบ้านเป็นสมบัติของสังคมที่ได้สืบทอดเนื่องกันมานานจึง เป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของคนไทย และมีบทบาทและคุณค่าต่อสังคมแบ่งออกเป็น 2 ประการได้แก่

1. ให้ความบันเทิง

เพลงพื้นบ้านมีคุณค่าให้ความบันเทิงใจแก่คนในสังคมตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบันโดยเฉพาะในสมัยที่ยังไม่มีเครื่องบันเทิงใจมากมายเช่น ปัจจุบันนี้เพลงพื้นบ้านเป็นสิ่งบันเทิงชนิดหนึ่ง ซึ่งให้ความสุขและความรื่นรมย์แก่คนในสังคม ในฐานะที่เป็นการเล่นพื้นบ้านของหนุ่มสาว และในฐานะ เป็นส่วนสำคัญของพิธีกรรมต่าง ๆ เพลงพื้นบ้านจึงจัดเป็นสิ่งบันเทิงที่เป็นส่วนหนึ่งใน วิถีชีวิตของชาวบ้าน

2. ให้ความรู้

เพลงพื้นบ้านเป็นงานสร้างสรรค์ที่ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของกลุ่มชนจึงเป็นเสมือนสิ่งที่บันทึกประสบการณ์ของบรรพบุรุษที่ส่งทอดต่อมาให้แก่ลูกหลาน เพลงพื้นบ้านจึงทำหน้าที่บันทึกความรู้และภูมิปัญญาของกลุ่มชนในท้องถิ่นให้สูญหาย ขณะเดียวกันก็มีคุณค่าในการเสริมสร้าง ปัญญาให้แก่ชุมชนด้วยการให้การศึกษาแก่คนในสังคมทั้งโดยทางตรงและโดยทางอ้อมการให้การศึกษาโดยทางตรง หมายถึงการให้ความรู้และการสั่งสอนอย่างตรงไปตรงมาทั้ง ความรู้ทางโลกและความรู้ทางธรรมเช่น ธรรมชาติ ความเป็นมาของโลกและมนุษย์ การดำเนินชีวิตบทบาท หน้าที่ ในสังคม วัฒนธรรมประเพณี วรรณกรรมกีฬาพื้นบ้านคตินิยม เป็นต้น การให้การศึกษาโดยทางอ้อม หมายถึงการอบรมสั่งสอนในลักษณะของการแนะให้คิด หรือให้ แง่คิด ในเรื่องต่าง ๆ โดยสอดแทรกคำสอนทางศาสนา ค่านิยมและกฎเกณฑ์ของสังคมที่ควรปฏิบัติไว้ในบทเพลงนอก จากมีคุณค่าให้ความบันเทิงที่มีอยู่เป็นหลักแล้ว ยังมีคุณค่าในการเป็น ทางระบายความแค้นและการจรรโลงวัฒนธรรมของชาติ ตลอดจนมีคุณค่าในฐานะเป็นสื่อมวลชนที่ทำหน้าที่กระจายข่าวสาร และ วิพากษ์ วิวิจารณ์สังคม

นอกจากเพลงพื้นบ้านแสดงจะบทบาทด้านการให้ความบันเทิงและการให้การศึกษา Phattrachai (1999: 263-274) อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อสังคมไทย โดยจำแนกเป็น 6 ประการได้แก่

1. ให้ความบันเทิง

เพลงพื้นบ้านให้ความเพลิดเพลินแก่สมาชิกของสังคม เพลงร้องเล่นและเพลงประกอบการละเล่นเป็นเพลงสนุก ประกอบด้วยเสียง จังหวะและคำที่เร้าอารมณ์ เช่น เพลงกล่อมเด็ก ในแง่ของผู้ร้องได้ผ่อนคลายความเครียด เพลงปฎิพากย์ใช้เป็นสิ่งบันเทิงในการร้อง รับชม และรับฟัง เพลงพื้นบ้านโดยทั่วไปจะมีลีลาสนุก คึกคัก เร้าใจ เวลาร้องที่ท่าประกอบ มีการร่ายอย่างสวยงาม และร่ายเย้าที่เป็นอิสระ แล้วแต่ผู้ร้องจะคิดประดิษฐ์ทำรำขึ้น ไม่มีแบบแผนที่แน่นอน เพลงพื้นบ้าน ในแง่นี้จึงมีบทบาทเพื่อให้ความบันเทิงเป็นสำคัญ

2. สร้างความสามัคคี

เพลงพื้นบ้านสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแก่คนในสังคม เพลงที่ร้องในโอกาสต่าง ๆ หรือเพลงที่ใช้ประกอบการละเล่นสร้างความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกันของคนในหมู่บ้าน เพลงที่ใช้ร้องในขณะทำงานร่วมกัน เช่น เพลงในลานนวดข้าว ก่อให้เกิดความพร้อมเพียงกันในการทำงานเพลงประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เป็นศูนย์รวมจิตใจของผู้เข้าร่วมพิธี เพื่อเป็นการย้ำความเป็นสมาชิกของกลุ่ม และยังย้ำความเชื่อที่กลุ่มมีต่อสิ่งเดียวกัน

3. ให้การศึกษา

เพลงพื้นบ้านมีบทบาทสำคัญในการสอนทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางตรงคือสั่งสอนหรือให้รู้โดยตรง ความรู้ในที่นี้หมายถึงความเข้าใจต่อธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ความรู้ในสังคมและการดำเนินชีวิต ส่วนความรู้ทางอ้อม คือ ใช้เป็นสื่อในการอบรมสั่งสอนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ โดยสอดแทรกคำสอนทางศาสนา ค่านิยม และกฎเกณฑ์ในสังคมที่ควรปฏิบัติไว้ในบทเพลง เช่น เพลงกล่อมเด็ก เป็นต้น

4. ควบคุมสังคม

การควบคุมและรักษาทักษะสถานของสังคม ชี้แนะระเบียบแบบแผน ตลอดจนการกำหนดพฤติกรรมที่เหมาะสมในสังคม เพลงพื้นบ้านเป็นมหรสพจะมีบทบาทประการนี้เด่นเป็นพิเศษเพราะว่าผู้ที่เป้นพ่อเพลงแม่เพลง ต้องมีความรู้ทั้งในเรื่องประสบการณ์ชีวิตและเรื่องทั่ว ๆ ไปที่จะโน้มน้าวจิตใจของผู้คนในสังคมให้คล้อยตามอีกด้วยจึงได้รับความนิยม

5. เป็นทางระบายความคับข้องใจ

เพลงพื้นบ้านเป็นร้อยกรองที่มีความเป็นอิสระในการสื่อสารอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด เพลงพื้นบ้านเป็นทางออกที่คนในสังคมใช้ระบายความคับข้องใจที่มีต่อสภาพการเมือง เศรษฐกิจ และประเพณีค่านิยมของสังคม ที่ไม่สามารถแสดงออกมาโดยตรงได้ เพลงพื้นบ้านจึงถูกใช้เป็นช่องทางให้สมาชิกในสังคมถ่ายทอดสิ่งที่มีลักษณะแหวกกรอบและกฎเกณฑ์ทางสังคมและช่วยให้มีสุขภาพจิตดีขึ้น

6. เป็นสื่อมวลชน

ในก่อนที่จะมีวิทยุโทรทัศน์ เพลงพื้นบ้านได้ทำหน้าที่เป็นสื่อมวลชนกระจายข่าวสารในสังคม เพลงมหรสพอื่น ๆ ล้วนส่งสารที่เกี่ยวกับชาวบ้านในเรื่องต่าง ๆ เช่น เรื่องเกี่ยวกับการเมือง การแสดงทัศนะของชาวบ้านที่มีต่อเหตุการณ์บ้านเมือง เป็นต้น

ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของเพลงพื้นบ้านดังกล่าวเป็นไปในทิศทางเดียวกับ Na Thalang (2005: 319) ที่กล่าวถึงบทบาทของคติชนไว้ว่า “คติชนวิทยาแต่ละประเภทอาจมีบทบาทต่างกันและคติชนวิทยาบางประเภทอาจมีบทบาทหลายประการ”

เพลงพื้นบ้านจัดเป็นข้อมูลคติชนเป็นภาพหนึ่ง ดังนั้น กล่าวได้ว่าบทบาทหน้าที่ของเพลงพื้นบ้าน คือ บทบาทของข้อมูลคติชนที่มีต่อสังคมเช่นเดียวกัน Sutjachaya (2002: 77-86) กล่าวถึงบทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อสังคมไทยจำแนกได้ 5 ประการ ดังนี้

1. ให้ความบันเทิง เนื่องด้วยมีจังหวะที่สนุกสนานและถ้อยคำที่เร้าอารมณ์ทั้งผู้ร้องและผู้ฟัง
2. ให้การศึกษา เพลงพื้นบ้านมีบทบาทสำคัญในการสอนทั้งทางตรงและทางอ้อม
3. ควบคุมสังคม เนื้อเพลงพื้นบ้านมีส่วนช่วยในการควบคุมและรักษายาปทัสถานทางสังคม การชี้แนะ ระเบียบแบบแผน ตลอดจนกำหนดพฤติกรรมที่เหมาะสมในสังคมนั้น
4. เป็นทางระบายความคับข้องใจ เนื่องจากเป็นบทประพันธ์ที่มีความเป็นอิสระในการสื่อสารอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด จึงเป็นทางออกให้คนในสังคมระบายความคับข้องใจ
5. เป็นสื่อมวลชนพื้นบ้าน ในยุคก่อนที่จะมีวิทยุโทรทัศน์

จากความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของเพลงพื้นบ้านข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า เพลงพื้นบ้านมีบทบาทต่อสังคมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. บทบาทด้านการให้ความบันเทิง
2. บทบาทด้านการให้ความรู้
3. บทบาทด้านการควบคุมสังคม

4. บทบาทด้านการระบายความคับข้องใจ
5. บทบาทด้านการเป็นสื่อมวลชนพื้นบ้าน

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้าน และบทบาทของเพลงพื้นบ้าน

2. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลเพลงพื้นบ้านจากชุมนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยามิ

2 วิธี คือ

2.1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต้นฉบับบทประพันธ์เพลงพื้นบ้านที่ประพันธ์โดยนางศรีสุตา เพชรบุระ ครูชำนาญการ ผู้ประพันธ์เพลงพื้นบ้านที่ใช้ในชมรมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา จำนวน 18 เพลง แบ่งได้ 6 ประเภท ดังนี้

1) เพลงเรือ จำนวน 1 เพลง ได้แก่ เพลงเรือเปิดวงและไหว้ครู

2) เพลงพวงมาลัย จำนวน 2 เพลง ได้แก่ เพลงพวงมาลัยไหว้ครู และเพลงพวงมาลัยคำนิยม 12 ประการ

3) เพลงเกี่ยวข้าว จำนวน 3 เพลง ได้แก่ เพลงเกี่ยวข้าวประเพณีไทย เพลงเกี่ยวข้าวเฉลิมพระเกียรติพระแม่แผ่นดินสยาม และเพลงเกี่ยวข้าวอนุรักษ์พลังงาน

4) เพลงอีแซว จำนวน 5 เพลง ได้แก่ เพลงอีแซวประวัติหลวงพ่อทบ เพลงอีแซวอุ้มพระดำน้ำ เพลงอีแซวสร้างสมานฉันท์ เพลงอีแซวเมื่อพ่อเพลงพบ-แม่เพลง และเพลงอีแซวป่าไม้

5) เพลงฉ่อย จำนวน 3 เพลง ได้แก่ ฉ่อยเฉลิมพระเกียรติพระแม่แผ่นดินสยาม เพลงฉ่อยศิลปวัฒนธรรมประเพณีการเล่นของเพชรบูรณ์ และเพลงฉ่อยต่อต้านยาเสพติด

6) ลำตัด จำนวน 4 เพลง ได้แก่ ลำตัดท่องเที่ยวทั่วไทย ลำตัดลอยกระทง ลำตัดมะขามหวาน และลำตัดวันสุนทรภู่

2.2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม

1) การสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์และการบันทึกเสียง สมาชิกในชุมนุมเพลงพื้นบ้าน จำนวน 10 คน ได้แก่ พ่อเพลง แม่เพลง ลูกคู่ และนักดนตรี ซึ่งเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 5

- 2) การสังเกต ใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ในช่วงเวลาที่มีกิจกรรมชุมนุมการแสดงเพลงพื้นบ้านตามความเหมาะสมของสถานการณ์
3. วิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของเพลงพื้นบ้าน
4. เสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนชนกรณศึกษาชุมนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา พบว่า เพลงพื้นบ้านแสดงบทบาท 4 ด้าน ดังนี้

1. บทบาทด้านการให้ความบันเทิง

เพลงพื้นบ้านมีบทบาทในการให้ความบันเทิง หรือสร้างความเพลิดเพลินแก่สมาชิกของสังคม เพลงร้องเล่นและเพลงประกอบการละเล่นเป็นเพลงสนุก ประกอบด้วยเสียง จังหวะ และคำที่เร้าอารมณ์ ในแง่ของผู้ร้อง จะช่วยให้ผู้ร้องและผู้ฟังได้ผ่อนคลายความเครียดและก่อให้เกิดความสนุกสนาน บทบาทด้านการให้ความบันเทิงเป็นบทบาทที่เห็นเด่นชัดจากการสัมภาษณ์สมาชิก ในชุมนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยาทั้งพ่อเพลง แม่เพลงและนักดนตรีมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการร้อง และการฟัง ดังที่ Khwankeaw (2016, July 8) สมาชิกในชุมนุมเพลงพื้นบ้านกล่าวว่า “การร้องเพลงเป็นการผ่อนคลายความเครียดจากการเรียน เพราะสนุก และเพื่อน ๆ ก็ร่วมสนุกด้วยกันได้แสดงท่าทางตลก”

จากการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมในขณะที่สมาชิกในชุมนุมเพลงพื้นบ้านแสดงในโอกาสต่างๆ ทั้งผู้แสดงและผู้ชมจะเกิดความสนุกสนานทั้งจากจังหวะดนตรีที่มีความเร้าใจ เนื้อร้องที่ตอบโต้กันไปมาทำให้ผู้ร้องผ่อนคลายความตึงเครียด ประกอบกับท่าร่าที่เป็นธรรมชาติ จะทำให้สมาชิกในชุมนุมเกิดความรู้สึกรื่นเริง สนุกสนานนั่นเอง

2. บทบาทด้านการให้ความรู้

เพลงพื้นบ้านมีบทบาทสำคัญในการสอนทั้งทางตรงและทางอ้อม จากการศึกษาวิเคราะห์บทบาท ของเพลงพื้นบ้านด้านความรู้ที่มีต่อเยาวชนชุมนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา พบว่า บทบาทหลักของเพลงพื้นบ้าน คือ การให้ความรู้ทางตรงแสดงความเข้าใจต่อธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ความรู้ในสังคม และการดำเนินชีวิต สมาชิกในชุมนุม

เพลงพื้นบ้านจะได้รับความรู้จากการจดจำเนื้อร้อง บทประพันธ์เพลงพื้นบ้านทั้ง 18 บทเพลง ให้ความรู้ที่แตกต่างกันไปในแต่ละด้าน เช่น ความรู้เกี่ยวกับประวัติของบุคคลสำคัญของไทย เช่น พระราชประวัติ และพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 ความรู้เกี่ยวกับประวัติของสุนทรภู่ เป็นต้น ความรู้เกี่ยวกับประเพณีสำคัญของชาติ ประเพณีสำคัญของท้องถิ่น ความรู้เกี่ยวกับโทษของยาเสพติด ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงาน ความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นอื่น ๆ ผ่านการร้อง และการฟังบทเพลงพื้นบ้าน

Phetchabura (2016) ได้กล่าวถึงบทบาทด้านการให้ความรู้ว่า “การร้องเพลงพื้นบ้านนอกจากจะทำให้ เด็ก ๆ เกิดความสนุกสนานแล้ว ยังให้ความรู้เรื่องต่าง ๆ อีกด้วย เราก็เลือกเขียนเพลงที่มีเนื้อหาจะทำให้เด็กรู้มากขึ้น เช่น รู้ว่าบ้านเรามีอะไรเด่น มีความเป็นมาอย่างไร วัฒนธรรมอะไรสำคัญ ก็เอาตรงนั้นมาแต่งเป็นเพลง น้อย เพลงอีแซว ที่อื่นมีอะไรเด่น ๆ ก็เอามาแต่งได้ เหมือนกับเราบอกเขาไปในตัว” จากความคิดเห็นดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า บทบาทด้านความรู้เป็นบทบาทหลักที่มีต่อสมาชิกในชุมชนเพลงพื้นบ้าน เช่น ความรู้เกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ปรากฏในในเพลงอีแซวอุ้มพระดำน้ำ ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

ขอต้อนรับเข้าสู่งานแสนเบิกบานชุ่มฉ่ำ	งานอุ้มพระดำน้ำเนื่องในวันสารทไทย
จัดขึ้นในเดือนสิบแรมสิบห้าค่ำ	เขาทำเป็นประจำทุกปีไป
ประเพณีโดดเด่นมีหนึ่งเดียวในโลก (ซ้ำ)	ถือเป็นมรดกของเพชรบูรณ์เลื่องลือไกล
มีเรื่องราวกล่าวขานเป็นตำนานกว่า 400 ปี	ครั้งหนึ่งยังมีชาวประมงมากมาย
เขาหาปลาประจำในลำน้ำป่าสัก	ผู้คนศีกคัมภีร์ทั้งหญิงและชาย
ณ วังมะขามแพะที่เรารู้จักกัน	เกิคมหัศจรรย์ตั้งแต่เช้ายันบ่าย
ทอดแหหาปลาไม่ได้เลยสักนิด	เอ๊ะ มันช่างแปลกจิตปลา มันหายไปไหน
สร้างความงุนงง สงสัยเป็นที่สุด	ต่างคนต่างพูดว่าจะทำอย่างไร
สงสัยวันนี้จะเป็นวันพระ	กลับกันเถิดนะ ค่อยมาวันใหม่
กระแสน้ำ น้ำหยุดนิ่งอยู่กับที่	แล้วก็เริ่มพรายน้ำ ผุดขึ้นมาพันใด
ผุดขึ้นมาที่ละฟอง แล้วเพิ่มทวี	เหมือนกับน้ำที่เดือดอยู่บนเตาไฟ
เออ...เกิดปาฏิหาริย์ ประจักษ์แก่ตา เอ๊ย	พระพุทธรูปขึ้นมาเหนือผิวน้ำทันใด.....

(Phleng I-Saeo: Holding Buddha's Image and Underwater Diving)

เมื่อสมาชิกในชุมนุมเพลงพื้นบ้านได้จดจำเนื้อร้อง ขับร้อง และถ่ายทอดไปยังผู้ฟัง เป็นการแสดงให้เห็นบทบาทด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นรอบตัวของผู้ร้อง ดังเช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของประเพณีอัมพระดำน้ำซึ่งเป็นประเพณีสำคัญของจังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้ร้องและผู้ฟังสามารถเรียนรู้ได้จากการบอกเล่าผ่านบทเพลงพื้นบ้าน

บทบาทด้านการความรู้การให้ความรู้ที่มีต่อเยาวชนชุมนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยานอกจากจะให้ความรู้ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นแล้ว ยังให้ความรู้ที่หลากหลาย เช่น ความรู้เกี่ยวกับสัญลักษณ์ของชุมชนแต่ละพื้นที่ สถานที่ท่องเที่ยวโดดเด่นของแต่ละจังหวัด ดังปรากฏในลำตัดท่องเที่ยวไทย ที่กล่าวว่า

ถ้าอยากกินกล้วยไข่ต้องไปกำแพงเพชร
 ลิ่นจีล่าโยรสเด็ดต้องไปที่เชียงรายเถิดหนา
 อยากจะกินลึงสาต้องวาดมาอุดรติดถ์
 ไหว้พระยาพิชัยผู้พิชิต ดาบหักมานานช้า
 ไหว้พระธาตุเชิงใหม่ ครูปาศรีวิชัย ดอยสุเทพ
 พระธาตุข่อยแพอสังเขปแพะเมืองผีแพะดังว่า
 ออกจากน่านไปกว๊านพะเยาแล้วเข้าเที่ยวเมืองช้างฯ
 ถ้าจะไปเที่ยวลำปางก็ต้องไปนั่งรถม้า.....

(Lamtat :Travel around Thailand)

จากข้อความข้างต้นเป็นการให้ความรู้แก่เยาวชนผ่านบทเพลงพื้นบ้านซึ่งเป็นความรู้รอบตัวที่จะทำสมาชิกในชุมนุมเกิดความรู้ความเข้าใจในขั้นต้นเกี่ยวกับสัญลักษณ์ที่โดดเด่นของแต่ละจังหวัด จะเห็นได้ว่าเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยามีบทบาทในการให้ความรู้แก่เยาวชนในชุมนุมเพลงพื้นบ้านเป็นอย่างมาก

บทบาทของเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยานอกจากจะให้ความรู้ทางตรงกับผู้ร้องและผู้ฟังแล้ว ยังให้ความรู้ทางอ้อม คือ ใช้เป็นสื่อในการอบรมสั่งสอนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ โดยสอดแทรกคำสอนทางศาสนา ค่านิยม และกฎเกณฑ์ในสังคมที่ควรปฏิบัติไว้ในบทเพลงพื้นบ้าน เช่น เพลงอีแซวสมานฉันท์ กล่าวถึงความรู้ และแนวทางในการใช้ชีวิตการดำรงตนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมกับการสร้างแรงจูงใจและชี้ให้เห็นความสำคัญของความสามัคคี ความสมานฉันท์ของสมาชิกในชุมชน ดังเนื้อเพลงที่ว่า

โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ไม่ละเลยเลียงปฏิบัติทันใด
ความพอเพียง คือความพอประมาณ	มีเหตุผลวิจารณ์ญาณในการเลือกใช้
มีภูมิคุ้มกันในทางที่ดี	เป็นศักดิ์เป็นศรี ของชาวไทยยิ่งใหญ่
ประชาชนรู้จักสามัคคี	พัฒนากันเต็มที่มีคุณธรรมประจำใจ
สามัคคี คือ พลังในการสร้างชาติ	ชาติจะอยู่อย่างองอาจเมื่อคนในชาติร่วมใจ
ร่วมมือพัฒนาโดยไม่ใช้เงินงบประมาณ	แต่ต้องใช้งบประมาณที่หัวใจ
การร่วมแรงร่วมใจถือว่าการทุ่มเท	และการทุ่มเทคืองบประมาณยิ่งใหญ่
คำว่า รู้ คือ มีความรู้คู่ศีลธรรม	ปฏิบัติเป็นประจำจนเป็นนิสัย
ทำตามหน้าที่ที่มีอยู่	ยกย่องเชิดชูและให้กำลังใจ
ส่วนรัก คือ ความรักสร้างพลังดังว่า	รักด้วยเมตตาเข้าอกเข้าใจ
รักชาติ รักแผ่นดิน รักศักดิ์ศรี	เป็นความรักที่ ทรงพลังอันยิ่งใหญ่
ความสามัคคี คือการปรองดองกัน	มีสมานฉันท์ ร่วมแรงร่วมใจ

(Lamtat : Travel around Thailand)

จากบทเพลงพื้นบ้านข้างต้นชี้ให้เห็นบทบาทด้านความรู้แก่สมาชิกในชุมชนเพลงพื้นบ้านในทางอ้อมคือนอกจากเนื้อเพลงจะช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินชีวิตแล้ว ยังช่วยสร้างแรงจูงใจ และโน้มน้าวใจให้ผู้ร้องและผู้ฟังเกิดความรักความสามัคคีกันในชุมชนด้วย

บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนชุมชนเพลงพื้นบ้านด้านการให้ความรู้ จะพบการให้ความรู้ในลักษณะที่หลากหลายทั้งความรู้ทางตรงและความรู้ทางอ้อมเป็นความรู้ที่ผู้ร้องผู้ฟังได้เรียนรู้ผ่านบทเพลงพื้นบ้าน อันจะเป็นประโยชน์ในการเรียนและการดำเนินชีวิตต่อไป

3. บทบาทด้านการควบคุมสังคม

บทบาทหน้าที่หลักอีกประการหนึ่งของเพลงพื้นบ้าน คือ การทำหน้าที่ในการควบคุมพฤติกรรมในสังคม โดยขึ้นระเบียบแบบแผน ตลอดจนการกำหนดพฤติกรรมที่เหมาะสมในสังคม ไม่ให้คนที่ประพฤติเบี่ยงเบนไปจากขนบธรรมเนียมประเพณี หรือบรรทัดฐานของสังคมที่ยอมรับกัน เพลงพื้นบ้านในชุมชนเพลงพื้นบ้านมีบทบาทในการควบคุมสังคม 2 ประการ ดังนี้

ประการแรก คือ การแสดงบทบาทหน้าที่ในการควบคุมสังคมโดยการสร้างแนวทางระเบียบ แบบแผนในการปฏิบัติตนให้กับเยาวชนในชุมชนเพลงพื้นบ้าน เช่น เพลงพวงมาลัยคำนิยม 12 ประการ กล่าวถึง ค่านิยมที่เยาวชนไทยควรประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เป็นทรัพยากร

บุคคลที่มีคุณภาพในอนาคต ดังข้อความที่ว่า

เอื้อละเลยลอยมา	ลอยมาแล้วก็ลอยไป (ซ้ำ)
จะพูดถึงเรื่องที่ตีเหมาะสม	เรื่องค่านิยมของคนไทย
ว่ามีสิบสองประการ	เชิญแม้จนคราญได้กล่าวต่อไป
ข้อหนึ่งรักชาติ ศาสนา	และองค์มหากษัตริย์ไทย
ข้อสอง ซื่อสัตย์ เสียสละ	อดทน มานะ อุดมการณ์ยิ่งใหญ่
ข้อสามกตัญญูต่อพ่อแม่	ครูอาจารย์แน่แท้ ผู้ปกครองใส่ใจ
ข้อที่สี่ใฝ่หาความรู้	จะช่วยเชิดชูนาคศดใส...

(Phleng Phuangmalai : 12 Thai Values)

จากเนื้อเพลงพื้นบ้านข้างต้นเป็นการชี้แนะให้เยาวชนดำเนินชีวิตอย่างมีระเบียบแบบแผน ส่งเสริมให้มีความประพฤติที่ดีงาม เนื้อเพลงดังกล่าวนำมาจากนโยบายของรัฐบาลที่ส่งเสริมและพัฒนาให้เยาวชนเป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีความซื่อสัตย์ เสียสละเพื่อส่วนรวม มีความอดทน มีอุดมการณ์ มีความกตัญญู มีความขยันหมั่นเพียร มีศีลธรรม เมื่อเยาวชนได้รับรู้ข้อมูลเพลงพื้นบ้านจะเกิดกระบวนการเรียนรู้และประพฤติปฏิบัติตนตามครรลองที่ดี ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยามิพบาทในการควบคุมพฤติกรรมของเยาวชนให้ประพฤติปฏิบัติตนตามแนวทางที่ดีประการที่สอง คือ การควบคุมพฤติกรรมโดยชี้ให้เห็นโทษของการประพฤติตนผิดจากครรลอง หรือบรรทัดฐานที่สังคมกำหนดไว้ เช่นข้อความที่ปรากฏในเพลงน้อยต่อต้านยาเสพติดที่กล่าวถึงโทษของการติดสารเสพติด หมายรวมถึงสุรา บุหรี่ ที่กล่าวว่า

ว่าชนิดที่มีหลายอย่างรวมกัน	เกิดผลเสียทั้งนั้นน่าเศร้าใจ
ยังมีสารเสพติดที่นิยมหนักหนา	นั่นคือสุราหรือว่าเหล้าทั้งหลาย
ทั้งเหล่านอกเหล้าในและโรงเหล้า	ดื่มกันถึง สองก๊งก็เมาได้
ขับขี่ยวดยานพั้งระวังเหตุ	มีอุบัติเหตุเกิดขึ้นได้
ดื่มมากเสียหายอันตรายต่อตับ	ชีวิตจะดับและวอดวาย
อีกบุหรี่สิ่งที่ต้องวายอด	เพราะมันไปเผาปอดให้มอดไหม้
มันยังมีผลไปคนข้างเคียง	เห็นใครสูบบุหรี่ต้องเสี่ยงไปไกลๆ
สูบที่สามมีผลถึงภรรยา	ลูกในครรภ์นั้นหนาโซคร้าย...เอฮา...

(Phleng Choi : Fighting against Drug)

จากข้อความข้างต้นชี้ให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ด้านการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในชุมชนและชุมชน ผ่านบทเพลงพื้นบ้าน เพื่อผู้ร้อง หรือพ่อเพลง แม่เพลงได้จดจำเนื้อร้อง และถ่ายทอดสู่ผู้ฟัง เป็นการกระตุ้นเตือนและชี้ให้เห็นโทษของการประพฤติดินผิดจากครรลอง หรือบรรทัดฐานตามที่สังคมกำหนดไว้ ทั้งการเสพของมีนเมาและสิ่งเสพติด ด้วยเหตุดังกล่าวบทบาทของเพลงพื้นบ้านในชุมชนเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยาลังสะท้อนให้เห็นบทบาทหน้าที่ด้านการควบคุมสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในชุมชนเพลงพื้นบ้านให้เป็นไปตามบรรทัดฐาน และแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมตามครรลองของสังคม

4. บทบาทด้านการเป็นสื่อมวลชนพื้นบ้าน

บทบาทของเพลงพื้นบ้านในฐานะที่เป็นสื่อมวลชน พบมากในอดีตที่ยังไม่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี พ่อเพลงแม่เพลงส่วนใหญ่จะใช้เพลงเป็นสื่อในการกระจายข่าวสารเผยแพร่ เชิญชวนให้คนในสังคมประกอบกิจบางอย่างร่วมกัน แม้ในปัจจุบันนี้จะมีเทคโนโลยีก้าวหน้าทางเทคโนโลยี มีสื่อมวลชนที่ทำหน้าที่เป็นผู้กระจายข่าวสารแต่เพลงพื้นบ้านยังมีบทบาทในการเป็นสื่อมวลชนเพื่อกระจายข้อมูลข่าวสาร หรือรณรงค์ให้เกิดความตระหนักต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในกลุ่มคนที่ได้รับชมและรับฟัง

บทบาทด้านการเป็นสื่อมวลชนขอเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนชุมชนเพลงพื้นบ้านจะพบในลักษณะการใช้เพลงพื้นบ้านเป็นสื่อกลาง และให้ผู้ร้องเป็น “กระบอกเสียง” เผยแพร่ข้อมูลให้สมาชิกในชุมชน เช่น การประชาสัมพันธ์ให้เยาวชนห่างไกลจากยาเสพติด ดังข้อความที่กล่าวว่า

วิธีป้องกันซึ่งสารเสพติด	ที่ทำลายชีวิตของชาวไทย
มันอยู่ที่ตนต้องรักตน	ตนอย่าทำลายตนให้วอดวาย
ปัญหาทุกอย่างมีทางแก้	อย่าเพิ่งไปท้อแท้ต้องแก้ไข.....
ฝากเป็นเพลงผ่อยมาประชาสัมพันธ์	ให้ท่านรู้ทั่วกันเพื่อเตือนใจ
หากท่านมัวติดชีวิตชาติพัง	อนุชนรุ่นหลังก็วอดวาย
หากท่านรักชาติช่วยป้องกัน	เราต้องขจัดมันออกจากไทย...เอฮา...

(Phleng Choi : Fighting against Drug)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ชัดเจนว่าเยาวชนในชุมชนเพลงพื้นบ้านมีบทบาทหน้าที่ในการเป็น “กระบอกเสียง” เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ร่วมรณรงค์ให้เกิดการลด ละ เลิก ยาเสพติด

อีกทั้งยังช่วยชี้แนะให้เห็นผลกระทบอันรุนแรงของการติดยาเสพติดอีกด้วยด้วย ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าสมาชิกในชุมนุมเพลงพื้นบ้านทำหน้าที่เป็นสื่อมวลชนในการกระจายข้อมูลข่าวสารไปยังผู้อื่น

จากการวิเคราะห์บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนในชุมนุมเพลงพื้นบ้านจะเห็นได้ว่า มีบทบาทหลักในด้านการให้ความบันเทิงที่ช่วยให้สมาชิกในชุมนุมผ่อนคลายความตึงเครียดจากเนื้อหาการเรียนและการดำเนินชีวิต ก่อให้เกิดความสนุกสนานในขณะที่เล่นเพลงพื้นบ้าน บทบาทที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการให้ความรู้แก่เยาวชนในชุมนุมอันเกิดมาจากการการจดจำเนื้อร้องและการฟัง อีกทั้งการขับร้องและการฟังเนื้อเพลงจะก่อให้เกิดเยาวชนเกิดแนวทางการประพฤติปฏิบัติตนที่ดี ตามระเบียบแบบแผนของสังคม อันจะทำให้เยาวชนเจริญเติบโตเป็นหน่วยหนึ่งที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการให้เยาวชนทำหน้าที่เป็น “สื่อกลาง” ในการกระจายข้อมูลข่าวสารไปยังกลุ่มชนต่าง ๆ อีกด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่าเพลงพื้นบ้านมีบทบาทต่อเยาวชนชุมนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยาคมตามบทบาทหน้าที่ของข้อมูลชุมชนหลายประการ

อภิปรายผล

เพลงพื้นบ้านจัดเป็นข้อมูลวรรณกรรมชุมชนที่มีฉันทลักษณ์เรียบง่ายไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว ชุมชนแต่ละท้องถิ่น หรือแต่ละพื้นที่จะมีเพลงประจำท้องถิ่นของตนเอง เพลงพื้นบ้านจึงเปรียบเสมือนกระจกสะท้อนภาพสังคมนั้น ๆ ดังเช่น เพลงพื้นบ้านในชุมนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา

จากการก่อตั้งชุมนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา มีการจัดแสดงการละเล่น เพลงพื้นบ้านและดนตรีพื้นบ้านทั้งแสดงลำตัดเพลงฉ่อย เพลงพวงมาลัย เพลงเกี่ยวข้าว เพื่อแสดงในงานสำคัญของโรงเรียนและของท้องถิ่น เช่น งานกาชาดมะขามหวาน งานประเพณีอัฐมพระदान้า เป็นต้น การประพันธ์บทเพลงที่ใช้ร้องเกิดจากการคิดประดิษฐ์ฉ้อยคำ สำนวนการใช้ภาษา ของนางศรีสุตา เพชรบุระ ตำแหน่ง ครูชำนาญการ โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา ซึ่งเป็นผู้ควบคุมและดูแลชุมนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยาเมืองเพชรบูรณ์

เมื่อวิเคราะห์บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนในชุมนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา พบว่าเพลงพื้นบ้านมีบทบาทหลายประการโดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทด้านการให้ความรู้มีความโดดเด่น เอกลักษณะประการหนึ่งของเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยาคือ การสร้างความรู้ให้กับผู้ชมและผู้ฟัง เน้นการประพันธ์เนื้อเพลงที่เน้นการสร้างความรู้ให้กับผู้ร้อง สมาชิกชุมนุมเพลงพื้นบ้าน และจุดมุ่งหมายหลักคือการสร้างความรู้ให้แก่ผู้ฟังเป็น

หลัก (Phetchabura, 2016) ซึ่งเป็นความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมรอบตัวของเยาวชน หมายถึงรวมไปถึงความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และพิธีกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นความรู้ที่เกิดจากกระบวนการจดจำคำร้องและนำไปถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้รับฟัง ส่วนความรู้อีกประการหนึ่งที่น่าปรากฏเด่นชัด คือ ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง การให้ความรู้ดังกล่าวเป็นการให้ความรู้ทางตรงแก่ผู้ร้อง และผู้ฟัง ดังที่ Sutjachaya (2002: 78) กล่าวถึงบทบาทด้านการให้ความรู้ทางตรงของเพลงพื้นบ้าน คือ การสั่งสอนหรือการให้ความรู้โดยตรง ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า เพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์มีบทบาทโดยตรงในการให้ ความรู้ ความเข้าใจให้กับสมาชิกในชุมชนเพลงพื้นบ้านนั่นเอง

บทบาทที่สำคัญอีกประการหนึ่งของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนชุมชนเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา คือ การควบคุม ชี้นำแนวทางให้เยาวชนประพฤติปฏิบัติตนตามครรลองของสังคม โดยจะพบในลักษณะการใช้เนื้อเพลงปลูกฝังทักษะชีวิต (Phetchabura, 2016) ชี้นำให้เห็นแนวทางการประพฤติปฏิบัติตามค่านิยมของสังคม พร้อมทั้งชี้ให้เห็นโทษของการไม่ประพฤติปฏิบัติตนตามครรลองของสังคม ซึ่งหากเยาวชนได้ขับร้องหรือได้ฟังเพลงพื้นบ้านจะเกิดกระบวนการเรียนรู้จดจำ และโน้มน้าวใจให้เยาวชนประพฤติปฏิบัติตนตามบรรทัดฐานที่สังคมกำหนดไว้

ส่วนบทบาทด้านการเป็นสื่อมวลชนพื้นบ้านจะพบในลักษณะการให้พ่อเพลง-แม่เพลงซึ่งเป็นเยาวชนในชุมชนเพลงพื้นบ้านทำหน้าที่กระบอกเสียงเพื่อกระจายข่าวสาร ประชาสัมพันธ์หรือรณรงค์ให้ผลอย่างใดอย่างหนึ่ง สังเกตได้ว่าบทบาทด้านการเป็นสื่อมวลชนของเพลงพื้นบ้านในปัจจุบัน มีความแตกต่างจากในอดีตที่เทคโนโลยีไม่มีความทันสมัย ในปัจจุบันสื่อต่าง ๆ ทั้งโทรทัศน์ สื่อออนไลน์ เข้ามาแทนที่ที่ทำให้บทบาทของเพลงพื้นบ้านด้านการเป็นสื่อมวลชนพื้นบ้านเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต แต่ทั้งนี้บทบาทด้านการเป็นสื่อมวลชนยังคงดำรงอยู่เมื่อมีการแสดงของคณะดนตรีพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยาตามโอกาสต่าง ๆ

บทบาทด้านสุดท้ายอันเป็นบทบาทในด้านการให้ความบันเทิงผ่อนคลายความเครียด สماعิในชุมชนเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยาจะได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน บันเทิงใจแก่เยาวชนในชุมชนเพลงพื้นบ้าน ผ่อนคลายความเครียดจากการเรียน (Khwankeaw, 2016) เนื่องจากชุมชนเพลงพื้นบ้านจะเริ่มฝึกซ้อมและรวมกลุ่มในช่วงกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ การร้องเพลงพื้นบ้านในช่วงเวลาดังกล่าวจึงเป็นการสร้างความสนุกสนานและผ่อนคลายความเครียดได้ดี

ลักษณะสำคัญประการหนึ่งของบทบาทหน้าที่ที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา คือ เมื่อแสดงแต่ละครั้งจะปรากฏบทบาทหน้าที่หลายด้านพร้อมกัน เช่น การให้ความรู้พร้อมกับควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมผ่านเพลง การใช้เพลงพื้นบ้านเป็นกระบอกเสียงในการเผยแพร่ข้อมูล พร้อมกับการชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิต บทบาทหน้าที่ของเพลงพื้นบ้านดังกล่าวสอดคล้องกับความคิดเห็นของ Na Thalang (2005: 319) ที่กล่าวถึงบทบาทของคติชนไว้ว่า “คติชนวิทยาแต่ละประเภทอาจมีบทบาทต่างกันและคติชนวิทยาบางประเภทอาจมีบทบาทหลายประการ”

เมื่อพิจารณาในแง่ของบทบาทหน้าที่ของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนจะเห็นได้ว่า เพลงพื้นบ้านมีบทบาทสำคัญทั้งในด้านการสร้างความรู้ เสริมทักษะการใช้ชีวิต ควบคุมพฤติกรรมของเยาวชนทั้งทางตรงและทางอ้อม เฉกเช่นเดียวกับนิทานพื้นบ้านในชุมชนใช้เป็นเครื่องมือในการอบรมสั่งสอนคนในสังคม ดังเช่นนิทานพื้นบ้านบ้านนายม ตำบลนายม อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ (Wisetram, 2560: 97) ได้กล่าวถึงความสำคัญของนิทานพื้นบ้านไว้ว่า “สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของคนในชุมชนว่าเป็นสังคมที่เรียบง่าย ทั้งยังใช้นิทานเป็นเครื่องมือในการอบรมสั่งสอนผู้คนในชุมชนและเป็นสิ่งที่ลดความตึงเครียดจากการทำงานและการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี” แม้ว่าการจัดชุมชนเพลงพื้นบ้านจะไม่ได้ได้รับความนิยมเท่าในอดีต แต่นางศรีสุดา เพชรปุระ ผู้ประพันธ์เพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยายังให้ความสำคัญกับเพลงพื้นบ้านโดยการประยุกต์ใช้เพลงพื้นบ้านกับการจัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาไทย พร้อมทั้งยังสร้างพ่อแม่ แม่เพลงที่เป็นเยาวชนรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง ยังเป็นการเน้นย้ำให้เห็นว่าเพลงพื้นบ้านเป็นวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ ส่งเสริม สืบทอด เผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักและคงอยู่ตลอดไป

Reference

Arunsinprasert, S. (2013). **Phleang Pheunban**. (in Thai) [Folksong].

Retrieved from <http://www.satriwit3.ac.th>.

Hankham, S. (2004). **Kati chon witthaya**. (in Thai) [Folklore]. Lampang: Faculty of Humanities and Social Sciences, Lampang Rajabhat University.

- Jittham, P. (1979). **Khwam chuea kathi chao ban.** (in Thai) [Folklore]. Songkhla: Mongkon.
- Khwankaew, J. (2016, July 8). Personal interview.
- Mallikamat K. (1999). **Ekkasan kan son wicha Phasa Thai 8.** (in Thai) [teaching materials on Thai language 8]. Bangkok: Sukhothai Thammathirat Open University.
- Na Thalang, S. (2005). **Thridsadi kati chon witthaya: Withi witthaya nai kan wikhro tamnan nithan pheun ban.** (in Thai) [Folklore Theory: Methodology of Myth and Folk tales]. Bangkok: Project of Academic Work Publication, Faculty of Arts, Chulalongkorn University.
- Phetchabura, S. (2016, July 8). Personal interview.
- Phetchabura, S. (2016, November 25). Personal interview.
- Phattrachai, S. (1999). **Ekkasan kan son wicha Phasa Thai 8.** (in Thai) [Teaching materials on Thai language 8]. Bangkok: Sukhothai Thammathirat Open University.
- Sutjachaya S. (2002). **Phleng pheun ban sueksa.** (in Thai) [Folksong Study]. Bangkok: Project of Academic Work Publication, Faculty of Arts, Chulalongkorn University.
- Wisetram, K. (2017). A Study of Folklore at Ban Nayom Nayom Sub-District Mueang District Phetchabun Province. **Journal of Wiwitwannasan**, 1 (January – April), 97.
- Wongthet, P. (1982). **Pheun ban pheun mueang.** (in Thai) [Thai Locality]. Bangkok: Riernkhaew.

**บุลู – นางอ้า/อลองเจ้าสามลอ : ลักษณะร่วมและต่างในมิติด้านสังคม
วัฒนธรรมอีสาน – ไทยเขิน**

Khulu-Nang Ua/ Chao Sam Lo: coincident and non coincident
characteristics in Socio-culture of Isan and Thai Khoen People

พิพัฒน์ ประเสริฐสังข์¹ / Phiphat Prasertsang¹

¹Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat University
Buri Ram, 31000 Thailand

Email : ngooleam@hotmail.com

Abstract

This paper aims to study the coincident and non coincident characteristics of the socio-cultural aspects of Isan-Thai Khoen culture through the literature of Khulu Nang Ua - Nang and Alang Chao Sam Lo. The results of the study were as follows: 1) in the social reflection on the life style of Isan and Thai Khoen people 1.1) in respect of government, there was government by monarchy in which monarch was above the law and the absolute power was of that monarch alone. 1.2) In economic aspect, the occupational conditions were characterized by a dependence on nature based on self-reliant nature. 2) In reflections on customs, traditions, and culture in the Lao Lan Chang –Thai Khoen people's way of life in aspect of dressing, 2.1) the people of Isaan with peerage were dressed in silk, in which Men wore sarongs and a silk shirt, and woman wore a silk skirt and silk shirt, whereas, for Thai Khoen people, woman with nobility wore a necklace, hairpin, ear ring, which were

all made of gold; 2.2) In aspect of culture of courting, Thai Isan people have culture of courting which were the wisdom composed by the elderly people as a tool to communicate love between the youth, whereas, in the custom of courting of Thai Khoen people, a young man flirts a young girl with 3 kinds of musical instruments such as Sa Lo, So, and Sueng and melodious singing in the courtship at the time of leaving the place to find a girl in love at night; 2.3) In aspect of making proposal for marriage, Thai Isan people have culture of the making proposal for marriage when a man and woman agreed to live together in which the man must arrange for his elder relatives to go to the parents of the woman with tribute, whereas, Thai Khoen people have a tradition of engagement and the use of gold as a dowry of engagement, when the agreement was reached, and the date of the wedding is to be fixed; 2.4) In aspect of The funeral ceremony, it reflected the characteristics of the great honorable funeral of the ruling class people, during which, there was a tradition of celebration and play.

Keywords : Khulu-Nang Ua/ Chao Sam Lo, coincident, Socio-culture, san and Thai Khoen

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะร่วมและต่างในมิติด้านสังคมวัฒนธรรมอีสาน – ไทเขิน ผ่านวรรณกรรมเรื่อง ชูลู – นางอ้วและอลองเจ้าสามลอ ผลการศึกษาพบว่า 1). ภาพสะท้อนสังคมในวิถีชีวิตของคนอีสานและคนไทเขิน 1.1 ด้านการเมือง การปกครอง ปกครองด้วยระบอบราชาธิปไตย โดยมีพระเจ้าแผ่นดินอยู่เหนือกฎหมาย อำนาจสูงสุดเป็นของพระเจ้าแผ่นดินเพียงผู้เดียว การใช้อำนาจอธิปไตยของเจ้าเมืองมีลักษณะที่ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชน 1.2 ด้านสภาพเศรษฐกิจ / อาชีพ มีการดำเนินชีวิตโดยการประกอบอาชีพแบบพึ่งพิงธรรมชาติแวดล้อมบนหลักพึ่งพาตนเอง โดยการปรับตัวให้เข้ากับธรรมชาติ 2). ภาพสะท้อนชนบประเพณีวัฒนธรรมในวิถีชีวิตของคนลาวอีสานล้านช้าง – ไทเขิน 2.1 ด้านการแต่งกาย คนอีสานที่มียศถาบรรดาศักดิ์จะแต่ง

กายด้วยผ้าไหม ฝ่ายชายจะนุ่งโจงกระเบน สวมเสื้อแพรไหม ฝ่ายหญิงจะนุ่งซิ่นไหม ห่มผ้าแพรไหม ส่วนไทเขินการแต่งกายของหญิงสาวผู้มีฐานะมีการสวมสร้อยสังวาล ปิ่น ลานหูหรือต่างหูที่ล้วนทำด้วยทองคำ 2.2 ด้านประเพณีการเกี่ยวพาราสี ภาคอีสานมีวัฒนธรรมประเพณีหนึ่งที่เรียกว่าผญาเกี่ยวพาราสี เป็นผญาที่คนอีสานสมัยก่อนได้แต่งและคิดขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารระหว่างบ่าวสาว ส่วนไทเขินจะมีการแ้วสาว เป็นการเล่นดนตรีของหนุ่ม ๆ ที่ไปแ้วสาว 3 อย่าง คือ สะล้อ ซึง ปี และขับทำนองเสนาะในเชิงเกี่ยวพาราสีเมื่อเวลาออกจากที่พักไปหาหญิงสาวคนรักในเวลากลางคืน 2.3 ด้านการสู่ขอ คนอีสานมีประเพณีการโหมสาว คือ การสู่ขอสาว เมื่อชายหญิงได้ตกลงปลงใจที่จะอยู่ร่วมกันอย่างแท้จริงแล้ว ฝ่ายชายต้องจัดให้ญาติผู้ใหญ่ของตนไปสู่ขอต่อพ่อแม่ฝ่ายหญิงโดยมีสิ่งของบรรณาการ ชาวไทเขินมีประเพณีการสู่ขอหมั้นหมาย และมีการใช้เงินทองเป็นสินสอดของหมั้น เมื่อมีการตกลงกันได้ก็จะมีการกำหนดวันเดือนที่จะให้มีพิธีแต่งงานต่อไป 2.4 ด้านงานศพ สะท้อนลักษณะร่วมในการจัดงานศพของชนชั้นปกครองที่ยิ่งใหญ่สมเกียรติ ในระหว่างงานศพนั้นมีประเพณีการเสพเงินและการละเล่น

คำสำคัญ : ชูลู – นางอ้ว, ोलองเจ้าสามล่อ, ลักษณะร่วม, สังคมวัฒนธรรม, อีสาน – ไทเขิน

บทนำ

วรรณกรรมท้องถิ่นนั้นมีบทบาทสำคัญต่อผู้อ่านและชุมชนที่เป็นเจ้าของวรรณกรรม เพราะมีบทบาทที่จะจรรโลงใจผู้อ่านเป็นสำคัญ ซึ่งในอดีตผู้ที่สามารถอ่านตัวอักษรเหล่านี้ได้ก็เห็นจะมีแต่ผู้ที่มีความรู้ผ่านการบวชเรียนมาก่อนซึ่งเป็นส่วนน้อย สิ่งเหล่านี้สะท้อนภาพการเรียนรู้ในอดีตได้เป็นอย่างดี ดังที่ Thammawat (1994 : 10) กล่าวว่า วรรณกรรมท้องถิ่นมีบทบาทต่อผู้อ่านและชุมชนที่เป็นเจ้าของวรรณกรรมหลายประการ สังคมไทยในอดีตผู้อ่านออกเขียนได้ เป็นเพียงกลุ่มน้อยที่จำกัดในหมู่ผู้นำ พระภิกษุและผู้บวชเรียน ประชาชนทั่วไปรับรู้วรรณกรรมต่าง ๆ โดยการฟังจากผู้อ่านหนังสือแตก (ชำนาญการอ่าน)

Citcamnong (2001 : 5) วรรณคดีเป็นส่วนหนึ่งของระบบชีวิตมนุษย์ในชุมชนหรือเป็นพฤติกรรมสังคมอย่างหนึ่ง ทักษะและปฏิกิริยาต่อวรรณคดีก็กำหนดโดยวัฒนธรรมของผู้สร้างเสพวรรณคตินั้นเอง วรรณคดีโดยตัวเองก็เป็นวัฒนธรรม เพราะเกิดจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์เพื่อสนองความต้องการทางสังคม

Canthimathon (1974 : 2 – 3) การศึกษาวรรณคดีช่วยให้เกิดความเข้าใจในชีวิต และเกิดความเห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์ด้วยกันมากขึ้น เพราะวรรณคดีสะท้อนชีวิตที่เรานำเราเข้าไปใกล้ชิดชีวิตในด้านต่าง ๆ ด้วยสายตาและความรู้สึกนึกคิดของกวีซึ่งต้องอาศัยปัญญาประสบการณ์และความชัดเจนในการเลือกสรร หยิบยกชีวิตบางตอนมาเสนอด้วยศิลปะอันประณีตให้เห็นเป็นแนวทางการความคิดที่มีความเด่นอันเป็นแนวคิดของกวี นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างวัฒนธรรมเพื่อรับใช้ผลประโยชน์ของกลุ่มความคิดที่ตนสังกัดอยู่

บุลู – นางอ้ว, อolongเจ้าสามลอ ถือเป็นวรรณคดีพื้นบ้านที่สะท้อนภาพวิถีชีวิตของบุคคลในชุมชนหรือชนเผ่าของคนกลุ่มคนอีสานและไทเขินด้านประเพณีและพิธีกรรมที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่นนั้น ๆ นอกจากนั้นกวีหรือผู้สร้างสรรค์วรรณคดีได้หยิบยกฉากชีวิตของคนมาเสนอให้เห็นภาพของการต่อสู้ ดิ้นรน ท้อแท้ สิ้นหวัง และลงท้ายด้วยความตาย โดยอาจเรียกวรรณคดีในลักษณะดังกล่าวนี้ว่า “วรรณคดีโสภนาฏกรรม” ดังที่ Wisaphaen (2006 : 421) กล่าวว่า วรรณคดีโสภนาฏกรรมเป็นวรรณคดีที่แสดงความทุกข์ทรมานของมนุษย์ และจบลงด้วยความหายนะของตัวเอง และความหายนะนั้นจะต้องเกิดตามกฎแห่งกรรม ซึ่งเป็นผลจากการกระทำของตัวละครเอกและลักษณะนิสัยของผู้มันเอง และเป็นเรื่องราวที่สมเหตุสมผล มีความจริงในด้านการประพันธ์ (Fictional truth)

ลักษณะในความเด่นดังกล่าวข้างต้นผนวกกับความสมจริงของเนื้อเรื่องที่กวีได้นำเสนอให้เห็นชีวิตของตัวละครซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา ไม่มีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ใด ๆ เหมือนวรรณคดีพื้นบ้านทั่วไป จึงทำให้วรรณคดีทั้งสองเรื่องนี้ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายเป็นระยะเวลายาวนาน เมื่อพิจารณาเค้าโครงของเรื่องผู้เขียนพบว่า มีความคล้ายคลึงกันมากคือเรื่องจบลงด้วยความตายของตัวละครเอก แต่เมื่อพิจารณาเนื้อหาโดยละเอียดผู้เขียนกลับพบความแตกต่างในวิถีการดำรงชีวิตซึ่งแสดงให้เห็นอัตลักษณ์ของกลุ่มชนดังจะนำเสนอให้เห็นในประเด็นต่อไปนี้

1. “บุลู – นางอ้ว, อolongเจ้าสามลอ : ภาพสะท้อนสังคมในวิถีชีวิตของคนอีสานและคนไทเขิน”

บุลู – นางอ้ว เป็นวรรณคดีพื้นบ้านที่แพร่หลายและสืบทอดในวัฒนธรรมกลุ่มคนลาว – อีสานล้านช้าง และวรรณคดีพื้นบ้านอolongเจ้าสามลอที่แพร่หลายและสืบทอดในกลุ่มวัฒนธรรมไทเขิน ภาพสะท้อนลักษณะร่วมทางสังคมของกลุ่มคนสองกลุ่มเกี่ยวกับสังคม การเมืองการปกครอง สภาพเศรษฐกิจปรากฏดังนี้

1.1 การเมืองการปกครอง

วรรณคดีพื้นบ้านขุลงนางอ้ว เน้นการนำเสนอภาพของเมืองสองเมือง คือ เมืองกาสีและเมืองกายที่ปกครองด้วยระบอบราชาธิปไตย โดยมีพระเจ้าแผ่นดินอยู่เหนือกฎหมาย อำนาจสูงสุดเป็นของพระเจ้าแผ่นดินเพียงผู้เดียว การใช้อำนาจอธิปไตยของเจ้าเมืองทั้งสอง มีลักษณะที่ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชน เห็นได้จากตัวบทไม่ปรากฏว่ามีเนื้อความตอนใดที่สะท้อนให้เห็นภาพการใช้อำนาจอันมีลักษณะไม่เป็นธรรมของเจ้าเมืองและสิ่งที่ทำให้วรรณคดีพื้นบ้านอีสานเรื่องขุลง - นางอ้ว เป็นเรื่องที่น่าสนใจคือ ทั้งสองเมืองต่างให้ผู้หญิงซึ่งเป็นพระมเหสีปกครองบ้านเมืองแทนพระมหากษัตริย์ซึ่งสวรรคตไป การปกครองบ้านเมืองเป็นไปด้วยความเรียบร้อยไม่มีปัญหาหรือข้อขัดแย้งที่เกิดจากเสนา - อำมาตย์หรือขุนนาง ตรงกันข้ามคนกลุ่มนี้กลับให้ความร่วมมือในการปกครองบ้านเมืองให้เป็นไปด้วยความสงบร่มเย็นตามลำดับขั้นของการเมืองการปกครอง โดยปรากฏตำแหน่ง แสนเมือง ซึ่งเป็นตำแหน่งควบคุมกำลังพล โดยกวีบรรยายถึงการควบคุมกำลังพลของ “แสนเมือง” เพื่อเตรียมรอรับชาวเมืองกาสี เพราะมีรู้ว่าชาวเมืองกาสีจะมาตีหรือร้ายหรือจะมาแย่งชิงนางอ้ว ดังคำประพันธ์ “ถ้าขวาไว้ ท้าวใหญ่แสนเมือง ถือพลแพน สี่พันหัวหน้า”

นอกจากนี้ยังปรากฏตำแหน่งมหาเสนาหรือมหามนตรี ทำหน้าที่ออกคำสั่งในการประชุมหรือปรึกษาหารือในเรื่องต่าง ๆ เช่น ตอนที่นางอ้วหายไปจากปราสาทเหล่าเสนา อำมาตย์และข้าราชการบริวารรวมทั้งมหามนตรีได้ปรึกษาหารือและประชุมร่วมกันเพื่อวางแผนติดตามนางอ้ว เป็นต้น

ส่วนในเรื่องอลองเจ้าสามลอ มีการบรรยายภาพให้เห็นว่าบ้านเมืองมีการปกครองด้วยพระมหากษัตริย์เช่นเดียวกัน แต่ภาพในการบรรยายนั้นเป็นเพียงการเกริ่นเรื่องให้เห็นเล็กน้อย ส่วนเรื่องราวที่เกิดขึ้นในเนื้อหากลับเป็นภาพชีวิตของครอบครัวเศรษฐีที่เป็นสมาชิกหนึ่งในเมือง ไม่ได้เป็นผู้ครอบครองเมืองเหมือนดังเรื่อง ขุลงนางอ้ว ซึ่งในเรื่องอลองเจ้าสามลอบรรยายภาพของเมืองและระบอบการปกครองเมืองดังนี้

“มีพระยาเจ้าเมืองอยู่เสวยราชย์ นางเทวีหากเรียงแฝง ปุนตีแพงร่วมไฟ ข้าช่วยใช้หญิงชาย”

จากลักษณะการปกครองข้างต้นสามารถมองได้ว่า วัฒนธรรมสังคmlาว - อีสานล้านช้าง เน้นความสำคัญของระบบการเมืองการปกครอง เรื่องราวที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องราว

ความขัดแย้งของคนชั้นสูง ในการดำเนินเรื่องราวจึงเป็นเรื่องของความยิ่งใหญ่ ระหว่างคนสองเมืองโดยมีข้าทาสบริวาร หรือกลุ่มคนชั้นล่างหรือชนชั้นใต้ปกครองคอยอำนวยความสะดวกสบายให้ ซึ่งแตกต่างจากเรื่องอลองเจ้าสามลอที่ที่เป็นเรื่องราวของคนกลุ่มชั้นกลาง ซึ่งประกอบอาชีพด้วยการค้าขายและมีชีวิตความเป็นอยู่ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ธัญญาหาร เป็นสภาพชีวิตของกลุ่มคนธรรมดากลุ่มหนึ่งภายใต้การปกครองของบ้านเมืองที่มีพระมหากษัตริย์เป็นผู้ครองเมืองเช่นเดียวกัน ถึงแม้ว่าประเด็นการเมืองการปกครองในเรื่องอลองเจ้าสามลอปรากฏไม่ชัดเจนเมื่อเทียบกับเรื่องซูลู - นางอ้ว แต่ก็สามารถสรุปได้ว่าวรรณคดีทั้งสองเรื่องปรากฏภาพการปกครองในระบอบราชาธิปไตย

1.2 สภาพเศรษฐกิจ / อาชีพ

ชาวอีสานมีการดำเนินชีวิตโดยการประกอบอาชีพแบบพึ่งพิงธรรมชาติแวดล้อมบนหลักพึ่งพาตนเอง โดยการปรับตัวให้เข้ากับธรรมชาติซึ่งสั่งสมความรู้และประสบการณ์ต่างๆ พัฒนาขึ้นจนเป็นวิถีชีวิตดังปรากฏในเรื่องซูลูนางอ้วที่บรรยายให้เห็นว่า ในสังคมอีสานมีการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม โดยการปลูกไว้บริเวณบ้านของตนเอง เป็นระบบการผลิตแบบทำกินในครัวเรือน ในตอนที่ “นางอ้วพาบรรดาสาวสนมเข้าไปเที่ยวเล่นในสวนมอนและคิดอยากปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ดังนี้

“ลางวัน พาเขาเข้า สวนมอนในเถื่อน
นางก็ คิดใคร่เลี้ยง ยังมอนปอนไหม”

การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมในวัฒนธรรมอีสาน กำหนดเป็นหน้าที่ของผู้หญิงซึ่งเรียนรู้โดยการสังเกตและฝึกจากมารดาและญาติฝ่ายหญิง คุณค่าของผู้หญิงจะวัดได้จากความสามารถในการทอผ้าไหม บรรลุขั้นสูงสุดคือ การทอผ้าไหมมัดหมี่ ด้วยเหตุผลนี้จึงอาจทำให้นางอ้ว “คิดใคร่เลี้ยง ยังมอนปอนไหม” เพื่อจะได้เป็นผู้หญิงที่มีรูปสมบัติและคุณสมบัติซึ่งเป็นค่านิยมของสตรีชาวอีสาน และในตอนที่นางอ้วตัดสินใจจะลาตาย นางได้พำพรณาลาสวนหม่อนที่นางรักแสดงให้เห็นว่าการปลูกหม่อนมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตคนอีสานเป็นอย่างมาก ดังนี้

“ค่อยอยู่ดีเยอ หมอนิลน้อย สวมมอญอดออ่อนอ่อนนุเอย
กุ๊กกะปะไปไว้ อย่าเศร้าเหี่ยวตาย แต่ถ้อน”

นอกจากการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมแล้วในวรรณคดีพื้นบ้านชูลู นางอ้ว ก็มีการบรรยายให้เห็นภาพวิถีชีวิตของคนอีสานที่ทำการค้าขาย โดยเป็นการปรากฏภาพไม่เด่นชัดนัก เป็นเพียงการบรรยายให้เห็นในตอนต้นเรื่องว่า เมืองกาฬสินธุ์การค้าขาย เช่น “ดีแต่หัวเมืองก้ำ ทางไกลไหลหลัง ตั้งลาดกว้าง ยูคำช้วน” และแทรกไว้ในบทบรรยายการประดับตกแต่งปราสาทของนางอ้ว ซึ่งทำให้ทราบถึงการประกอบอาชีพค้าขายของนางอ้วได้ ดังนี้

“ถัดนั้นมิทั้ง เฮือขาวค้ำ ผันกระโดงปิวแกว่ง มีทั้งชาวพ่อค้ำ ในหั้นซิ่นชม”

ส่วนในเรื่องอลองเจ้าสามลอ วิธีการดำรงชีวิตของชาวไทเขินที่สะท้อนให้เห็นได้อย่างเด่นชัดคือ ภาพของการปลูกพืชผลกินได้ภายในบ้านเรือน เป็นภาพของความอุดมสมบูรณ์และวิธีการดำรงชีวิตแบบพึ่งตนเอง มีความมั่งคั่งและสงบร่มเย็น ดังคำบรรยายที่ว่า

“เรือนเจ้าเศรษฐีนั้นหนา มีต้นผาลาหลายแท่งไซ้ หนูไม้มากมีเจ แวดเรือนเยเศรษฐีอยู่ เสมอตั้งสวนแก้วอยู่ยาน มีทั้งหมากขางพอแลมั่งไซ้ กล้วยอ้อยใหญ่นานา จามปามีซัดไคว่ กอดอกไม้จามคำ พรว้าตาลหน้ามีมาก หมากขนุนหากายาย มีทั้งหมากไฟแลออข้า คั่นกินกว่ายีนหวาน ทั้งดอกสุรภีสานกันอยู่ เกี้ยวเรือนปู่เจ้าสัทธะ บ่มีเกอภัยสั่งมาพาดสุขขนาดแท้มบานก็มีแล”

นอกจากภาพของความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ธัญญาหารแล้ว การประกอบอาชีพหรือการดำรงชีวิตด้วยการค้าขาย ถือเป็นภาพที่เด่นชัดที่สุดตั้งแต่การเริ่มเรื่องจนเกือบจบเรื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ Panin, et. al. (2007 : 79) กลุ่มคนไทเขินที่อาศัยอยู่ในเมืองเชียงตุงมีความสำคัญทางเศรษฐกิจ เป็นศูนย์กลางการค้าเป็นทางผ่านและจุดแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างพม่า ไทย และจีน การवानของเงินฮ่อจากยูนนานจะนำผ้าไหม เครื่องถ้วยชาม ผ้าขนสัตว์ มาแลกเปลี่ยนกับเปลือกไม้ ฝ้ายและครั่ง

ในเรื่องอลองเจ้าสามลอบรรยายภาพของการค้าขายของกลุ่มคนไทเขินที่มีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มคนชาวลัวะและจีนฮ่อ ดังนี้

“ไปถึงยังกลางตลาด คนหลายหากมีเจ ซอมเซทานยายยาด
 พ่อง์ขายผักกาดและผักนอย ผู่ชาวตอยวะแซ่ พาซองแล่หาขาย
 ผักกาวายไยยาด รากมันหากดูขาว ผู่ชุมชาวเจ๊กแซ่ ขายพิกแต่แพรดำ
 เขาทำยายแฉวกาด คนหลายหากหน้าคิ่น ลางพ่องขายข้าวพินซอยใส่ถั่ว
 เชื้อพ่องขายพริกบัวและหอมขาว เขาชุมชาวอยู่ใกล้ ขายแลกได้เอาไป
 ลางพ่องขายกับไฟและทุ่งซ่อ เทียนน้อยผ่อเหลื่องงาม ”

จากตัวบทข้างต้นแสดงให้เห็นภาพการปฏิสัมพันธ์กับคนต่างถิ่นต่างวัฒนธรรม ผ่านการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้า ไม่ว่าจะเป็น ชาวตอยที่นำผักจากภูสูงลงมาขาย และชาวจีน ดังที่ปรากฏคำในตัวบทว่า “ชาวเจ๊ก” ได้นำพริกและผ้าแพรสีดามาวางขายที่กลางตลาด

นอกจากนี้ยังปรากฏภาพการค้าขายแบบพ่อค้าวัวต่าง ซึ่งวัวต่างหมายถึงวัวที่ใช้บรรทุกสินค้าหรือสิ่งของ โดยมีสินค้าหรือสิ่งของบรรจุอยู่ในภาชนะทำด้วยไม้ไผ่ หรือเรียกว่า “ต่าง” ดังที่ Wichainkhiew, et. al. (1995 : 61) กล่าวว่า ต่างที่วางไว้บนหลังวัวมีด้านละ 1 ใบ โดยมีไม้เชื่อมต่อกันเพื่อมิให้วัวเกิดการเจ็บปวด พ่อค้าวัวต่าง จะเป็นพ่อค้าระดับท้องถิ่น ซึ่งอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน มีอาชีพทางด้านการทำนา ทำไร่ การตัดถักรวม และประกอบอาชีพค้าขายหลังฤดูเก็บเกี่ยว พ่อค้าบางคนค้าขายตลอดฤดูแล้ง ทั้งนี้เพราะการค้าขายมีรายได้ดีกว่าการทำนา นอกจากจากวัวต่างแล้วพ่อค้าจีนฮ่อจะนำกองคาราวานม้าต่างและพ่อต่างมาแวะพักและค้าขายอีกด้วย

ในการค้าขายแบบวัวต่าง จะต้องอาศัยผู้นำในการควบคุมขบวนบรรทุกสินค้า สินค้าที่จะนำไปขายเป็นสินค้าที่มีในบ้านเมืองของตนเอง หรือเดินทางไปรับซื้อสินค้าจากเมืองที่เดินทางผ่าน เพื่อนำไปขายยังอีกเมืองหนึ่ง ในเรื่องอลองเจ้าสามลอ ได้กล่าวถึงเจ้าสามลอว่า มีอาชีพค้าขายแบบพ่อค้าวัวต่าง มีการกล่าวว่า เจ้าสามลอเดินทางจากเมืองเชียงทองไปค้าขายยังเมืองกิ่งสินค้าต่าง ๆ จะบรรทุกใส่หลังวัวตั้งคำบรรยายที่ว่า

“ยามนั้นเจ้าหน่อแก้วสามลอ ยินพระสวอดตนพ่อแม่ แลหน่อเหน้ามาดา
 มีคำขะมานูญาด เจ้าก็หื้อคนใช้หากเรนรา ของนานาทุกอย่าง ท้อใส่ต่างหลังวัว
 เจซุตัวแล้วเล่า ถึงพุกงเข้ายามงาย ก็ชวนกันลีลาผายย้ายออก จากขอกหันเหียว

ไป

อุคัยไหลออกกว่า ซี่ม้าแล่นไปออน วัวผู้มอนขาวซ่อง เทียวท่องเต้าไกวหาง

วัวผู้ตายนแล้ววัว เลี้ยงเลงพ้ามอนัน ไหลกันไปยายยาด ส่วนว่าท้าวธราชสามล่อ
เอาด้วยข้อขี้ม้า ไปก่อนหน้าหมู่ชาวมุข ไปเบญฝงเป็นหมู่ ลัดเข้าสู่ดงหนา
มาขัดคูหยาอ่าน นับได้ห้าร้อยวัวต่างดีหลี เข้าศรีหมู่ไม้ไผ่ยาย
คนนำหลายเข้าสู่ รอดที่อยู่ปางเขา ถึงยามเพราอยู่ยัง แต่งตบตั้งยายโย
คันคำไหนนอนหัน รุ่งแจ้งแล้วจูงค่อยไป เข้าดงไพรบ่ยัง นับได้ว่า 7 วัน
ก็จูงชวนกันไปจูด เวียงแก้วยอดกิ่งคำ”

จากตัวบทข้างต้นปรากฏการค้าขายในรูปแบบการเร่ขายโดยต้องเดินทางไปเป็น
หมู่คณะ สัตว์บรรทุกสิ่งของก็คือ “วัวต่าง” และมีผู้นำทางในการค้าขาย ในตัวบทก็จะเป็น
ท้าวธราชสามล่อที่เป็นผู้นำโดยขี่ม้าเป็นพาหนะ และขบวนพ่อค้าวัวต่างก็เดินทางมาเป็น
ขบวนใหญ่ เห็นได้จากคำกล่าวที่ว่า “นับได้ห้าร้อยวัวต่าง” ดังนั้นผู้นำทางจะต้องเป็นผู้ที่
รู้เส้นทางเป็นอย่างดีเพราะการเดินทางในอดีตต้องข้ามเขาสูง ผ่านป่าทึบ พอถึงเวลาพลบค่ำ
ก็จะหาที่พัก โดยสร้างที่พักชั่วคราว พอรุ่งเช้าค่อยเดินทางต่อ ดังคำกล่าวที่ว่า “ถึงยามเพรา
อยู่ยัง แต่งตบตั้งยายโย คันคำไหนนอนหัน รุ่งแจ้งแล้วจูงค่อยไป”

ในการเดินทางจากเมืองเชียงทองไปเมืองกิง ต้องใช้ระยะเวลานาน 7 วัน ต้องบุก
ป่าฝ่าดง ผจญอันตรายมากมาย ค่ำไหนก็ทำเพิงนอนที่นั่น และเมื่อเดินทางไปถึงเมืองที่จะ
หยุดค้าขาย ก็ต้องไปชี้แจงบอกกล่าวเรื่องการค้าขายนั้นต่อพระยาเจ้าเมืองด้วย ดังนี้

“เขาเชื้อหลายพ่อค้า ลูกช่วยหน้าดิงาม เขาก็มีความเมื่อไหว้สา
พระยาที่เหง้า ปองแขกเต้ามาเมือง กล่าวตามเปื่องด้วยรีด บ่หื้อรีดโบราณ
แก่พระยาขุประการแล้วเล่า เขาก็คืนพอกเต้ามาสู่ศาลาหันแล”

เมื่อขออนุญาตเจ้าเมืองเรียบร้อยแล้ว ก็จะทำการค้าขายสินค้าจนกว่าจะหมด เมื่อ
สินค้าหมดก็พากันเดินทางกลับบ้านเมืองของตน ดังนี้

“เขาทิ้งมุลห้างแล้ว ก็ชวนกันคลาดแคล้วออกเที่ยวไป
เข้าดงไพรปากกว้าง กลางเถื่อนข้างเลื้อหมี ในศรีดิงต่าง พ่อค้าต่างวุ่นนำ
คันคำไหนเขาหัน แปงตบตั้งปางนอน ไก่ขันคอนรุ่งแจ้ง ก็ชวนกันแฉ่งลืบควาทาง
เข้าดงขวางกลางเถื่อน เทียวตามเงื่อนรอยทาง นานว่าได้ 7 วันไปรอด

เมืองแก้วยอดเชียงทอง เข้าสู่ข่งเรือนแก้ว ที่อยู่เล่าไม้มั่น”

จากข้อมูลที่ปรากฏข้างต้นทำให้เห็นลักษณะร่วมและต่างระหว่างขูลู – นางอ้ว กับ ฮ่องเจ้าสามลอ กล่าวคือสภาพภูมิประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทั้งสองกลุ่มนั้นทำให้เกิดลักษณะร่วมคือ ลักษณะภูมิประเทศของกลุ่มคนอีสานที่ปรากฏในขูลู – นางอ้วนั้นเป็นที่ราบสูงเหมาะแก่การทำการเกษตรแบบพึ่งพาตนเอง การทำไร่ ทำนาและเลี้ยงสัตว์ การค้าขายก็มีเพียงเล็กน้อย ส่วนวิถีชีวิตกลุ่มคนไทเขินที่ปรากฏในเรื่องฮ่องเจ้าสามลอมีลักษณะภูมิประเทศเป็นหุบเขาล้อมรอบเมือง มีความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ธัญญาหาร ความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ ประกอบเมืองเป็นศูนย์กลางทางการค้าและจุดแลกเปลี่ยนของสินค้าระหว่างพม่า ไทย และจีน จึงทำให้ชาวไทเขินมีวิถีชีวิตที่เน้นหนักไปทางด้านการค้าขายมากกว่าชาวอีสาน

ดังนั้นลักษณะร่วมที่ปรากฏเป็นภาพความอุดมสมบูรณ์ของทั้งสองกลุ่มวัฒนธรรมที่ได้ยังชีพด้วยความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ทำกินและมีลักษณะทางภูมิศาสตร์เอื้อต่อการดำรงชีพ แต่ก็ยังมีข้อแตกต่างในประเด็นการค้าขาย กล่าวคือ เรื่องฮ่องเจ้าสามลอเด่นชัดในเรื่องของการค้าขายทั้งกับคนในกลุ่มพื้นที่เดียวกัน และเดินทางเพื่อไปค้าขายแลกเปลี่ยนกับคนต่างพื้นที่ต่างวัฒนธรรม ส่วนในเรื่องขูลู – นางอ้วปรากฏภาพการค้าขายเพียงเล็กน้อย โดยไม่ได้กล่าวถึงรายละเอียดด้านการค้าขาย

นอกจากประเด็นทางด้านการเมืองการปกครอง สังคม และสภาพเศรษฐกิจที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของกลุ่มคนทั้งสองกลุ่มแล้ว ในเรื่องของประเพณีวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อหาของวรรณคดีพื้นบ้านขูลู นางอ้ว และฮ่องเจ้าสามลอก็มีความแตกต่างเช่นเดียวกัน ดังจะกล่าวในประเด็นต่อไปนี้

2. “ขูลู – นางอ้ว, ฮ่องเจ้าสามลอ : ภาพสะท้อนชนบประเพณีวัฒนธรรม ในวิถีชีวิตของคนลาวอีสานล้านช้าง - ไทเขิน”

Nakwatchara (1971: 15) วรรณกรรมหรือวรรณคดีเป็นวัฒนธรรมแขนงหนึ่ง และเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง เพื่อให้มนุษย์ได้เรียนรู้ว่าสิ่งใดคือ ขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม หรือสิ่งใดควรทำสิ่งใดไม่ควรทำ การเรียนรู้วรรณคดีจึงเป็นเสมือนการเรียนรู้ชีวิตด้วย นอกจากนี้วรรณคดียังมีทั้งที่เป็นสมบัติร่วมของทุกยุคทุกสมัยทุกท้องถิ่น และทั้งมีส่วนผูกพันกับยุคใดยุคหนึ่ง หรือภาวะใดภาวะหนึ่ง หรือถิ่นใดถิ่น

หนึ่งหรือสังคมใดสังคมหนึ่ง แม้แต่ภาษาที่ใช้สื่อความหมาย ก็เป็นสมบัติเฉพาะของถิ่นหนึ่งหรือกาลเวลาใดเวลาหนึ่ง การศึกษาวรรณคดีจึงเป็นการศึกษาสังคมได้ยาก ความรู้เกี่ยวกับสังคมอันเป็นถิ่นกำเนิดวรรณคดีจึงเป็นสิ่งจำเป็น

การศึกษาวรรณคดีพื้นบ้านเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับสังคม ประเพณี วัฒนธรรม จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรรู้เกี่ยวกับเรื่องราวอันเป็นถิ่นกำเนิดของคนทั้งสองกลุ่มในประเด็นต่อไปนี้

- 2.1 การแต่งกายในวิถีชีวิตของคนอีสานและคนไทยจีน
- 2.2 ประเพณีการเกี่ยวพาราสี (จ่ายผญา, แอ้วสาว)
- 2.3 การสู่ขอ
- 2.4 งานศพ

2.1 การแต่งกายในวิถีชีวิตของคนอีสานและคนไทยจีน

ประเพณีและค่านิยมในวัฒนธรรมไทยถือว่าเครื่องนุ่งห่มเป็นสิ่งที่แสดงฐานะในสังคมอีสานผ้าไหมคือเครื่องนุ่งห่มที่บ่งบอกว่าผู้ใช้เป็นผู้มีฐานะดีหรือผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ในโอกาสพิเศษของชีวิตในงานนักขัตฤกษ์ ชาวบ้านจะแต่งกายด้วยผ้าไหม ฝ่ายชายจะนุ่งใส่สร่ง สวมเสื้อแพรไหม ฝ่ายหญิงจะนุ่งซิ่นไหม ห่มผ้าแพรไหม ดังความในเนื้อเรื่องตอนที่ทั้งท้าวซุฑูและนางอ้วจะกระทำพิธีเสี่ยงสายแนนว่าเป็นเนื้อคู่กันหรือไม่นั้น ทั้งสองได้แต่งกายอย่างสวยงามในโอกาสพิเศษของชีวิต อันแสดงถึงวัฒนธรรมทางด้านการแต่งกายสำหรับผู้มียศถาบรรดาศักดิ์อีกด้วย ดังความว่า

ค้อมว่าบอระบวนแล้ว	เชิญนางอ้วเคียง
ตกแต่งเนื้อ	ลงเหล้นช่วงเพียง
นงก็ถกถายซิ่น	ผืนใหม่ทรงโฉม
สังวาลปัก	ปิ่นคำถือน้าว
บัดนี้จักกล่าวถึงซุฑูท้าว	กาสิบบ่าว
ท้าวก็ตกแต่งเนื้อ	งามย้อยแก้งอินทร์
แล้วเล่าสบสอเสื้อ	ผืนคำค่าแสน
สังวาลทรง	เชิดคำถือน้าว

จากตัวบทข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเมื่อมีงานหรือโอกาสพิเศษผู้คนมักจะแต่งกายให้สวยงามดูดีตามฐานะของตน เช่น นางอ้วนได้แต่งกายด้วย “ซิ่น” (ผ้าถุง) ผืนใหม่ พร้อมด้วยเครื่องประดับ สร้อยสังวาล ปิ่นทองปักผม และ “ม้าว” (เครื่องประดับคล้ายกำไลที่นิยมนำมาใส่บริเวณต้นแขน) ส่วนท้าวซูลูได้สวมเชิดทอง (เทริด) เครื่องประดับศีรษะมงกุฎอย่างเต็มยศ สร้อยสังวาล และ ม้าว

ส่วนเรื่อง อolongเจ้าสามลอ ได้กล่าวถึงการแต่งกายของนางอุเปียม ซึ่งคงเป็นลักษณะของการแต่งกายของหญิงสาวผู้มีฐานะว่า นางอุเปียมมีการสวมสร้อยสังวาล ปิ่นลานหูหรือต่างหู ที่ล้วนทำด้วยทองคำ ดังคำประพันธ์ที่ว่า

“ส่วนว่าตัวนางหญิงอุเปียมน้อย แยกคอยแวนแบ่งโฉม
ดูสมควร ขนาดส่วนว่าพ่อแม่ก็เอาแหวนคำหากมาวาง สร้อยสังวาลมี
ทุกสิ่ง พร้อมปิ่นลานหู ซึ่งมีดูงามอาด เป็นคำหากเหลือแดง
ปิ่นหื้อแก่นางจอมแพงประดับหย้อง

อีกตอนหนึ่งทำให้ทราบถึงการแต่งกายของนางอุเปียมว่า ใส่เสื้อและนุ่งผ้าชิ้นที่ทอหรือปักตกแต่งด้วยดิ้นเงิน ดังคำประพันธ์ตอนที่ว่า

“ยามนั้นนางยอดแก้วเลงาม ก็มาทรงเครื่องครีวคานผืนใหม่
สร้อยสังวาลใส่บัวระมวล ก็ชวนเอานางทาสีขอมกว่า สองคนว่าขอมไป
สามนางใยเที่ยวท่อง สุกเครื่องหยั่งดูงาม สายคอลานปักปิ่น
เสื้อชิ้นแซบไหมเงิน กุณชุลใสะวาด”

สำหรับการแต่งกายของชาวไทเขินนี้ ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล ผู้เชี่ยวชาญด้านผ้าล้านนา กล่าวว่า การแต่งกายของชาวไทเขินจะคล้ายคลึงกับชาวไทลื้อในสิบสองปันนา และชาวไทใหญ่ในรัฐฉาน คือ ชุดที่เป็นพิธีการ ผู้ชายจะใส่กางเกงยาวกรอมเท้า สีขาวตุ่นหรือสีกกี เป็นลักษณะกางเกงทรงหลวม เป้ายาว ขากว้าง เย็บ 3 ตะเข็บ แบบเดียวกับกางเกงขาก๊วยของชาวจีน หรือเตี่ยวสะตอของชาวไทยวน ใส่เสื้อคอกลมแขนยาว สีเดียวกับกางเกง เป็นเสื้อผ่าหน้า ติดกระดุมผ้าแบบจีน ศีรษะนิยมโพกผ้าขาวหรือผ้าแพร

จีนี่ต่าง ๆ สำหรับผู้หญิงจะนุ่งผ้าชิ้นซึ่งมี 2 แบบ คือ 1) ชิ้นใหม่คำ เป็นชิ้นเฉพาะสำหรับเจ้านายหรือชนชั้นสูง ใช้ในพิธีสำคัญตัวชิ้นผืนผ้าเป็นไหม ทอยกด้วยด้นทองเป็นลายขวางเย็บ 2 ตะเข็บ ต่อหัวชิ้นด้วยผ้าฝ้ายสีแดงและขาว ต่อตีนชิ้นด้วยผ้าไหม 2) ชิ้นตา เป็นชิ้นฝ้ายหรือไหมก็ได้ ลักษณะตัวชิ้นเป็นชิ้นลายขวาง เย็บ 2 ตะเข็บ มักนิยมสีแดงสลักดำหรือคราม ต่อตีนชิ้นด้วยผ้าพื้นไม่มีลวดลาย ซึ่งหากเป็นไหมจะนิยมสีเขียว หากเป็นฝ้ายจะสีดำหรือสีคราม

ส่วนลักษณะเสื้อของหญิงชาวไทจีน เรียกว่า “เสื้อปิด” เป็นเสื้อรัดรูปเอวลอยแขนยาว สีส่อน ๆ เช่น สีขาว ฟ้า เหลือง เป็นต้น มีสาบน้าเฉียงมาตรงเอวซึ่งมีเชือกหรือแถบผ้าเล็ก ๆ ผูกยึดไว้ ตัวเสื้อมีขนาดเล็กพอดีกับตัวของผู้สวมใส่จะเป็นผ้าฝ้ายหรือไหมก็ได้ การแต่งกายที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่องชูลู – นางอ้ว และ อolongเจ้าสามลอ ได้กล่าวถึงการแต่งกายของคนที่มิฐาณะและยศถาบรรดาศักดิ์ วรรณคดีทั้งสองเรื่องมีลักษณะร่วมกันในประเด็นด้านกายแต่งกายของตัวละครเอกฝ่ายหญิงคือ นางอ้ว และนางอุเปียม ทั้งสองได้แต่งกายในวาระหรือโอกาสพิเศษโดยมีการนุ่งชิ้น (ผ้าถุง) ที่มีการปักด้วยด้นเงินด้นทอง และมีเครื่องประดับไม่ว่าจะเป็น สร้อยสังวาล ปิ่นปักผม ต่างหู ซึ่งทั้งหมดล้วนทำด้วยทองคำ เป็นการแสดงถึงฐานะผ่านการแต่งกาย

ทั้งนี้ในประเด็นด้านการแต่งกายก็มีความต่างในรายละเอียดปลีกย่อย กล่าวคือ ในเรื่องชูลู – นางอ้ว ปรากฏภาพการสวมใส่เครื่องประดับแสดงฐานะของชนชั้นสูงซึ่งในเรื่อง อolongเจ้าสามลอไม่ได้กล่าวถึง ไม่ว่าจะเป็น “เซิด” (เทริด) คือ เครื่องประดับศีรษะ มงกุฎอย่างเตี้ย และ “ม้าว” คือ เครื่องประดับคล้ายกำไลที่นิยมนำมาใส่บริเวณต้นแขน

2. ประเพณีการเกี้ยวสาว : ชูลูจ่ายผญาเกี้ยวนางอ้ว ชายหนุ่มไทจีนแอ้วสาวอุเปียม

ในภาคอีสานมีวัฒนธรรมที่แสดงถึงความงามด้านวรรณศิลป์ประเภทหนึ่งที่เรียกว่า ผญา หมายถึง ถ้อยคำที่มีความหมายลึกซึ้ง กินใจ มีความคล้องจอง โดยเฉพาะจังหวะของเสียงที่สละสลวย มีลักษณะของการเปรียบเทียบเปรียบเปรย ให้แง่คิดและความจริงใจ ผญามี 2 ประเภท ใหญ่ ๆ คือ ผญาเกี้ยวและผญาคำสอน

Raksutthi (2008: 133 – 134) กล่าวว่า ผญาความรักหรือผญาเกี้ยวพาราสี เป็นผญาที่คนอีสานสมัยก่อนได้แต่งและคิดขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารรักระหว่างบ่าวสาว ใช้พูดจาโต้ตอบสื่อความรักกันตามโอกาสอันเหมาะสมต่าง ๆ ตามประวัติความเป็นมาของผญา

และจากคำบอกเล่าของคนเฒ่าคนแก่ทำให้ทราบว่า บ่าวสาวชาวอีสานสมัยนั้นมักจะพูดจา ผาสุกเกี้ยวพาราสีกันด้วยฉญาซึ่งเรียกว่า “จ่ายฉญา” ฉญาเกี้ยวสวามักจะจ่ายหรือพูดกันในสถานที่ที่สาว ๆ ไปชุมนุมกันมาก ๆ ซึ่งสถานที่นั้นเรียกว่า “ลงช่วง” การลงช่วงคือ การที่หญิงสาวสมัยนั้นไปปั่นฝ้ายหรือเข็นฝ้ายในตอนกลางคืนแห่งเดียวกัน โอกาสนี้เองฝ่ายหนุ่มจะมาเกี้ยวสาวด้วยฉญาภาษารัก ฝ่ายหญิงก็จะพูดฉญาโต้ตอบด้วยท่วงทำนองไพเราะอ่อนหวาน

ในเรื่องท้าวขูลู นางอ้ว กวีได้สอดแทรกการพูดจาโต้ตอบด้วยฉญาระหว่างขูลู นางอ้ว เอาไว้อย่างไพเราะ ปรากฏดังคำประพันธ์

“ท้าวกล่าวดำน	จาต่อนางนาม
สายคอกู	สิ่งใดเด้น้อง
พีนีแปลงสะพานข้าม	กลางดอนหลายย่าน มาพี่
น้องจักบ้านแม่น้ำ	ต้นทางช้อยพี่ชายเบ่
แต่นั้นนางอ้วนน้อย	ด้านต่อขูลู
ค้นบ่มีใยพาน	ชีชอยแปลงนำท้าว
อันว่าภายหลังน้อง	ใจใสเสมอแว่น
ก็มีบ่บ่อนแม้ง	แมงแท้ท่อยไย”

การเกี้ยวพาราสีของคู่บ่าวสาว นับเป็นขั้นตอนแรกในการผูกสัมพันธ์ของหญิงชาย ก่อนที่จะตกลงปลงใจเป็นคู่ครองกัน ฝ่ายชายจะเป็นฝ่ายเริ่มต้นเกี้ยวพาราสีก่อนเพื่อดูท่าทีฝ่ายหญิง หากฝ่ายหญิงแสดงท่าทีไม่ปฏิเสธ โดยการกล่าวในลักษณะไม่ตัดไมตรี ก็แสดงว่าฝ่ายหญิงให้ความสนใจฝ่ายชายเช่นกัน

ส่วนในเรื่อง อolongเจ้าสามลอนัน ได้สะท้อนให้เห็นบรรยากาศ ประเพณีการแอ้วสาวของชาวไทเขินไว้ในตอนที่กล่าวถึงหนุ่มสาวทั้งหลายไปเที่ยวหานางอุเปียม ดังความว่า

“ค้นว่าถึงยามเพราหัวคำ เขาก็ชวนกันพาเที่ยวมา ลัดหาเรือนเศรษฐีใหญ่
อันเป็นที่อยู่ของนางเปียมไต้หวันไว เชื้อพ่อติดซิงไปเป่าปี่ ช้อยซอมีเสียงใส
ไปแอ้วในแห่งห้อง ประเภทห้องเรือนใหญ่เจ้าเศรษฐี ลางพ่องก็มีคำจาวว่า

ข้านี้จักกว่าไปขอม แม่นว้าบได้เรียงสองก็แล้ว ได้หันหน้าน้องแก้วก็เป็ใจหาย”

“ยามเมื่อตึกตักค้อยมอกพอดี เขาก็มาลีลล่อกกลางช่วงบ้าน

พ่องก็กล่าวด้านว่าดิชั่วและตือาย บ่ามีหลายพอมอกอี ร้อยก็ก็ยังปาย

สาวนางอุเปียมมีคนเปลี่ยวคนเดียว เขาก็เกี่ยวกันมอชะช้า

ลางพ่องก็น้าวบาทเล่นลีซอ กกรล้อยสายใหม่ ว่าดูราแก้วนาฏไ้

อุเปียมนางงาม น่องจูงลูกมาปายชายและวางนอก มางอกหน้าพี่ล็กคำ

ลางพ่องก็ลีซิงคำเป่าปี เสียงใสมีวอนใจ ว่าลูกมาเทาะ

ลูกมาเทาะแก้วผิวใสเฮย

นางเปียมฟ้า ลูกมาแขนงเถียมหน้าล็กคำ”

จะเห็นได้ว่าการแ่สาวนั้น จะกระทำกันในเวลากลางคืน โดยหนุ่ม ๆ ทั้งหลาย จะไปกันเป็นกลุ่ม เล่นดนตรีและขับร้องไปตามทาง ในเรื่องอลองเจ้าสามลอ กล่าวถึงการ เล่นดนตรีของหนุ่ม ๆ ที่ไปแ่สาว 3 อย่าง คือ ธลื้อหรือสะลื้อ ซึ่ง และปี โดยประเพณีการ อุ้บ่าอุ้สาว หรือการเกี่ยวพาราสีของหนุ่มสาวชาวไทเขินในสมัยโบราณ ซึ่งเป็นตอนที่สามล อติดเครื่องดนตรี คือ ซึ่งพร้อมทั้ง “ขับจ้อย” คือ ขับทำนองเสนาะเมื่อเวลาออกจากที่พัก ไปหาหญิงสาวคนรักในเวลากลางคืน

นอกจากนี้ยังมีรูปแบบการแ่สาวของชาวไทยเขินที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ดังที่ Chotsukharat (1974 : 28 – 31) กล่าวว่า พบว่าประเพณีแ่สาวของชาวไทยเขินจะขับ เสีน ซึ่งเป็นบทกลอนที่หมายความว่าถ้อยสรสริญ และเป็นคำร้องสำหรับเกี่ยวสาว การ ขับจะมีท่วงทำนองและลีลาช้า ๆ โดยมีช่วงเป่าปีเป่าล่อไปด้วยเช่นเดียวกับทำนองการขอ หรือจ้อยของชาวไทยวน

ประเพณีการเกี่ยวสาวที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่องขูลู – นางอ้ว และ อลองเจ้าสามลอ มีลักษณะร่วมกัน กล่าวคือทั้งสองวัฒนธรรมมีธรรมเนียมปฏิบัติที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่ม ด้านการเกี่ยวพาราสี ในเรื่องขูลูนางอ้วเกี่ยวพาราสีผ่านผญาเกี่ยว เป็นการแสดงถึงถ้อยคำ ที่สละสลวย อ่อนหวาน น่าฟัง มีสัมผัสที่ไพเราะ เรื่องอลองเจ้าสามลอ เกี่ยวพาราสีผ่านการ แ่สาว ชายหนุ่มจะรวมกลุ่มเล่นดนตรีและขับร้องด้วยถ้อยคำที่สละสลวยไปตามทางไปหา หญิงสาวที่ตนชื่นชอบ

ส่วนที่แตกต่างออกไปในรายละเอียดปลีกย่อยที่เห็นได้ชัดคือ ประเพณีเกี่ยวพาราสี

ในเรื่องอลองเจ้าสามลอนั้นนอกจากจะมีการขับร้องโดยใช้ถ้อยคำที่สละสลวยแล้ว ยังปรากฏภาพเครื่องดนตรีที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่ม นั่นก็คือ ธลัหรือสะล้อ ซึ่ง และปี ส่วนวรรณคดีเรื่องซูลู – นางอ้วไม่ปรากฏเครื่องดนตรีในการเกี้ยวสาว มีเฉพาะบทพญาเท่านั้น

3. ประเพณีสู่ขอ : ซูลู, ขุนกลาง โอมเอานางอ้ว, แม่เจ้าสามลอสู่ขอสาวให้ลูกชาย

Phimworamaethakun (2001 : 161) กล่าวถึงการโอมสาวว่า คือการสู่ขอสาว เมื่อชายหญิงได้ตกลงปลงใจที่จะอยู่ร่วมกันคู่ชีวิตอย่างแท้จริงแล้ว ฝ่ายชายต้องจัดให้ “เจ้าโคตรเจ้าวงศ์” หรือญาติผู้ใหญ่ของตนจำนวน 2 คน นำขันหมาก พร้อมเงิน 3 บาท ไปสู่ขอต่อพ่อแม่ฝ่ายหญิง

ในเรื่องเรื่องซูลูนางอ้ว มีการบรรยายถึงการโอมสาว คือขุนกลางมีจิตใจใคร่อยากได้นางอ้วมาเป็นคู่ครองจึงได้จัดบรรณาการของฝากมีทั้งเงินทั้งทอง แก้วแหวนต่าง ๆ มูลค่าถึงโกฏิเพื่อนำไปขอนางอ้ว เมื่อมารดาของนางอ้วเป็นมูลค่าของสิ่งของเช่นนั้นจึงเกิดความพึงพอใจ อีกทั้งขุนกลางก็ปฏิบัติตามธรรมเนียมในการสู่ขอทุกประการ มารดาของนางอ้วจึงตกลงใจที่จะยกนางอ้วให้แก่ขุนกลาง ดังความว่า

“บัดนี้ขุนกลางผู้	ชาวขอมเป็นแก่ ภายพัน
คิดใครได้	นางน้อยมิ่งเมือง
แล้วจึงจัดเอาได้	บรรณาการของฝาก
แปดโกฏิเบี้ย	ค่าเขมส์พัน
ถวายเป็นจอมเจ้า	นางเมืองพระแม่
ขุนก็ชูขันชุก	ใส่แม่เมืองเป็นเจ้า”
.....	
เมื่อนั้น นางโอมดำน	จารจากลอยกล่าว
กับทั้งฝูงแม่ป้า	มาพร้อมชื่นชม
แม่บ่ขึ้นบาท้าว	ขุนกลางขันสู่
แม่จกมอบแจ่มเจ้า	นางน้อยมิ่งเมือง แม่เนา

ส่วนซูลูเมื่อกลับเมืองกาสี ได้กราบทูลมารดาให้ไปโอมนางอ้วให้ มารดาจึงให้

ขุนแผนต่างรำนำขบวนไปโอมขนางอ้อยยังเมืองกาย โดยได้จัดสิ่งของต่าง ๆ มากมายไป
บรรณาการ ดังความว่า

“แต่นั้นขุนสมพร้อม	ขุนแผนต่างราช
เขาก็จัดแต่งไว้	ของพร้อมมากมูน
มีทั้งเงินเลี้ยงได้	พอประมาณหาบหนึ่ง
คำแซมได้	คู่ด้ามแปดพัน
มีทั้งพิชुरย์แก้ว	พอประมาณฮ้อยคู่
ช้อยช่วงใช้	ประมาณได้แปดคน
แล้วจึงปลงคำให้	ขุนแผนท้าว
ท่านจงวนไพร่น้อย	โอมอ้วต่างเมือง เทียวถ้อน”

ในเรื่อง อลองเจ้าสามลอ มิได้กล่าวถึงประเพณีการสู่ขอไว้โดยละเอียด แต่ก็ทำให้
เรารู้จักประเพณีดังกล่าว ในตอนที่แม่ของเจ้าสามลอไปสู่ขนางอกไว้ให้เป็นคู่หมั้นของเจ้า
สามลอ ดังนี้

“ยามนั้นเศรษฐีผู้เป็นพ่อ แห่งเจ้าหน่อสามลอ จึงยกคำกล่าวว่า
ดูรานางยอดหล้าสายใจ สู้จูงเอาเงินคำไปยื่นท้อ ของจื่อไว้จำหมาย
ยังลูกสายเคื้อไยพี่น้อง อันอยู่ภายนอกห้องเรือนรา เป็นลูกอวอาเศรษฐีใหญ่
มีชื่อกล่าวไว้ว่านางอก นางจูงเอาเงินและคำ ไปตกวางหมายเมียด
ท้อเป็นของนางน้อยเนตรถามเอา ยัง
นางอกแอกเลาเลิศ หมายเป็นลูกสะใภ้แก้วสองเรา
..... ยามนั้นส่วนว่า เจ้าเศรษฐีแก้วเป็น
อว ลวดปราศรัยด้านกล่าว ว่าแม่ป้ามาถามข่าว
ข้าก็หากยินดี ย้อนเพื่อเป็นญาติพี่น้อง เอาไปอยู่ร่วมห้อง ข้าก็หากเอ็นใจ
คันถึงในเดือนสี่ จูงจูงเอาหมู่แขกแก้ว มารอดพี่เอาเมื่อเทาะเนอว่าอันแล้ว”

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นประเพณีการสู่ขอ เป็นการสู่ขอโดยใช้สินสอด
ที่มีค่าไม่ว่าจะเป็นเงินหรือทองไปตกลงหมั้นไว้ และอีกประเด็นที่สำคัญหนึ่งก็คือในเรื่อง
อลองเจ้าสามลอที่ยกมานี้ทำให้เห็นถึงวัฒนธรรมการแต่งงานในหมู่เครือญาติ จะไม่นิยมแต่ง
ข้ามกลุ่มเครือญาติ ดังที่ปรากฏในตัวอย่างข้างต้นที่พ่อของสามลอได้ไปสู่ขอลูกสะใภ้ที่เป็น

หลานตนเอง ซึ่งเป็นลูกของอ่าว โดยทั้งสองครอบครัวก็มีใจชื่นชมยินดี ในประเด็นการสู่ขอทำให้เห็นลักษณะร่วมของวรรณคดีทั้งสองเรื่องว่า การสู่ขอหมั้นหมาย นั้นฝ่ายชายต้องมีเครื่องบรรณาการหรือสิ่งของที่มีค่าไปสู่ขอกับญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง เมื่อทั้งสองฝ่ายตกลงกันได้ก็จะมีการกำหนดวันเดือนที่จะให้มีพิธีแต่งงานต่อไป

นอกจากนี้ยังปรากฏลักษณะที่แตกต่างกันในประเพณีพิธีกรรมการสู่ขอดังต่อไปนี้ วิธีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวอีสานที่ปรากฏในเรื่องชูลู – นางอ้ว ให้ความสำคัญกับชีวิตความเป็นอยู่เรื่องของปากท้อง ซึ่งปรากฏในตอนที่แม่ของนางอ้วพอใจที่ขุนนางซึ่งมีใจปฏิพัทธ์ต่อนางอ้วได้พยายามเอาใจโดยการหาเครื่องบรรณาการ อาหารการกินมาให้โดยไม่ขาด ทำให้นางมีความชื่นชมยินดีและยอมยกลูกสาวให้

ส่วนในเรื่อง อolongเจ้าสามลอนั้น ผู้เขียนพบว่า วิธีชีวิตคนไทยจีนที่ปรากฏอยู่ในเรื่อง อolongเจ้าสามลอนั้น ให้ความสำคัญกับญาติพี่น้อง ความสมัคสมานสามัคคีในหมู่เครือญาติ โดยปรากฏให้เห็นในตอนที่พ่อของเจ้าสามลอปไปสู่ขอลูกสาวเศรษฐีซึ่งเป็นญาติพี่น้องของตนมาให้กับเจ้าสามลอส และไม่เห็นด้วยที่นางอูเปียมจะมาเป็นลูกสะใภ้จนเป็นสาเหตุให้เกิดการต่อต้านด้วยวิธีการทรมาณนางต่าง ๆ นานา จนนางอูเปียมเสียชีวิตไป ความรักสามัคคี รักพวกพ้อง ญาติพี่น้องในวรรณคดีเรื่องอลองเจ้าสามลอนั้นมีความสอดคล้องกับการศึกษา สุภาจิตของ Panin, et. al. (2007 : 91 – 92) ระบุว่า การยึดมั่นในความรักความสามัคคีในเผ่าพันธุ์ เป็นจุดหนึ่งที่ไทยจีนยึดมั่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอดีตที่มีการรบพุ่งและต้องตกเป็นประเทศราชพม่าทำความเจ็บช้ำน้ำใจให้แก่คนไทยจีนเป็นอย่างยิ่ง แม้ในปัจจุบันความรู้สึกต่อพม่าก็ยังฝังลึกในจิตใจ จากการศึกษาชิ้นนี้นักวิชาการพบว่า คนไทยจีนจะแต่งงานเฉพาะในกลุ่มชาติพันธุ์ใดด้วยกันเท่านั้น ซึ่งอาจเป็นคนไทยจีนด้วยกันเอง หรือไทใหญ่ ไทลื้อ ทั้งนี้เพราะมีความเป็นบ้านพี่เมืองน้องกันมาแต่โบราณ

4. “งานศพชูลู – นางอ้ว และงานศพเจ้าสามลอส – นางอูเปียม

ในเรื่องชูลู – นางอ้ว และอลองเจ้าสามลอสมีคล้ายกันในเรื่องก็คือ บทสุดท้ายของเรื่องตัวละครเอกต้องตาย ซึ่งวรรณคดีพื้นบ้านทั้งสองเรื่องก็จะสะท้อนเกี่ยวกับประเพณีงานศพที่แตกต่างกันไปตามวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ โดยในเรื่องชูลู – นางอ้ว ปรากฏภาพการปฏิบัติต่อศพตั้งแต่การนำศพนางอ้วเข้าเมืองอย่างสมเกียรติที่นางเป็นราชธิดาของเมืองกายนคร ดังนี้

พอคราวแล้ว	ปลายดิดเมื่อบน
คนหลงหลาย	หลังโหมหามเจ้า
เขาก้หามนางน้อย	มาใส่เม้งจ้คำ
แม็กจ้าเสนา	ฮีบหามเมื่อบ้าน

หรือปรากฏเหตุการณ์ที่บรรยายให้เห็นเกี่ยวกับการอาบน้ำและการแต่งตัวให้ศพของท้าวซุฑู ตามธรรมเนียมปฏิบัติ

เขาก้เอาบาท้าว	จันมันสรงโสรจ
แล้วถ่ายผ้า	สบสอดสังวาล
กระโจมหัวสับ	ใส่คิงดูละห้อย
มือถ้อม้าว	แหวนคำสบสอด

นอกจากนี้การบรรยายให้เห็นเกี่ยวกับความวิจิตรงดงามของโรงศพที่บรรจุศพของท้าวซุฑู ซึ่งคนธรรมดาหรือชาวบ้านทั่วไปอาจไม่สามารถทำได้ แต่กวีอาจนำเสนอเพราะว่าท้าวซุฑูเป็นลูกกษัตริย์และเป็นผู้มีบารมีสูงส่ง จึงทำให้ต้องตกแต่งต่างจากชาวบ้านทั่วไป ดังความบรรยายว่า

เขาก้แลงศพท้าว	ดัดหอผาสาท
ฝูงช่างแต่้ม	จัดเข้าซิดเขียน
ลัฟพะฮูปแต่้ม	หลายสิ่งนานา
คำแดงลับ	เลียนนำกงแก้ว

อีกประเด็นที่สำคัญที่ปรากฏในงานศพก็คือการละเล่นมหรสพสมโภชต่าง ๆ ซึ่งการละเล่นในงานศพมีวัตถุประสงค์คล้ายกับงานเฮือนดีของทางภาคอีสานปัจจุบัน ซึ่ง Phimworamaethakun (2001: 221 – 222) กล่าวว่า การชุมนุมและเล่นกันที่บ้านคนตายในเวลากลางคืนเพื่อเป็นเพื่อนญาติผู้ตาย จะเห็นได้ว่าเป็นการมาอยู่ร่วมกันในเวลาค่าคืนที่บ้านซึ่งมีศพตั้งบำเพ็ญกุศลอยู่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกันอยู่เป็นเพื่อน มาลอบใจคนที่มิชีวิตอยู่ในเฮือนหลังนั้น เพื่อให้คลายโศกเศร้าและคลายความเหงาลงไปบ้าง โดยจะมีกิจกรรมต่างๆ คือ ้วยผู้สูงอายุ หรือวัยกลางคนขึ้นไป จะพากันอ่านหนังสือผูกผู้กันฟัง ส่วนวัยหนุ่ม

สาว จะมางานเหียนดีด้วยหวังจะได้ยูโกลกันได้พูดคุยกุหยอกล้อเกี้ยวพาราสีกัน จากหัวคำจนสว่าง ดังนั้นพวกหนุ่มสาวจะพากันเล่นหมากเสือกินหมูบ้าง เล่นหมากหามบ้าง เล่นทายสนุก ๆ กันบ้าง ดังปรากฏในเรื่องซูลู – นางอ้ว ดังนี้

มีทั้งหุดบวชพร้อม	ฟังธรรมเทศนา
มโหรีหลาย	แกว่งแพนประสงค์เหล่าน
สิงโชนเด่น	พากันพ้อนแอ่น
สาวเล่นผ้าย	เสื่อเต็นใส่หมู
ลางพ่องเขากวนแว้ว	จากันซัซซิม
แว้ถึกซ้อ	มือชวนปีนนม

สำหรับงานศพในเรื่องอลองเจ้าสามลอ ปรากฏตอนที่พ่อแม่นางอุเปียม จัดงานศพให้กับเจ้าสามลอและนางอุเปียม มีการกล่าวถึงการทำปราสาทใส่ศพ และการตกแต่งปราสาท โดยการวาดรูปเหตุการณ์สำคัญของทั้งสองไว้บนปราสาทอย่างงดงาม

การวาดรูปต่าง ๆ ลงบนปราสาท ทำให้เห็นอิทธิพลของปาทิมพานต์ที่มีต่อกวีด้วย เพราะปรากฏการวาดรูป วิหยาธร นางฟ้า เทวดา ช้าง ม้า มีการเก็บศพไว้ 3 วัน 3 คืน จากนั้นในวันที่จะเผาศพ จะนิมนต์พระสงฆ์มาสวดเรียกว่า “สูตรพิน” มีการถวายภัตตาหารพระสงฆ์ พระสงฆ์สวดให้พร ลากศพด้วยเกวียนไปเผา ในขณะที่ลากศพไปเผาจะมีการขอ ก่อนเผ่าจะมีการเวียนประทักษิณ 3 รอบ แล้วเผาด้วยพินที่วางซ้อนกัน 7 ชั้น มีการจุดบอกไฟ ซึ่งรายละเอียดจะมีบอกไว้ในเรื่องอลองเจ้าสามลอ

นอกจากนี้พิธีในงานศพ ก็ทำให้ทราบว่า มีการละเล่นที่เล่นระหว่างมืงานศพด้วย คือ เล่นเสื่อไก่ เล่นหมากคั้วงา เล่นสกา เล่นไฟ ดังนี้

“คนทั้งหลายก็เล่นมหาปางปอยใหญ่ เสื่อไก่แวกกินกัน
ฝูงคนนั้นมวลงมาก ลางพ่องก็มาเล่นหมากคั้วงา เชื้อพ่องก็ตกสกาลูกใหญ่
พ่องก็มาเล่นพ้ายสืได้เครือยาว นันสาวสาวม่วนเล่น บ่หลีกเว้นลักยาม
นับว่าได้สามวันแล้ว สามคืนบ่ขาด เพื่อจักส่งสะการ สองแก้วราดองค์คานแลนา

การเล่นในงานศพของชาวไทเขินนั้น เน้นเพื่อความสนุกสนานแก่ผู้มาช่วยงาน ซึ่ง

การเล่นต่างๆ ล้วนเป็นการพนัน ซึ่งแตกต่างจากชาวอีสานสมัยโบราณที่เน้นเพื่อยู่เป็นเพื่อน และคอยปลอบใจญาติผู้ตาย โดยกิจกรรมการอ่านหนังสือผูก และการเกี่ยวพาราสีของหนุ่มสาว

บทสรุป

จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นล้วนเป็นการแสดงให้เห็นถึงสภาพสังคม ประเพณี วัฒนธรรม ของกลุ่มชนชาวอีสาน และไทเขิน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะที่แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มชนทั้งสองกลุ่มได้อย่างชัดเจน ในบางส่วนอาจมีความคล้ายคลึงกันแต่ไม่ทั้งหมด ในบางส่วนอาจมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาวะแวดล้อม สภาพภูมิหลัง หรือประวัติศาสตร์ที่หล่อหลอมให้คนในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์มีความแตกต่างกัน การศึกษาเรื่องราวที่ปรากฏในวรรณกรรมจึงมีส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้ศึกษารู้ถึงภูมิหลัง ประวัติศาสตร์ ขนบประเพณีในช่วงระยะเวลานั้น ๆ ได้อีกแนวทางหนึ่ง และสิ่งสำคัญที่เป็นตัวกำหนดแบบแผนความเป็นวรรณกรรมท้องถิ่นนั้นก็คือลักษณะของ ภาษาถิ่น รูปแบบของ ฉันทลักษณ์ในท้องถิ่น และต้องสอดคล้องกับคติความเชื่อค่านิยมในท้องถิ่นที่แสดงผ่านตัวบทวรรณกรรม

Reference

-
- Canthimathon, S. (1974). *Khon khian nang sue*. (in Thai). [Writer]. Bangkok : Praphansan Press.
- ChaiKanchit, Ch. (2001). *Sang khom lae watthanatham isan* (in Thai). [Society and Culture of Northeast]. Khonkaen : Khangnanawattaya Printing house.
- Chotsukkharat, S. (1974). *Bot lam nam rak Khong chao thai khoen. (Thai chiangtung)*. (in Thai). [Love' Poem of Tai Chi people]. Journal of Arts and Culture of Thailand, 13: 28 – 31.

- Citcamnong, D. (2001). **Khun Kha lae laksana daen khong wannakhadi.** (in Thai). [Value and Dominant Feature of Literature]. (2nd Edition). Bangkok : Thammasat University.
- Naakwatchara, C. (1971). **Wannakhadi wichan lae wannakhadi sueksa.** (in Thai). [Criticize Literature and Literature Studies]. Bangkok : Project of Association social science' book of Thailand.
- Panin, A. et. al. (2007). **King kan phum panya phattanakan lae kwuam sam phan rawang kan khong roen phuen thin thai khoen chaing mai – chaing tung.** (in Thai). [Wisdom Development and Interrelationship of Tai chi Chiang Mai-Chiang Tung]. Bangkok : Research Fund.
- Phimworamaethakon, B. (2001). **Praphaeni isan lae kraet boran kha di thai isan.** (in Thai). [Tradition and Archeology of Northeast's Thailand]. Khonkaen : Khangnanawittaya Printing house.
- Raksutthi, S. (2008). **Phaya.** (in Thai). [Wisdom]. Phatanasueksa press.
- Thammawat, C. (1994). **Wannakam thong thin: Isan - lannchan.** (in Thai). [Local Literature : Northeast – Lao]. Mahasarakham : Mahasarakham University.
- Wichainkhiaw, A. et. al. (1995). **Muang chaing tung.** (in Thai). [Chaing tung Town] (2nd Edition). Chiangmai : Mingmueng Printing house.
- Wisaphaen, W. (2006). **Wannakhadi kan lakhon.** (in Thai). [Drama Literature]. Mahasarakham : Aphichat Printing.

แหล่งเกลือทุ่งกุลาร้องไห้ : ตำนาน พื้นที่นิเวศและการสร้างอัตลักษณ์ ทางวัฒนธรรม

Salina of Thung Kula RongHai: Legend, Ecological Space, and
Creation of Cultural Identity

สมปอง มูลมณี¹ / Sompong Mulmanee¹

¹Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

Chanthaburi 22000, Thailand

Email: sompong_ti@hotmail.com

Abstract

This article aimed to study a legend of ecological space and creation of cultural identity of salina of Thung Kula RongHai. The study revealed that the rock salt in Thung Kula RongHai was important to livelihood of people as a legend in the area of Thung Si Phum, Suwannaphum district, Roi-Et province. It was seen that the water in this area was salty and the soil could be dug out to produce a salt, which resulted in iron smelter, clay molding, armory ,knife forging in the midst of Thung Kula RongHai since the Dwarawadi period. The cultural instrument which was important to protect the natural resource was a legend of guardian spirit, which brought about the determination of the secret area and rite related to belief of guardian spirit. These believe served as the instrument in creation of eco-cultural space, to determine the cultural of identity and illumination for the people in the area of Thung Si Phum, RoiEt province and naming themselves as People of Thung, that indicated the cultural identity of people and salina.

Keywords: Salina of Thung Kula RongHai, Local Legend, Eco-cultural space

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งกล่าวถึงตำนาน พื้นที่นิเวศ และการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมแหล่งเกลือทุ่งกุลาร้องไห้ สารสำคัญสรุปได้ว่าเกลือสินเธาว์ในบริเวณทุ่งกุลาร้องไห้ มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตผู้คนในฐานะเป็นตำนานศักดิ์สิทธิ์ประจำพื้นที่ทุ่งศรีภูมิอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งปัจจุบันยังคงเห็นว่าน้ำบริเวณนี้เป็นแหล่งน้ำเค็ม และพื้นที่บริเวณนี้ยังสามารถขุดเอาดินมาต้มเกลือได้ทั่วไป จนก่อเกิดอุตสาหกรรมการถลุงเหล็ก การปั้นดิน การทำอาวูช ตีมีด ในบริเวณใจกลางทุ่งกุลาร้องไห้มาตั้งแต่ยุคประวัติศาสตร์ทวารวดีเครื่องมือทางวัฒนธรรมที่สำคัญยิ่งในการปกป้องแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีตำนานเจ้าพ่อผู้รักษาพื้นที่ อันนำมาซึ่งการกำหนดเขตพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ และพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องเจ้าพ่อ ความเชื่อและพิธีกรรมเหล่านี้เป็นเครื่องมือในการสร้างพื้นที่เชิงนิเวศวัฒนธรรม กำหนดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมให้กับคนในพื้นที่ทุ่งศรีภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดให้มีความโดดเด่น และขนานนามตนเองว่า “คนทุ่ง” อันมาจากความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของผู้คนกับแหล่งทรัพยากรเกลืออย่างแท้จริง

คำสำคัญ แหล่งเกลือทุ่งกุลาร้องไห้, ตำนานประจำถิ่น, พื้นที่นิเวศวัฒนธรรม

บทนำ

ทุ่งกุลาดเดิมเค้ามันเป็นทะเลใหญ่	หัวเมืองไกลเที่ยวค้าเฮื้อข่มทองเที่ยว
ทะเลสาบคดเคี้ยวฟองแก่งแย่งกระแส	หมู่ชาวเฮื้อชาวแพช่วยขนสินค้า
ปัจจิมพ้นจำปานครศ	เขตเวนตกก้ำฟ้าเมืองบ้านน่านนคร

(Wongthet, 2005)

ทุ่งกุลาร้องไห้เคยเป็นทะเลมาก่อนที่จะแห้งเหือดลงกลายเป็น “แหล่งเกลือ” ตามตำนานเก่าแก่ที่เล่าขานสืบต่อกันมาของคนเมืองทุ่ง เนื่องจากเกลือคือผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นชื่อและสำคัญต่อวิถีชีวิตคนในบริเวณทุ่งกุลาร้องไห้ เมืองทุ่ง มาตั้งแต่อดีตย้อนกลับไประาวๆ 2500 ปีมาแล้ว หลังจากนั้นขยายขอบเขตทำต่อเนื่องมาจนกลายเป็น “อาณาจักรเกลือ” Wallipho-dom(2005: 60 – 70) ซึ่งแหล่งผลิตเกลือแห่งทุ่งกุลาร้องไห้ถือได้ว่ากว้างใหญ่ไพศาลที่สุดในอุษ

คนยี่เนื่องจากกินพื้นที่แอ่งโคราชทั้งหมด 2 ล้านกว่าไร่ มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตผู้คนในบริเวณทุ่งแห่งนี้จนกลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ดังที่ Wongthet (2006 : 1-14) ได้ระบุไว้ว่ารอบๆ ทุ่งกลาร้องให้เป็นแหล่งผลิตเกลือสินเธาว์หรือ อาณาจักรเกลือมาแต่โบราณกาลยุคสุวรรณภูมิราว 2500 ปีมาแล้ว พบเศษภาชนะดินเผาที่หลากหลายชนิดในบริเวณทุ่งกลาซึ่งมีชุมชนหนาแน่นและเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งการจัดการแหล่งทรัพยากรเหล่านี้ ภูมิปัญญาชุมชนพื้นบ้านไม่ได้อาศัยเพียงอำนาจรัฐในการบริหารจัดการเท่านั้น แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การใช้อำนาจศักดิ์สิทธิ์ซึ่งถูกเล่าขานกันรุ่นต่อรุ่น ในฐานะตำนานศักดิ์สิทธิ์ประจำถิ่น หรือประวัติศาสตร์แบบพื้นบ้าน

ตำนานประจำถิ่นทุ่งกลาร้องให้เป็นการประกอบสร้างเรื่องราวตามความเชื่อทางวัฒนธรรมและบรรพบุรุษทางชาติพันธุ์ของแต่ละพื้นที่ที่มีรูปแบบการเล่าเรื่องลักษณะของตัวละคร รวมทั้งเหตุการณ์และบรรยากาศให้เป็นไปตามความเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และการเมืองเพื่อสะท้อนให้เห็นความสำคัญของตำนานที่มีบทบาทต่อการสร้างประวัติศาสตร์แบบพื้นบ้าน การสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมให้แก่ชุมชน เพื่อการจัดการทางระบบนิเวศโดยการอาศัยความศักดิ์สิทธิ์ของผีเจ้าพ่อ หรือตำนานเข้าไปมีบทบาทต่อการจัดการพื้นที่ต่าง ๆ ซึ่งตำนานที่ปรากฏในบริเวณทุ่งกลาร้องให้นั้นสะท้อนให้เห็นลักษณะของผู้คนในวัฒนธรรมลุ่มน้ำมูล ที่มีความสัมพันธ์กับพื้นที่ทุ่งโล่งในบริเวณแอ่งโคราช อันเป็นแหล่งผลิตเกลือสินเธาว์ที่สำคัญ การสื่อความหมายทางวัฒนธรรมดังกล่าวมีบทบาทต่อการสร้างพื้นที่และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของผู้คนในทุ่งศรีภูมิเกี่ยวกับการสื่อความหมายอัตลักษณ์วัฒนธรรมเกี่ยวกับเกลือ อันเป็นการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่น่าสนใจในการศึกษาวิถีชีวิตภูมิปัญญาของผู้คนใน

ทุ่งแห่งนี้ในด้านการใช้ภูมิปัญญาชุมชนเพื่อการจัดการพื้นที่ทางวัฒนธรรม

การจัดการพื้นที่ต่างๆ อันเป็นแหล่งทรัพยากร ทั้งแหล่งน้ำ ป่าไม้ พื้นดิน แร่เกลือหรืออื่นๆ ด้วยการใช้ตำนานเรื่องเล่าประกอบการจัดสรรพื้นที่ที่เหมาะสมกับอัตลักษณ์ของผู้คนบริเวณทุ่งศรีภูมินี้ ต้องการนำเสนอว่าตำนานศักดิ์สิทธิ์ที่ปรากฏในบริเวณทุ่งกลาร้องให้นั้นถูกนำมาจัดการกับพื้นที่ หรือสร้างสรรค์อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในบริเวณศรีภูมินี้อย่างไร และสะท้อนให้เห็นความสำคัญของตำนาน ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางวัฒนธรรมของผู้คนในทุ่งแห่งนี้ อันจะสร้างความมั่นคงทางสังคมสืบไปได้อย่างไรซึ่งในบทความนี้วิเคราะห์ความสำคัญของแหล่งเกลือทุ่งกลาที่มีบทบาทต่อพื้นที่ในประเด็นต่างๆ ได้แก่ 1) ตำนานกับการกำเนิดแหล่งเกลือทุ่งกลาร้องให้ 2) แหล่งเกลือทุ่งกลา บทบาทความสำคัญต่อพื้นที่ทุ่งศรีภูมิ และ 3) แหล่งผลิตเกลือสินเธาว์ อัตลักษณ์วัฒนธรรมคนทุ่ง ซึ่งจะได้บรรยายวิเคราะห์ในเนื้อหาต่อไป

1. ตำนานกับการกำเนิดแหล่งเกลือทุ่งกุลาร้องไห้

ตำนานประจำถิ่นเป็นเครื่องมือของชุมชนในการอธิบายเหตุการณ์สถานที่หรือประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่สำคัญตามคติความเชื่อแบบพื้นบ้านแต่นอกจากบทบาททางการอธิบายประวัติศาสตร์แบบพื้นบ้านแล้ว หน้าที่ของตำนานยังคงมีความสำคัญในเชิงของการเป็นเครื่องมือในการจัดการพื้นที่เชิงนิเวศของชุมชน โดยเฉพาะพื้นที่ทรัพยากรทางธรรมชาติ ป่าไม้ แหล่งน้ำ ในฐานะพื้นที่พิเศษของชุมชน เมื่อพิจารณาบทบาทของตำนานประจำถิ่นทุ่งกุลาร้องไห้ในบริเวณบ่อพันขันปรากฏว่า พื้นที่บริเวณนี้มีตำนานศักดิ์สิทธิ์อยู่มากมายเพื่ออธิบายความสำคัญของน้ำเค็มในบ่อพันขัน จึงปรากฏตำนานเจ้าพ่อ หรือตำนานความเป็นมาของบ่อน้ำแห่งนี้ตามความเชื่อของชุมชน ในแบบ ผี นาค พุทธ และความหลากหลายเพื่อปกป้องแหล่งทรัพยากรเกลือสินเธาว์แห่งนี้ ตามที่Hongswan (2005: 1) ได้กล่าวถึงตำนานไว้ว่า คือเรื่องเล่าเก่าที่มีมาตั้งแต่อดีต หรือเรื่องเล่าอันเป็นที่มาของสิ่งต่างๆตามความรับรู้ของชาวบ้านที่สัมพันธ์กับความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจเหนือธรรมชาติ สงศักดิ์สิทธิ์และศาสนาของแต่ละสังคม

ด้วยความสำคัญของตำนานที่กล่าวถึงพื้นที่และแหล่งที่มีการผลิตเกลือบริเวณลำน้ำเสียวและบริเวณตำบลบ่อพันขันอำเภอสุวรรณภูมิจังหวัดร้อยเอ็ด ตลอดจนเกลือในภูมิภาคนี้ ทำให้กลุ่มคนเคลื่อนย้ายจากภายนอกเข้ามาตั้งถิ่นฐานในแอ่งโคราชมีประชากรหนาแน่นขึ้นทำให้เกิดปัญหาขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้งวิธีการปรับตัวของคนในชุมชนโบราณจึงต้องอาศัยความร่วมมือทั้งจากภายในและภายนอกชุมชนวิธีที่ดีคือการขุดคูหรือสระน้ำล้อมรอบชุมชนเพื่อเก็บกักตุนน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้งสำหรับชุมชนใหญ่น้อยอีกหลายแห่งในพื้นที่แอ่งโคราชในช่วง 2,300 ปีที่ผ่านมา (Walliphodom, 1978 : 60 – 70) การตั้งถิ่นฐานยุคชุมชนโบราณเพื่อความอยู่รอดของชุมชนผู้คนจึงเลือกตั้งถิ่นฐานอยู่ใกล้กับหนองบึงขนาดใหญ่และหนองน้ำที่มีน้ำอย่างพอเพียงและคนในชุมชนร่วมมือกันขุดอ่างน้ำสระน้ำขนาดใหญ่เพื่อเก็บน้ำใช้บริโภคภายในชุมชนส่งผลให้ผู้คนในแอ่งโคราชกลุ่มวัฒนธรรมทุ่งกุลารับปรับตัวใช้ประโยชน์จากทรัพยากรภายในชุมชนมีข้าวปลาเกลือ และเหล็กในการดำรงชีพในรอบปีมากกว่าสิ่งอื่นสิ่งของเหล่านี้ชี้ให้เห็นพัฒนาการของสังคมในประเทศไทยเป็นสังคมเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์สืบมาถึงปัจจุบันภายใต้การรับรู้ถึงที่มาของทรัพยากรเกลือแบบพื้นบ้านผ่านตำนานปรัมปราต่างๆ เพื่ออธิบายความเป็นมาของเกลือทั้งที่เป็นแหล่งน้ำ และเกลือบนพื้นดินหรือชาวบ้านเรียกว่า “ดินเอือด” ทั้งหมดถูกอธิบายผ่านตำนานของพื้นที่ทุ่งศรีภูมิ หรือเมืองทุ่งสุวรรณภูมิ ดังที่ปรากฏชัดเจนมีดังนี้

1.1 ตำนานบ่อพันขัน

บ่อพันขัน หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า (น้ำสร้างครก) เป็นบ่อน้ำขนาดเล็ก ๆ มีลักษณะคล้ายครกตำข้าว เป็นบ่อน้ำขนาดเล็กบนหินทรายแดงที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ กว้าง 6 นิ้ว ลึก 12 นิ้ว มีน้ำใสไหลออกมาตลอด รสชาติจืดสนิททั้งที่อยู่ท่ามกลางแหล่งหินเกลือใต้ดินพื้นที่ดังกล่าวนอกจากจะเป็นสถานที่ร้อยรัดจิตใจของชุมชนแล้ว ยังเป็นศูนย์การค้าและแหล่งผลิตเกลือสินเธาว์ในอดีต ซึ่งถือเป็นศูนย์การค้าเกลือที่สำคัญของชุมชนไทย ลาว และเขมร มีน้ำจืดผุดขึ้นในท่ามกลางพื้นดินที่เป็นดินเค็ม น้ำที่ผุดขึ้นมาจะไม่ขาดสาย จะตกเป็นพันขัน แสงชั้น หรือตกมากเท่าไรน้ำในบ่อก็ไม่มีวันหมดตำนานบ่อพันขัน Som Asa (2009: 198) ได้รวบรวมไว้ความว่า

อดีตชาวบ้านเชื่อว่าบ่อพันขันเกิดขึ้นจากบารมีธรรมอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ของพระโมคคัลลานเถระ เมื่อครั้งเสด็จมาปราบพญานาคราช ซึ่งพันพิษใส่ถูกประชาชนเมืองนครบ่อพันขันจนลูกตากระเด็นออกมา ปัจจุบันเรียน “บ้านตาเถร” เมื่อปราบพญานาคแล้วได้อิฐฐานจิวรคลุมพญานาคไว้และเกรงว่าประชาชนชาวเมืองนครจำปาขันจะไม่มีน้ำศักดิ์สิทธิ์ชำระพิษพญานาค จึงอธิษฐานนิ้วชี้ลงแผ่นดินเกิดรอยแตกแยกแผ่นดินให้น้ำจืดไหลออกมาจากชอกหินท่ามกลางความเค็มของเกลือที่เชื่อว่าเป็นพิษของพญานาค จากนั้นมาชุมชนก็ได้อาศัยเอาน้ำดื่มกินกันตลอดมา ส่วนน้ำที่อยู่นอกบริเวณบ่อนั้น กลายเป็นเกลือจากพิษของพญานาค ชาวบ้านจึงได้ขุดเอาไปทำเป็นสำเกลือเพื่อต้มเป็นเกลือสินเธาว์สืบต่อมา

ภาพที่ 1 บ่อพันขัน บ่อน้ำจืดที่ศักดิ์สิทธิ์อยู่กลางหนองน้ำเค็ม เกิดขึ้นด้วยด้วยอิทธิฤทธิ์ของพระโมคคัลลანะ

ภาพโดย : ผู้เขียน ถ่ายเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2560

1.2 ตำนานยักษ์หน้าใหญ่

ตำนานเรื่องยักษ์หน้าใหญ่อันเป็นที่มาของบ่อเกลือทุ่งกุลาร้องไห้ เป็นตำนานที่กลุ่มชาติพันธุ์ขมุรทุ่งกุลาล่าสืบทอดกันมาในเชิงเป็นตำนานปรัมปราแบบมุขปาฐะ และยังมีการเรียบเรียงเป็นลายลักษณ์อักษรในเอกสารตำนานทุ่งกุลาร้องไห้ของKongsap. (2003: 32-33) ได้เล่าถึงตำนานนกยักษ์หน้าใหญ่ อันเป็นที่มาของการกำเนิดเกลือทุ่งกุลาร้องไห้ ความว่า

ยักษ์หน้าใหญ่บินได้ มีขาเหมือนไก่ มีปีก และบินไปหากินที่ต่าง ๆ ได้ชี้ไว้ (เป็นโพนขึ้นก) ยักษ์ตนนี้อยากกินคนก็จะบินลงมากิน จนกระทั่งผู้คนลดน้อยลงมาก เวลานั้นมียายคนหนึ่ง อยากจับหลานไปให้ยักษ์กินเพราะหลานนั้นตื้อมาก จึงซื้อขนมให้หลานกินแล้วล่อให้หลานนั้นรออยู่ที่ศาลปู่ตา (บ้านตาหายก) ด้วยความขนหลานจึงมุดเข้าไปอยู่ใต้ฐานศาลนั้น ขณะนั้นเองนกอินทรีนั้นก็มาหยุดพักที่ศาลานั้น โดยปล่อยให้ไข่ (ลูกอ๊อดตะ) ของตนตกลงใต้ช่องศาลา เด็กน้อยนั้นด้วยความขน ก็เอาไม้ปั้งไ้สอดหนีไข่นกอินทรี นกนั้นตื่นด้วยความเจ็บปวดจนกระทั่งคายเลือดไหลลงทุ่งกุลา และกลับกลายเป็นเกลือในทุ่งกุลาร้องไห้

ตำนานอธิบายความเป็นมาของการกำเนิดเกลือในทุ่งกุลาร้องไห้ ยังคงปรากฏแทรกอยู่ในความเชื่อพิธีกรรมของชุมชนอื่นอื่น ๆ อีกมากมาย ทั้งนี้ เพราะเกลือคือทรัพยากรที่ถูกนำมาแปรรูปให้ใช้ได้ทั้งในระบบอุตสาหกรรมการถลุงเหล็ก ตีเหล็ก ซึ่งจะหำหายและไกลตัวของชาวบ้านไปแต่ที่ยังคงความสำคัญเสมอมาคือ การเป็นอาหาร โดยเฉพาะการหมักปลาร้า ซึ่งเป็นอาหารหลักของคนในบริเวณทุ่งกุลาร้องไห้ ดังนั้นตำนานจึงเป็นเครื่องมือที่พยายามอธิบายการกำเนิดของเกลือให้มีความพิเศษเหลือธรรมดาและส่งผลให้เกลือกลายเป็นทรัพยากรที่ศักดิ์สิทธิ์และสำคัญต่อวิถีของคนจนจำเป็นต้องมีเทวอารักษ์สิ่งศักดิ์สิทธิ์คอยปกป้องดูแล อันส่งผลให้พื้นที่ใดก็ตามที่มีเกลือ หรือสามารถต้มเกลือได้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์และมีผู้ปกป้อง ชาวบ้านจึงเคารพต่อพื้นที่เหล่านั้นไม่ให้มีการทำลาย ถือเป็นการอนุรักษ์พื้นที่เชิงนิเวศไว้ให้คงสภาพความเป็นธรรมชาติด้วยภูมิปัญญาแบบพื้นบ้าน

2. แหล่งเกลือทุ่งกุลา บทบาทสำคัญต่อพื้นที่ทุ่งศรีภูมิ

แหล่งต้มเกลือที่สำคัญที่สุดของพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้คือ บ่อพันขัน จังหวัดร้อยเอ็ดแล้วยังทำสืบนี้อย่างมาเท่าทุกวันนี้ ด้วยเทคโนโลยีนับพันปีมาแล้วไม่เปลี่ยนแปลงหรือ

เปลี่ยนแปลงซ้ำมาก นอกจากที่กล่าวแล้ว บ่อพันธันยังเหลือร่องรอยของการทำกิจกรรมร่วมมากมายของชุมชนในเขตหมู่บ้านตาเนร บ้านหนองมะเหียะ บ้านหนองจาน บ้านหนองมะดุม บ้านตาแย บ้านหล้าหนอง บ้านหนองคูณ บ้านม่วงหวาน บ้านเด่นราษฎร์ และบ้านดงเย็น เหลือให้ศึกษาโดยเฉพาะความสัมพันธ์ที่อยู่ภายในกับความสัมพันธ์ที่อยู่ภายนอกในเขตพื้นที่บ่อพันธัน ซึ่งหากไม่มีการปฏิสัมพันธ์แล้ว คงมีการผลิตเกลือกันอย่างใหญ่โต จนนำไปสู่การผลิตเพื่อออกส่งขายและแลกเปลี่ยนกันกับชุมชนรอบๆ พื้นที่การผลิตเกลือแห่งนี้ (Walliphodom, 1992)

ถ้าย้อนกลับไประาว 3,000 ปีมาแล้ว เกลือเป็นสัญลักษณ์ของความมั่งคั่ง มั่งมี และอำนาจ เห็นได้จากหลักฐานโบราณคดีทางอีสานที่ทำเกลือสินเธาว์เป็นสินค้าส่งแลกเปลี่ยนซื้อขาย ถึงบริเวณทะเลสาบกำพูชากับบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา และเคยใช้เป็นเครื่องมือแลกเปลี่ยนอย่างเงินมาก่อน อดีตเจ้าหน้าที่ผู้ใหญ่ในโครงการพลังงานแม่โขง อธิบายการทำเกลือสินเธาว์ในอีสานว่าเกี่ยวข้องกับปลาแดกและมีถนอมอาหารอื่น ๆ เช่น หมัก ดอง แล้วยังบอกอีกว่า “การมีแหล่งเกลือสินเธาว์และมีการทำเกลืออย่างสืบเนื่องนั้น น่าจะมีผลไปถึงการเกี่ยวข้องกับทางดินแดนเขมรตำรอบ ๆ ทะเลสาบเขมร ที่มีการจับปลากันเป็นอาชีพหลักมาแต่การหมักปลา ทำปลาเค็ม ปลาจ้ำ อะไรต่างโบราณ คงมีการติดต่อแลกเปลี่ยนเกลือกับปลาทางเขมรต่ำ โดยที่เกลือจากอีสานน่าจะถูกนำไปใช้ด้วย”

เมื่อปี พ.ศ. 2490-2499 ผลจากการสำรวจของศรีศักร วัลลิโภดม ได้สรุปแหล่งเกลือสินเธาว์เก่าแกในอีสานไว้ว่า อาณาบริเวณที่กว้างขวางทางตะวันตกของเมืองนครราชสีมา ที่คลุมพื้นที่ในอำเภอด่านขุนทด ขามสะแกแสง โนไทย จนถึงหนองบัวโคก นั้น เป็นบริเวณที่กว้างใหญ่ที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออาณาบริเวณนี้มีลำน้ำเชียงไกรที่เป็นต้นน้ำของแม่น้ำมูลสายหนึ่งหล่อเลี้ยง การทำเกลือในแอ่งโคราชแต่โบราณมาจนถึงปัจจุบันนั้น ทำกันในฤดูแล้งประมาณ 3-4 เดือน หลังจากนั้นเมื่อฝนลงแล้วก็ต้องหยุดทำเหตุที่ทำกันในฤดูแล้งก็เพราะบริเวณที่เป็นบ่อเกลือแห้ง เกลือผุดขึ้นมาติดตามผิวดิน ทำให้ชาวบ้านขุดไปเกลือและกลั่นเอาน้ำเกลือมาต้มได้ บริเวณแหล่งเกลือที่เค็มที่สุดน่าจะอยู่แถวลำน้ำเสียวและบ่อพันธัน จังหวัดร้อยเอ็ด เพราะเวลาทำเกลียยังเอาน้ำที่อยู่กลางหนองหรือบ่อเกลือมาผสมด้วยได้ คือเอาทั้งดินเอียดที่อยู่ตามผิวดิน และน้ำที่ขังอยู่ในหนองมาผสมและกรองเพื่อเอาน้ำเกลือบริสุทธิ์อีกทีหนึ่ง

ภาพ : การต้มเกลือ (ซีทา) แบบพื้นบ้านของคนทุ่งในอดีต

ภาพจาก: Robert L. Pendleton, (1959). American Geographical Society Library University of Wisconsin-Milwaukee.

การทำเกลือในสมัยโบราณแตกต่างกันกับการทำเกลือของชาวบ้านสมัยปัจจุบัน ตรงที่ว่าชาวบ้านในปัจจุบันนั้นกระจายอยู่ทั่วไปเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ความเป็นอาชีพเสริมที่พวกเขาทำและคนแก่ทำกันในยามที่ว่างจากการทำนาหรือการเพาะปลูก แต่ก่อนเช่นที่บ่อพันขันเคยได้หันมาทำเป็นกลุ่มใหญ่ก็แต่เฉพาะฤดูกาลเท่านั้น หากมีกลุ่มชาวบ้านที่ทำแต่เกลือเป็นอาชีพตลอดทั้งปี แต่ในสมัยโบราณแม้จะไม่แผ่กว้างขวางอย่างเช่นทุกวันนี้ก็ตาม ผู้คนที่ทำเกลือจะรวมตัวกันอยู่เป็นกลุ่มใหญ่ในชุมชนที่ใกล้กับบ่อเกลือหรือแหล่งเกลือ จึงมักพบโคกเนินขนาดใหญ่ที่เป็นที่อยู่อาศัยและแหล่งฝังศพอยู่ใกล้ๆ กับเนินเกลือที่มีขนาดใหญ่ไม่แพ้แหล่งที่เป็นชุมชน บรรดาผู้คนในย่านชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการทำเกลือดังกล่าวนี้จะผลิตเครื่องปั้นดินเผาที่ใช้ในการต้มเกลือและบรรจุเกลือด้วย

เกลือนอกจากจะเป็นสินค้าเพื่อบริโภคและการถนอมอาหารของท้องถิ่นในอดีต เกลือยังเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีถลุงเหล็กในอีสานมานานมาก เพราะพบหลักฐานการถลุงเหล็กกับแหล่งเกลืออยู่ด้วยกัน นอกจากเป็นผลิตผลทางอุตสาหกรรมแล้ว ยังเป็นสินค้าระยะไกลด้วย เพราะเป็นสิ่งที่ถูกส่งไปขายหรือแลกเปลี่ยนนอกเขตภูมิภาค ถ้า

หากพิจารณาร่องรอยโบราณวัตถุสถานที่สัมพันธ์กับเส้นทางคมนาคมแล้วก็อาจพูดได้ว่า สินค้าเหล็กและเกลือนั้นน่าจะส่งเข้ามาทางภาคกลางในลุ่มน้ำเจ้าพระยาซึ่งอยู่ทางด้านทิศตะวันตกทางหนึ่ง ทางที่สองไปทางตะวันออก ข้ามแม่น้ำโขงไปทางฝั่งลาวและเวียดนาม ส่วนทางโค้งสุดท้ายคือลงไปทางใต้ ข้ามแอ่งเขาพนมดงรักไปสู่ที่ราบเขมรต่ำ แถบลุ่มเขมรต่ำในกัมพูชา โดยเฉพาะกับทางเมืองพระนครหรือกัมพูชาที่อยู่ทางใต้นี้น่าจะ

เป็นกลุ่มบ้านเมืองที่สัมพันธ์กับการแลกเปลี่ยนสินค้าเกลือกับแอ่งโคราชในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากกว่าบริเวณใดทั้งหมด เพราะตามแหล่งผลิตเกลือโบราณนั้นมักพบเศษภาชนะดินเผาเคลือบแบบขอมปะปนอยู่ด้วยเสมออีกทั้งบรรดาเครื่องเคลือบดินเผาที่มาจากจีน ที่ได้จากการขุดค้นทางโบราณคดี แหล่งผลิตเกลือใหญ่ ๆ ตามที่กล่าวมานั้นก็ล้วนอยู่ในเส้นทางคมนาคมไปยังกัมพูชา เข้าไปยังเวียดนาม และจีนมากกว่าที่อื่น ๆ ทั้งนี้เพราะประเทศดังกล่าวเคยเป็นอาณาจักรที่เคยรุ่งเรืองและมีผู้คนหนาแน่น ความต้องการเกลือสินเธาว์ย่อมมีสูง ไม่ว่าจะเป็นด้านการบริโภคหรือนำไปสู่กระบวนการก็ตามจำเป็นต้องใช้เกลือเป็นจำนวนมากอีกด้วย ทำให้เกิดการค้าขายและมีการนำสิ่งของเครื่องใช้มาแลกเปลี่ยนเกิดขึ้น ทำให้มีคนจีนคนเขมรหลงเหลืออยู่ในเขตอำเภอสวรรณภูมิ และตัวจังหวัดร้อยเอ็ดอีกด้วย (Wongthet, 2003: 139-150)

นอกจากเกลือจะมีบทบาททางเศรษฐกิจของพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้แห่งนี้มาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงยุคก่อนที่จะมีการประกาศให้ยุติการต้มเกลือในปี 2533 แต่ถึงอย่างนั้นเกลือก็ยังมีมีความสำคัญในฐานะสื่อกลางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และสร้างความสัมพันธ์เชิงวัฒนธรรมอยู่อย่างไม่สามารถแยกออกจากวิถีชีวิตชาวทุ่งได้ เราจะยังคงพบร่องรอยที่นำเอาเกลือจากพื้นที่ มาแลกข้าวไปในทุกหมู่บ้านของท้องทุ่งแห่งนี้้อย่างชินตา อีกทั้งเกลือยังเป็นสื่อสัมพันธ์ระหว่างผู้คนกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เกลือถือเป็นวัตถุดิบที่สำคัญในการเช่นไหว้ผีปอบ หรือการไหว้ผีเจ้าพ่อของทุ่งกุลาร้องไห้ในเดือน 3 ของทุกปี สิ่งที่ขาดไม่ได้เลยคือ ปลาควายทาม (เต่า) กระต่าย พริก ปลายี่ฮั่ว ข้าวเปลือก และเกลือ (Kheandi, 2016)

ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องบรรณาการที่ชาวบ้านต้องนำไปถวายแด่เจ้าพ่อเพื่อเป็นการขอบคุณที่ให้ข้าวให้น้ำในปีนั้น ๆ อุดมสมบูรณ์

ภาพเกลือแลกพริก เกลือแลกข้าวของชุมชนชาวทุ่งกุลาร้องไห้

ภาพจากรายการบ้านเรอบ้านฉัน ออกอากาศวันที่ 5 พฤษภาคม 2557ทางช่อง Thai PBS

จะเห็นได้ว่าบทบาทของเกลือในวัฒนธรรมชุมชนชาวทุ่งกุลาร้องไห้ มีทั้งบทบาททางเศรษฐกิจ สังคม และมิติทางวัฒนธรรม อีกทั้งเป็นสื่อกลางในการจัดการทางพื้นที่พิเศษของชุมชนในฐานะพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าพ่อที่ปกป้องรักษาแหล่งน้ำ ท้องทุ่ง ป่าชุมชน รวมทั้งผู้คนและสัตว์ให้อยู่อย่างปกติสุข การบริหารจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรเกลือจึงเป็นมากกว่าภูมิปัญญาของชุมชน แต่นั่นคือจิตวิญญาณที่มีความสำคัญยิ่งต่อ “คนทุ่ง” ที่มีความผูกพันกับทุ่งกว้างแห่งนี้ตั้งแต่เกิดจนถึงตายจนกลายเป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นชาวทุ่งกุลาร้องไห้ แหล่งผลิตเกลือสินเธาว์ การสร้างเอกลักษณ์วัฒนธรรมคนทุ่ง

“คนทุ่ง” เป็นวาทกรรมที่ชุมชนที่อยู่ในบริเวณทุ่งกุลาร้องไห้ นิยามเพื่อต่อรองอำนาจกับนโยบายใหม่ที่เข้ามามีส่วนเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนทุ่งกุลาร้องไห้ ด้วยการสร้างอัตลักษณ์ทางภูมิปัญญาและวิถีชีวิตชาวทุ่งกุลาร้องไห้ขึ้นมาใหม่ หลังจากที่แนวนโยบายการพัฒนาทุ่งกุลาร้องไห้ให้กลายเป็นอีสานเขียว เริ่มเกิดขึ้น วัฒนธรรมการต้มเกลือถูกปรับเปลี่ยนให้เป็นการทำเกษตร ดังนั้นวาทกรรม คนทุ่ง จึงทำให้เอกลักษณ์เดิมของการเป็นคนต้มเกลือขาย ถูกปรับเปลี่ยนมาสู่การเป็นแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิ ตามลักษณะแนวทางการปรับตัวเองเพื่อต่อรองทางอำนาจด้วยการยอมปรับให้วัฒนธรรมดั้งเดิมความหมายบางอย่างที่ดำรงอยู่แล้วในสังคม เลือนหายไปได้พร้อม ๆ กัน (Charoen Sin Olan, 2002)

การดำเนินกิจกรรมทางชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับทุ่งกว้างในเขตลุ่มแม่น้ำมูลตอนกลาง ที่มีปลามากในช่วงฤดูน้ำมูลหลากในช่วงเดือน กรกฎาคม- กันยายน ในแต่ละปี และอุดมไปด้วยเกลือสินเธาว์ในหน้าแล้ง วิถีชีวิตดังนี้ทำให้คนทุ่งกุลามีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพื้นดินท้องทุ่งแห่งนี้อยู่ตลอดทั้งปี ถึงแม้การรับรู้ของผู้คนต่างถิ่นต่างนิยามความหมายของทุ่งกุลาร้องไห้ว่าเป็น “ทุ่งแล้ง” ถึงขั้นมีนิทานเล่าขานผ่านสื่อต่างๆมากมาย อาทิ ผลงานเพลงของ Phetchomphu(1991) ที่ขับร้องไว้อาลัยผู้คนทั่วไปว่า

“ท้องทุ่งแห้งแล้งที่ภาคอีสาน มีชื่อกล่าวขาน ทุ่งกุลาร้องไห้
เหลียวสุดขอบฟ้าไร้อำนาจ แผ่นดินกว้างใหญ่แล้งดังไฟเผาผลาญ
เขาเล่าไว้เป็นนิทาน ท้องทุ่งนี้มีตำนาน ไร่นาแสนกันดาน แห้งแล้งใจหาย...”

ภาพ : ลักษณะพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ในหน้าแล้งที่ไม่ค่อยปรากฏต้นไม้อายุ

ภาพโดย : ผู้เขียน ถ่ายเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2560

อัตลักษณ์ของคนในบริเวณทุ่งกุลาร้องไห้แม่เดิมที่จะถูกนิยามให้เป็นพื้นที่แห้งแล้งแต่ในยุคสมัยที่กระแสการพัฒนาเกษตรกรรมภาครัฐมีความพยายามที่จะพัฒนาพื้นที่ทุ่งแล้งแห่งนี้ให้กลายเป็นพื้นที่ผลิตข้าวหอมมะลิ ที่เป็นอันดับหนึ่งของโลก ด้วยกระแสวาทกรรม “อีสานเขียว” จึงได้กำหนดให้ทุ่งกุลาร้องไห้เป็นข้าวอู่น้ำของภาคอีสานด้วยกระแสการพัฒนาท้องทุ่งแห่งนี้ให้กลายเป็นพื้นที่ผลิตข้าว จึงทำให้บทบาทของ เกลือ ในทุ่งกุลาร้องไห้ถูกเปลี่ยนแปลง จากผลผลิตที่ชาวบ้านผลิตเพื่อเป็นเครื่องปรุงอาหารในครัวเรือน มีการผลิตเกลือเพื่อนำไปแลกเปลี่ยนกับข้าว “เกลือแลกข้าว” และผลิตเกลือเพื่อถนอมอาหาร “ทำปลาแดก” ต่อมาในราว ๆ ปี 2518 อุตสาหกรรมเกลือในเขตภาคกลางเกิดวิกฤต จึงทำให้โรงงานอุตสาหกรรมการผลิตเกลือมาตั้งการผลิตที่ บริเวณภาคอีสานจนเกิดการประท้วงของชาวบ้าน เหตุการณ์ครั้งนั้นทำให้รัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ สั่งให้ยกเลิกการผลิตเกลือสินเฮอร์ทั้งหมดในปี 2533 ส่งผลให้การผลิตเกลือสินเฮอร์ในบริเวณทุ่งกุลาร้องไห้เป็นอันต้องยุติการต้มเกลืออันเป็นอาชีพ และภูมิปัญญาดั้งเดิมของคนในท้องถิ่นแห่งนี้ไปด้วย

การสั่งยกเลิกกิจกรรมการต้มเกลือสินเฮอร์ในภาคอีสานทำให้วิถีชีวิตพื้นบ้านของคนบริเวณทุ่งกุลาร้องไห้ มีอันต้องเปลี่ยนจากการต้มเกลือ ไปสู่การหาอัตลักษณ์ใหม่ให้กับตนเอง ดังนั้นแล้วชาวทุ่งกุลาร้องไห้ จึงมุ่งพัฒนาทางด้านเกษตรกรรม โดยยุคแรกเริ่มนั้น ภาครัฐได้ส่งเสริมให้พื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ เป็นแหล่งปลูกไม้ยูคาลิปตัสในปี 2528 ภายใต้โครงการความร่วมมือการทดลองปลูกป่าไม้ระหว่าง ACIAR แห่งประเทศออสเตรเลีย กับกรมป่าไม้ของ

ไทย (Changtrakun, 1993) ในครั้งนั้นภาครัฐเองมองว่าพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ เป็นแหล่งดินเค็ม ซึ่งเหมาะแก่การปลูกไม้โตเร็วอย่างไม้ยูคาลิปตัสมากกว่าการทำนาเพียงอย่างเดียว ดังนั้นผลของโครงการส่งเสริมให้ปลูกยูคาลิปตัสในทุ่งกุลาร้องไห้ ทำให้เกิดการต่อต้านจากภาคประชาชน และนักเคลื่อนไหวเพื่อประชาชนเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันมีการตั้งคำถามว่า ยูคาลิปตัสเป็นพืชที่เหมาะสมกับพื้นที่จริงหรือไม่ จนทำให้เกิดการกำหนดนิยามอัตลักษณ์ของทุ่งกุลาร้องไห้ขึ้นใหม่โดยภาคประชาชนพื้นที่ว่า “แหล่งผลิตข้าวหอมมะลิ” การกำหนดพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ให้เป็นแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิของโลก เกิดจากแนวคิดพยายามเปลี่ยนพื้นที่แห้งแล้ง ให้สมบูรณ์ เนื่องจากทุ่งกุลาร้องไห้ ครอบคลุมพื้นที่ 5 จังหวัดมีพื้นที่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้ถึง 2 ล้านไร่ อันทำให้ผลิตข้าวได้ถึงปีละกว่า 800,000 ตัน ซึ่งถือว่าเป็นแหล่งผลิตที่สำคัญของประเทศ

ความจริงแล้วการทํานาปีเพื่อผลิตข้าวหอมมะลิของชาวทุ่งกุลาร้องไห้ก็มีปัญหาเรื่องน้ำอยู่พอสมควรเนื่องจากหากปีใดน้ำน้อยฝนไม่มากนัก น้ำที่เก็บกักไว้ตามหนองมักจะมึนเค็มไม่สามารถนำน้ำไปทำการเกษตรได้ส่งผลให้กลุ่มชนเกิดการเคลื่อนไหวแรงงานสู่ภูมิภาคต่างๆ มีการนำเข้าสิ่งของนานาชนิดกระทั่งระบบความเชื่อหรือแม้แต่เรื่องการแต่งงานด้วยเป็นเหตุให้โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมเปลี่ยนไปประเพณีและพิธีกรรมเลี้ยงบ่อหลังฤดูต้มเกลือได้ลดบทบาทและความสำคัญลงแต่ก็ยังรักษาสืบสานประเพณีพิธีเลี้ยงบ่อไว้ส่วนด้านความเชื่อของคนในชุมชนเคยมีการเลี้ยงเจ้าพ่อบ่อพันขันเมื่อเริ่มสุดลงท่าเกลือหลังฤดูการทำเกลือเป็นประเพณีที่ต่อเนื่องกันมาในสังคมเกิดตระหนักสำนึกไว้ในพื้นที่เกิดความรักสามัคคีกันเมื่อถึงฤดูกาลออกพรรษาจะมีการแข่งเรือยาวที่ถือเป็นการบูชาเจ้าพ่อบ่อพันขัน

จากการเปลี่ยนวิถีทำเกลือมาสู่พื้นที่กักเก็บน้ำและพัฒนาไปสู่การกักเก็บน้ำเพื่อพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดและใช้เป็นพื้นที่แหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้บ่อพันขันมหัศจรรย์ของภูมิปัญญาบรรพชนคนทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ดได้ผลักดันวัดเกาะบ่อพันขันรัตนโสภณ อำเภอหนองฮี ทุ่งกุลาร้องไห้ เป็นศูนย์เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม พร้อมกิจกรรมการเผยแพร่ทางศาสนา นอกจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวแล้ว ยังเป็นแหล่งเสริมความรู้เป็นต้นแบบของการพัฒนาเชิงบูรณาการ ที่ผู้เข้าไปเรียนรู้ได้สัมผัสบรรยากาศที่บริสุทธิ์กับแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม และยังเป็นการเติมเต็มสร้างเสริมรายได้ให้กับท้องถิ่นร้อยเอ็ดอย่างสมบูรณ์แบบ (Phian Charoen, 1972: 25-27)

จากวัฒนธรรมการผลิตเกลือสินเธาว์ของชุมชนชาวทุ่งกุลาร้องไห้ ถูกปรับเปลี่ยนให้เป็นชุมชนทางการเกษตรหลากหลายรูปแบบ ภายใต้วาทกรรม “การพัฒนา” ทำให้ชาวทุ่ง

กลุ่รื่องให้สามารถค้นหาอัตลักษณ์ของตนเองได้อย่างลงตัว มีประเพณี พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีการเกษตร ความเชื่อเรื่องเจ้าพ่อศักดิ์สิทธิ์ ไปสู่การจัดการท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้ อย่างบูรณาการ โดยไม่ทิ้งรากเหง้าของความเป็นคนทุ่ง คือยังคงให้ความสำคัญกับพื้นดิน น้ำ ที่มีความเค็มของแร่เกลือ โดยการมุ่งพัฒนาพื้นที่ให้มีความเป็นกลางกลมกลืนไปกับวัฒนธรรมของชุมชนมากกว่าการพยายามเปลี่ยนแปลงพื้นที่ แสดงให้เห็นภูมิปัญญาของชุมชนที่เด่นชัดในเรื่องการจัดการพื้นที่เพื่อสร้างอัตลักษณ์วัฒนธรรมของตนเองภายใต้สภาพความสมบูรณ์ของระบบนิเวศ

บทสรุป

การศึกษาบทบาทความสำคัญของเกลือในพื้นที่ทุ่งกลุ่รื่องให้เห็นความสำคัญของแร่เกลือที่มีบทบาทต่อวิถีชีวิต วัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในบริเวณทุ่งกลุ่รื่องให้ อย่างชัดเจนมากขึ้น แม้ว่ามิติทางสังคมและการเมืองของภาครัฐกับภาคประชาชนอาจมี การกระทบกระทั่งกันอยู่บ้านในด้านนโยบายบริหารพื้นที่กับการต่อสู้ภาคประชาชนเพื่อการ ดำรงชีวิต แต่ทว่าเกลือก็ยังคงเป็นสื่อกลางทางวัฒนธรรมที่สามารถเชื่อมโยงและปรับสมดุล ทางวัฒนธรรมให้กับผู้คน วัฒนธรรม ธรรมชาติ และอำนาจรัฐได้อย่างลงตัวเสมอ

เกลือกับบทบาทของมูลเหตุแห่งตำนาน เครื่องมือทางการสร้างพื้นที่เชิงนิเวศสู่การ สร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมทุ่งกลุ่รื่องให้ในรูปแบบต่างๆ อาทิเกลือในฐานะผลิตภัณฑ์ทาง วัฒนธรรม เนื่องจากการผลิตเกลือนั้นไม่ใช่เพียงเพื่อการค้าขาย หรือเพื่อใช้อุปโภคบริโภคเท่านั้น แต่เกลือยังเป็นส่วนประกอบของพิธีกรรมทางความเชื่อของผู้คนทุ่งกลุ่รื่องให้ ด้วยวิธีการสร้าง ความศักดิ์สิทธิ์ของการกำเนิดเกลือให้มีความเหนือกว่าธรรมชาติ ในรูปแบบตำนาน การกำเนิด ของเกลือทุ่งกลุ่รื่องให้ ด้วยตำนานถึง 2 กลุ่มที่พยายามอธิบายความเป็นมาของเกลือว่าเกิด จากทะเลที่แห้งลง เกิดจากพิษของพญานาค หรือเกิดจากเลือดของนกกัณฑ์หน้าใหญ่ ตำนาน เหล่านี้นำไปสู่การสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ให้กับแหล่งกำเนิดเกลือในทุ่งแห่งนี้

นอกเหนือจากการให้ความสำคัญกับที่มาของแหล่งเกลือในทุ่งกลุ่รื่องให้ ผู้คนใน ทุ่งแห่งนี้ยังให้ความสำคัญกับเกลือในฐานะที่มีบทบาทต่อการเป็นสื่อกลางทางวัฒนธรรม ระหว่างคนในพื้นที่ทุ่งกลุ่รื่องให้ ด้วยการเป็นวัตถุหลักสำคัญในการแลกเปลี่ยนกันตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน ด้วยการนำเกลือไปแลกข้าว แลกพริก หรือค้าขาย นอกจากเกลือโดยตรงแล้วยัง มีการแปรรูปเกลือสู่การหมักปลาแดก (ปลาร้า) เพื่อแลกเปลี่ยนกับผู้คนที่ทั้งในบริเวณทุ่งและ

ใกล้เคียง จนได้ขึ้นชื่อว่าปลาแดกทุ่งกุลารัองไห้เป็นปลาแดกที่มีความอร่อยที่สุด นอกจากนี้การกำหนดอัตลักษณ์คนทุ่งกุลารัองไห้ที่เกิดขึ้นหลังวิกฤตการณ์เกลือที่ถูกมองว่าเป็นปัญหานั้น คนทุ่งกุลารัองไห้จึงได้กำหนดให้เป็นดินแดนข้าวหอมมะลิที่ดีที่สุดของโลก มีการจัดงานข้าวหอมมะลิโลกให้ผู้คนได้รับรู้ถึงตัวตนของคนทุ่งที่พยายามลบล้างวาทกรรมเชิงลบเกี่ยวกับทุ่งแห่งนี้ว่า “ทุ่งกุลารัองไห้” ไปสู่วาทกรรมอื่นคือ “อีสานเขียว”

การให้ความสำคัญต่อเกลือของคนทุ่งกุลารัองไห้แสดงให้เห็นบทบาทที่สำคัญยิ่งต่อพื้นที่ และวัฒนธรรมหลักของคนทุ่งกุลารัองไห้ จึงเป็นเหตุผลที่สมควรในการยกให้เกลือเป็นราชาแห่งท้องทุ่งหากจะยกให้ ข้าวหอมมะลิ เป็นราชินีของทุ่งกว้างแห่งนี้ เพื่อลบล้างการรับรู้ของผู้คนวัฒนธรรมอื่นที่รับรู้ว่ ทุ่งกุลารัองไห้ คือพื้นที่แห่งแล้งแห่งภาคอีสาน สู่การรับรู้ว่ ข้าว เกลือ ปลา คือผลิตภัณฑ์ที่อุดมสมบูรณ์ของพื้นที่แห่งนี้ ทั้งมิติทางสังคม และวัฒนธรรม

References

- ChangTrakun, S, et al. (1993). **Acacia Crasicapa**. Handout for Promoting Forest Plantation, Sivilcultural Research Section, Maintenance Division, Forest Department, Ministry of Agriculture and Cooperatives. pp.290-298
- Charoen Sin Olan, C. (2002). **Amnat rai phrom daen: Phasa wathakam chiwit racham wan lae lok thi plianplaeng**. (in Thai) [Unlimited Power: Language, Discourse, Daily Life and Changing World]. Bangkok: Wiphasa.
- Hongsuwan, P. (2005).**The Buddha relics myths of the Tai peoples: significance and interaction between Buddhism and in digenous beliefs**. Doctoral Thesis, Graduate School, Chulalongkorn University.
- Kheandi, T. (2516, July, 23). Personal Interview.
- Kong Sap, S. (2003). **Tamnan Thung Kula Ronghai**. (in Thai) [Legend of Thung Kula Ronghai], **Journal of Cho Chomsurin**. 2 (9) : 323-33.

- PhianCharoen, C (1972). *Laeng kluea nai phaktawan-ok Chiangnuea*.
(in Thai) [The Salt Resource in the Northeast]. **Journal of Saichon**,
4 (2).13-15.
- SomAsa, K. (2009). **Kan to rong choeng amnat phuea kan chat kan sapphayakon thammachat khong chao chum chon Bo Phan Khan**. (in Thai) [Power Negotiation for Natural Management of People of Bo Phan Khan Community]. Doctoral Thesis, Program in Thai Studies, Mahasarakham University.
- Walliphodom, S. (2008). **Khwam mai khong phum watthanatham kan sueksa chak phai nai lae samnuek khong thong thin**. (in Thai) [Meaning of Geo-culture: An Internal Study and Awareness of Locality]. Bangkok: Lek-Prapai Wiriayahpan Foundation.
- Walliphodom, S. (1978). *Isan nai rawang satawat thi 12-16*. (in Thai) [Isan during 12-16 Century]. **Journal of Isan Heritage: history and Archeology**. (np).
- Walliphodom, S. (1990). **Isan laeng arayatham**. (in Thai) [Isan: Source of Civilization]. Bangkok: Matichon.
- Walliphodom, S. (1992). **Kan anurak moradok thang watthanatham lae kan sangsan sing mai tham klang krasae kan plian plaeng**. (in Thai) [Conservation of Cultural Heritage and Innovation amidst of Change Flow.] In Seminar on Evaluation in Culture: A Case of South. Bangkok: Office of National Cultural Commission.
- Wongthet, S. (2015). **Roi Et ma chak nai**. (in Thai) [Origin of Roi Et]. Bangkok: Bangkok Bank.
- Wongthet, S. (2015). **Thung Kula 2,500 pi ma laeo aeng arayatham Suwannaphum nai Asian**. (in Thai) [Thung Kula for 2500 Years was the Source of Suwannabhumi Civilization in ASEAN. Bangkok: Matichon Publishing House.

**การสร้างชุดการเรียนรู้ส่งเสริมความสามารถในการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารด้วย
การอ่าน และเขียนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยเพื่อการเป็นครู**
Creating a Learning Package to Enhance ability of Thai Usage For
Communication with Reading and Writing in the Course
Thai Language and Culture for being a Teacher

พรทิพย์ ครามจันทึก¹ / Phorntip Kramjantuek¹

¹Faculty of Education, Pibulsongkram Rajabhat University
Phitsanulok 65000, Thailand

Email : ann_away@hotmail.com

Abstract

This research to: 1) create a learning package to promote the ability to use Thai language for communication with reading And writing on the course Thai language and culture for being a teacher with effectiveness of 80/80; 2) compare the achievement in using the learning package to promote the ability to use Thai language for communication with reading and writing on the course Thai language and culture for being a teacher before and after learning. Research tools included: learning package to promote ability to use Thai language for communication with reading and writing on the course Thai language and culture for being a teacher. The sample size consisted of 60 students and statistics used for data analysis was the test of effective of process(E1) and effect (E2) mean, standard deviation and t-test were used. The research found that the effectiveness of the learning package to promote

ability to use Thai language for communication with reading and writing on the course Thai language and culture for teachers was 80.43 / 87.5 according to standard set. 2) Ability to use Thai language to communicate by reading and writing on the course Thai language and culture to become teachers of Thai students after learning was significantly higher than before learning at .01 level.

Keywords: Learning package, Thai usage for communication, reading and writing, course on Thai language and culture for being a teacher.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างชุดการเรียนรู้ส่งเสริมความสามารถในการใช้ภาษาไทย เพื่อการสื่อสารด้วยการอ่านและเขียนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยเพื่อการเป็นครู ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการใช้ชุดการเรียนรู้ส่งเสริมความสามารถในการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารด้วยการอ่านและเขียนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยเพื่อการเป็นครู ก่อนเรียนและหลังเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ชุดการเรียนรู้ส่งเสริมความสามารถในการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารด้วยการอ่านและเขียนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยเพื่อการเป็นครูกลุ่มเป้าหมาย การวิจัย เป็นนักศึกษาสาขารัฐบาลไทย ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ พิบูลสงคราม ในรายวิชา ภาษาและวัฒนธรรมไทยเพื่อการเป็นครู จำนวน 60 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) ค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดการเรียนรู้ส่งเสริมความสามารถในการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารด้วยการอ่านและเขียนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยเพื่อการเป็นครู ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 80.43/87.5 ตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ 2) ความสามารถในการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารด้วยการอ่านและเขียนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยเพื่อการเป็นครูของนักศึกษาสาขารัฐบาลไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ชุดการเรียนรู้ความสามารถในการใช้ภาษาไทยภาษาและวัฒนธรรมไทยเพื่อการเป็นครู

บทนำ

ประเทศไทยจำเป็นต้องค้นหายุทธศาสตร์ใหม่ในการพัฒนาระบบการศึกษาดังที่ ศ.นพ.วิจารณ์ พานิช กล่าวว่า “การศึกษาที่ถูกต้องสำหรับศตวรรษใหม่ ต้องเรียนให้บรรลุทักษะ คือทำได้ต้องเรียนเลย จากรู้วิชาไปสู่ทักษะในการใช้วิชาเพื่อการดำรงชีวิตในโลกแห่งความเป็นจริง การเรียนจึงต้องเน้นเรียนโดยการลงมือทำ หรือการฝึกฝนนั่นเอง และคนเราต้องฝึกฝนทักษะต่างๆ ที่จำเป็นตลอดชีวิต” (Phanit, 2012) ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ที่จะช่วยพัฒนาการศึกษาของไทยในศตวรรษใหม่นี้ ต้องมีเป้าหมายในการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนไปสู่กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของทั้งผู้เรียนและครูโดยมุ่งเน้น “กระบวนการเรียนรู้สำคัญกว่าความรู้” และ “กระบวนการหาคำตอบสำคัญกว่าคำตอบ

จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยมีความสนใจที่จะสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดทักษะการอ่านและการเขียนที่สื่อสารอย่างสันติ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญ กล่าว คือ การอ่าน เป็นการสะสมคลังคำไว้ในสมอง เมื่ออ่านมากคลังคำจะมากตามไปด้วย ผู้ที่อ่านมากย่อมจะสามารถเขียนได้ดีเนื่องจากมีคำให้เลือกใช้มากมายทำให้ส่วนการเขียนสละสลวยการเขียนเป็นเครื่องแสดงความเจริญงอกงามทางอารยธรรมของมนุษย์ การเขียนสามารถเก็บมรดกทางสติปัญญาของมนุษย์ในสมัยหนึ่ง ซึ่งสามารถถ่ายทอดแพร่กระจายความคิดไปยังมนุษย์อีกสมัยหนึ่งการเขียนจึงเป็นทักษะการใช้ภาษาที่สำคัญมากทั้งนี้เพราะ สามารถสื่อความหมายให้เป็นหลักฐานปรากฏได้นานกว่าการพูด การเขียนสัมพันธ์กับการอ่าน ผู้ที่เป็นนักอ่านย่อมสามารถนำความรู้และรูปแบบที่ได้จากการอ่านมาพัฒนาการเขียนของตนให้มีคุณภาพจะเห็นได้ว่า การอ่านและการเขียนล้วนแต่เป็นทักษะการสื่อสารที่สำคัญและมีความสัมพันธ์ที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เป็นกระบวนการที่เกื้อกูลกัน เนื่องจากการอ่านเป็นการรับข้อมูลเพื่อเป็นฐานความรู้ ตลอดจนศึกษาและทำความเข้าใจรูปแบบงานเขียนที่ได้อ่าน ส่วนงานเขียนคือผลผลิตจากการสังสมข้อมูล การวิเคราะห์การเรียบเรียงวิธีการที่ได้จากการอ่านนั่นเอง

จากการสังเกตความสามารถด้านการอ่านและการเขียนของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พบว่า นักศึกษามีปัญหาด้านการอ่านและการเขียนหลายประการเช่น ขาดความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญไม่สามารถเขียนสื่อสารอย่างเป็นเหตุเป็นผล ตรงประเด็นตามที่ต้องการสื่อสารผลได้ อีกทั้งมีปัญหาในการเขียนสะกดการันต์ จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงคิดว่า ควรอย่างยิ่งที่จะหาวิธีการต่างๆ เพื่อช่วยแก้ไขปัญหานี้

จากการศึกษาทบทวนเอกสารพบว่าการใช้ชุดการเรียนรู้ถือเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้การเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายได้ดังที่มีผู้ศึกษาค้นคว้าเอาไว้แล้ว เช่น Phongphitsanu (2015) ได้ศึกษาเรื่องการสร้างชุดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้วยการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

Lao-akkha and Ratchawichit (2010) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างชุดการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์เรื่อง ปรัชญาการมองลมฟ้าอากาศสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเชียงยืนพิทยาคม จ. มหาสารคามและ Mahawichit (2016) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์เพื่อเสริมสร้างความรู้พื้นฐานจำเป็นสำหรับการเรียนในรายวิชาหลักสูตรและการสอนสำหรับนิสิตปริญญาตรีภายนอกคณะศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์โดยนำเสนอว่า งานวิจัยทั้งสามเรื่องนี้ ต่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อการสร้างชุดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80และการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้ชุดการเรียนรู้ ซึ่งผลการวิจัยของทั้งสามเรื่องก็บรรลุตามจุดประสงค์ที่วางไว้ คือ ชุดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ การสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ สามารถช่วยให้การเรียนการสอนในเนื้อหาต่างๆ เกิดประสิทธิผลได้

จึงอาจกล่าวได้ว่า การใช้ชุดการเรียนรู้ถือเป็นนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพแบบหนึ่ง ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและตรงตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงสนใจทำวิจัยเรื่องนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อสร้างสร้างชุดการเรียนรู้ส่งเสริมความสามารถในการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารด้วยการอ่านและเขียน ในรายวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยเพื่อการเป็นครู ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการใช้ชุดการเรียนรู้ส่งเสริมความสามารถในการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารด้วยการอ่านและเขียนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยเพื่อการเป็นครูของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทย ภาคการศึกษาที่ 1/2560 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

วิธีการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย ในการศึกษาวิจัยคือ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่เรียนรายวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยเพื่อการเป็นครู ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 60 คนตัวแปรที่ศึกษาคือ 1) ตัวแปรต้น ได้แก่ วิธีการเรียน คือการเรียนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ส่งเสริมความสามารถในการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารด้วยการอ่านและเขียน ในรายวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยเพื่อการเป็นครูด้านการอ่านและการเขียนและแผนการจัดการเรียนรู้ 2) ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา จากการใช้ชุดการเรียนรู้ส่งเสริมความสามารถในการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารด้วยการอ่านและเขียน ในรายวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยเพื่อการเป็นครู

การสร้างเครื่องมือวิจัยการสร้างชุดการเรียนรู้และการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้มีขั้นตอน ดังนี้ 1) ผู้วิจัยศึกษาและทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการสร้างชุดการเรียนรู้และการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ 2) ดำเนินการสร้างเครื่องมือวิจัย ชุดการเรียนรู้ จำนวน 16 ชุด และแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สอนจำนวน 16 แผน 3) นำชุดการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ และผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาและให้ข้อคิดเห็น 4) นำชุดการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการตรวจพิจารณามาแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมตามเกณฑ์ คือ 4.1) ความชัดเจนถูกต้องของจุดประสงค์การเรียนรู้ 4.2) ความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้กับการวัดและประเมินผล 5) นำชุดการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจและปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปทดลองกับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์และปรับปรุงก่อนนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายในการทดลอง

ในส่วน การจัดทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีขั้นตอน 1) ศึกษาหนังสือการเขียนข้อสอบและหนังสืออื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง 2) สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสำหรับวัดความสามารถในการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารด้วยการอ่านและเขียน ในรายวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยเพื่อการเป็นครู แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์เพื่อตรวจสอบ เมื่อปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมหวัง อินทร์ชัย อาจารย์ ดร.รัชดา ลาภใหญ่ อาจารย์ ดร.วาสนี มีเครือเอี่ยม อาจารย์ ดร.รุ่งอรุณ รัตนดำรง ไชยศรี

และ อาจารย์ ดร.อดุลย์ คนแรง เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาแบบทดสอบให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้หรือไม่ ข้อคำถามที่ผู้เชี่ยวชาญ 3 ใน 5 คน เห็นด้วย จึงจะนำมาใช้ในการวัดผล 4) นำแบบทดสอบที่ได้จากการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญมา คำนวณค่า IOC และเลือกข้อสอบที่ได้คะแนนความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง ถ้าค่า IOC ที่คำนวณได้มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ตามเนื้อหาที่ต้องการวัด ถ้าข้อความได้มีค่าดัชนีต่ำกว่า 0.5 แสดงว่าข้อคำถามนั้นควรตัดออกไป หรือต้องนำไปปรับปรุงแก้ไขใหม่ให้ดีขึ้น (Tanya, 2003) 5) นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองกับนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จำนวน 12 คน และนำแบบทดสอบมาตรวจให้คะแนน ถ้าตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน 6) นำผลการทดสอบมาวิเคราะห์เป็นรายข้อ เพื่อหาความยากง่าย (p) หาค่าอำนาจจำแนก (r) (Tanya, 2003: 170-171) คัดเลือกข้อสอบโดยคัดข้อสอบที่มีความยากง่ายที่อยู่ระหว่าง 0.2-0.8 และหาค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป จำนวน 30 ข้อ 7) นำข้อสอบที่คัดเลือกแล้ว มาคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตร K.R. 20 ของ Kuder Richardson (Thawirat, 1997: 123) มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 8) นำข้อสอบจำนวน 30 ข้อ ที่คัดเลือกแล้วไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย ดำเนินการ ดังนี้ 1) ก่อนสอน ให้นักศึกษาทำแบบทดสอบก่อนเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ในวันที่ เพื่อเก็บข้อมูลไว้เปรียบเทียบหลังจากดำเนินการสอนเสร็จสิ้นลง 2) ดำเนินการสอน ผู้วิจัยจะเป็นผู้สอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 16 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง โดยในวันจันทร์ของทุกสัปดาห์ ตั้งแต่วันที่ ถึงวันที่ 8 สิงหาคม 2560 เวลา 9.00-12.00 น. 3) หลังจากการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้สิ้นสุดลงแล้ว ผู้วิจัย ผู้วิจัยได้ให้นักศึกษาทำแบบทดสอบ ในวันที่ 21 ธันวาคม 2560

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 1) 1. หาค่าสถิติพื้นฐานที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ 1.1) ค่าเฉลี่ยของคะแนน (X) 1.2) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 2) สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือได้แก่ 2.1) หาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ในแบบทดสอบ (IOC) 2.2) หาค่าความยากง่ายของข้อสอบ (p) 2.3) หาค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ (r) และ 2.4) หาค่าความเชื่อมั่นแบบคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) โดยใช้ KR-20

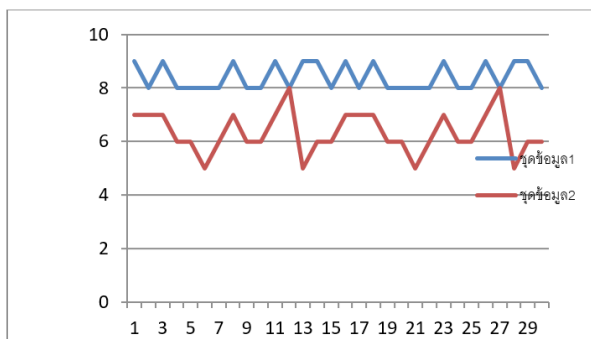
ผลการวิจัย

จากการพัฒนาชุดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารด้วยการอ่าน และเขียนวิชาภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยเพื่อการเป็นครู มีผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาชุดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารด้านการอ่านและการเขียน พบว่าชุดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพมีค่าเท่ากับ $80.43/87.50$ แสดงว่าชุดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน $80/80$ ที่ตั้งเป้าหมายไว้ ดังนั้นชุดการเรียนดังกล่าว ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจึงเป็นชุดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพเหมาะสม

2. ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1)/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) เกณฑ์มาตรฐาน $90/90$ เป็นวิธีการที่มีหลักการเรียนแบบรอบรู้ เป็นหลักการสำคัญ ส่วนการหาประสิทธิภาพกระบวนการ (E1)/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์(E2) มีหลักการประเมินพฤติกรรมอย่างต่อเนื่องและการประเมินสุดท้าย กระทำได้โดยการประเมินพฤติกรรมของผู้เรียน แต่ผู้วิจัยเลือกเกณฑ์มาตรฐาน $80/80$ เพราะเป็นเกณฑ์ที่ใช้เป็นมาตรฐานในการพิจารณาหาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูปการจัดการเรียนโดยใช้ชุดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารด้านการอ่านและการเขียนครั้งนี้พบว่าชุดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีค่าประสิทธิภาพ เท่ากับ $80.43/87.50$ สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน $80/80$ ที่ตั้งเป้าหมายไว้

3. ความสามารถในการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารด้านการอ่านและเขียนก่อนเรียนสูงกว่าหลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ตรงเป้าหมายที่ได้ถูกกำหนดไว้โดยที่สื่อในชุดการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนเห็นกระบวนการที่ถูกต้องครบถ้วนและมีความชัดเจนมากกว่าการจัดการเรียนการสอนที่ไม่ได้ใช้ชุดการเรียนรู้โดยมีผลการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 การเปรียบเทียบคะแนน ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ ชุดการเรียนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารด้วยการอ่าน และเขียนวิชาภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยเพื่อการเป็นครู

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความสามารถในการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารด้านการอ่านและเขียนก่อนเรียนและหลังเรียน

การประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	df	sig
ก่อนเรียน	6.33	0.80	13.036*	29	.000
หลังเรียน	8.40	0.50			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากภาพกราฟและตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์/ทักษะ/ความสามารถก่อนเรียนและหลังเรียนด้วย t-test พบค่า $t = 13.036$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงอาจกล่าวได้ว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์/ทักษะ/ความสามารถหลังเรียนด้วยชุดการเรียนมากกว่าก่อนเรียนมาก

อภิปรายผล

ความสามารถในการใช้ภาษาไทยหลังจากได้รับการเรียนการสอนด้วยชุดการเรียนรู้ โดยใช้แบบฝึกการอ่านและการเขียนพบว่า สูงกว่าก่อนเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไป อาจเป็นเพราะชุดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเป็นสื่อนวัตกรรมทางการศึกษาที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี มีความเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น ส่งผลให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นสอดคล้องกับ Khuanhawet (2000) กล่าวว่า การฝึกฝนทักษะกระบวนการทางภาษาจำเป็นต้องอาศัยนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาเข้ามาช่วย ซึ่งได้แก่ ชุดการเรียนรู้ เป็นต้นการสอนด้วยชุดการเรียนรู้จะทำให้ครูสามารถถ่ายทอดให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายขึ้น ทั้งยังช่วยสร้างความมั่นใจให้ครูด้วย ด้านผู้เรียนได้เรียนรู้ไปทีละขั้นตามความสามารถ ความสนใจของผู้เรียนเองทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phiasinui (2005) and Khaemmani (2004)

จากการทำงานวิจัยนี้ได้แจ้งคิดว่าการเรียนการสอน อาจารย์ ควรเป็นผู้ที่อำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน ชี้แนะ แนะนำ องค์ความรู้ในตัวผู้เรียนสำหรับการเรียน แต่การเรียนการสอนแบบเดิม คือการสอนให้ผู้เรียนจดจำอย่างเดียวยังคงความรู้ทางทฤษฎีไปเรื่อยๆ และไม่เหลืออยู่เพราะองค์ความรู้ใหม่ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลาสิ่งที่ต้องสร้างคือ ต้องสร้างทักษะต่างๆ ผู้เรียนต้องเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งสรุปบทบาทที่เกี่ยวข้อง 8 บทบาทของครูผู้ใช้เอกสารการสอนที่มีประสิทธิภาพ (Clip Step) Kramjantuek (2015) ดังนี้

1. Confidential ความมั่นใจ การสร้างความมั่นใจแก่ผู้เรียนต้องมียุทธศาสตร์ที่มากและแน่นพอเช่นเริ่มการพูดคุยกับสิ่งที่ผู้เรียนชอบและมีความถนัดมาพูดคุยแลกเปลี่ยนในสิ่งที่เด็กมีความรู้ในสิ่งที่เขาทำอยู่แล้วเป็นการเริ่มต้นสร้างความมั่นใจและกล้าแสดงออกให้ผู้เรียนมากขึ้นแต่สำหรับผู้เรียนที่ยังไม่ตอบสนองในกิจกรรมไม่เชื่อมั่นในตนเองที่ต้องเริ่มต้นจากการพูดคุยเป็นการส่วนตัวให้คำชี้แนะกับผู้เรียนเพื่อเพิ่มความมั่นใจมากขึ้นเช่นความสนใจของเขาคือต้นไม้อแล้วผู้เรียนจะเริ่มมีความมั่นใจมากขึ้นส่งผลให้กล้าแสดงออกตามมาฝึกให้ผู้เรียนกล้าที่จะแสดงออกตั้งแต่เด็กเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียน

2. Linkage การเชื่อมโยง ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงทุกสถานการณ์ได้ฝึกให้ผู้เรียนคิดเชื่อมโยงการเขียน Mind Map การเชื่อมโยงแต่ละหัวข้อมาเชื่อมกันการต่อยอดความรู้ผู้เรียนก็จะเชื่อมโยงในสิ่งที่ยังไม่ได้เกิดหรือเกิดไปแล้วครูต้องคอยชี้แนะในการคิดเชื่อมโยงและอาจเริ่มต้นจากการเชื่อมโยงไปสู่การใช้ชีวิตประจำวันของเด็กการคิดเรื่องราวความสอดคล้องในเรื่องนั้นๆมีการต่อยอดเรื่องราวเชื่อมโยงให้ได้การเชื่อมโยงกับผู้เรียนที่ไม่มีความเชื่อมั่นเช่นการ

เชื่อมโยงในห้องเรียนเรื่องสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับต้นไม้กับผู้เรียนที่ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเองให้เขาเป็นผู้นำในเรื่องที่เขามีความรู้เพื่อผสมผสานกันสร้างความเชื่อมโยงและความมั่นใจให้กับผู้เรียนการเชื่อมโยงการเป็นเรื่องเป็นราวให้ผู้เรียนได้คิดฝึกให้คิด

3. Individual ปัจเจบุคคลเอกลักษณ์ การสร้างปัจเจกบุคคลเอกลักษณ์ เป็นการช่วยเสริมสร้างความเป็นปัจเจกบุคคลของผู้เรียนต้องรู้ในความเหมือนและแตกต่างจากผู้อื่นอย่างไรและเราต้องยอมรับในความแตกต่างจากคนอื่นด้วยปัจเจกของตัวเองเรามองออกเด็กแต่ละคนมีปัจเจกอย่างไรให้ดึงสิ่งนั้นออกมาดึงดูดเด่นในส่วนดีของผู้เรียนออกมาเขาก็จะเริ่มมั่นใจในตัวเองมากขึ้น

4. Planning การวางแผน การวางแผนเป็นทักษะหนึ่งในการใช้ชีวิตการตั้งเป้าหมายการวางแผนการเรียนรู้ผลที่ออกมาว่าจะได้ผลออกมาอย่างไรถ้าเรียนรู้แบบโครงการวางแผนเป็นสิ่งที่สำคัญขาดไม่ได้การวางแผนร่วมกันทำงานร่วมกันมีเป้าหมายร่วมกันมีการประชุมปรึกษากันการฝึกให้ผู้เรียนร่วมกันคิดวางแผนที่มีขั้นตอนลำดับเหตุการณ์ที่ชัดเจนในโครงการ

5. Self-Regulation การกำกับดูแลตัวเอง การช่วยให้ผู้เรียนมีการกำกับดูแลควบคุมตนเองในการเรียนรู้ตลอดจนการสร้างพฤติกรรมการเรียนรู้นั้นต้องมีการสร้างเทคนิคการส่งงานตลอดจนมอบหมายงานให้ผู้เรียนทำงานโดยการเรียนรู้ธรรมชาติของเด็กอีกทั้งการทำความเข้าใจเด็กในการกำหนดเวลาการส่งงาน

6. Transformative การปรับเปลี่ยนให้ดีขึ้น การปรับเปลี่ยนให้ดีขึ้นนั้นช่วยให้ผู้เรียนปรับเปลี่ยนตนเองไปในทางที่ดีขึ้นฝึกให้มีการปรับเปลี่ยนตนเองให้ดีขึ้นอย่างสม่ำเสมอเริ่มตั้งแต่ยังเด็กเพื่อสร้างการยอมรับในการเปลี่ยนแปลงเช่นสิ่งแวดล้อมสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมคนได้หรือที่เรียกว่า “สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนคน” ยกตัวอย่างเช่นคนที่ไม่ชอบอ่านหนังสือเมื่ออยู่ในกลุ่มคนอ่านหนังสือก็จะมีพฤติกรรมรักการอ่านไปด้วยในการปรับเปลี่ยนในแต่ละครั้งเรื่องการสื่อสารและเทคนิคที่เหมาะสมกับนักเรียนนักศึกษาก็เป็นเรื่องสำคัญเช่นกัน

7. Exciting ทำทาย การมีพฤติกรรมที่ทำให้ผู้เรียนสนใจอยากติดตามการสอนที่น่าสนใจการสื่อสารการตั้งคำถามในห้องเรียนสื่อออนไลน์ในสังคมปัจจุบันถือเป็นเรื่องสำคัญเช่นกันการติดต่อสื่อสารการส่งงานผ่านสื่อออนไลน์ต่างๆเช่น Facebook

8. Participation ตอบสนองต่อผู้เรียน บทบาท คือ ความมั่นใจการเชื่อมโยงปัจเจกบุคคลการวางแผนการกำกับดูแลตัวเองการปรับเปลี่ยนและความท้าทายถ้ามีครบทุกบทบาทแล้วบทบาทสุดท้ายก็จะตามมาเองช่วยให้ผู้เรียนตั้งใจและตอบสนองต่อการเรียนรู้ใน

ชั้นเรียนเอง

ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงสะท้อนให้เห็นว่าหากผู้สอนเข้าใจธรรมชาติของผู้เรียน อีกทั้งให้โอกาสผู้เรียนได้แสดงศักยภาพเต็มที่ จะสามารถดึงความสามารถที่มีอยู่มาใช้ได้อย่างเต็มกำลัง และความเต็มใจทำให้เกิดความพึงพอใจที่จะปฏิบัติและเรียนรู้ฝึกฝนด้วยตนเอง ตามแนวทาง ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา เพราะเมื่อเกิดความชอบหรือสนใจที่จะทำก็จะต้องทำสิ่งนั้นด้วยความหมั่นเพียรหรือมีวิริยะ และไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคในที่สุดก็ประสบความสำเร็จและเกิดทักษะนั้นๆ ติดตัวไปตลอดชีวิต

นอกจากนั้น การใช้ชุดการเรียนรู้ยังทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจการสื่อสารได้ดีขึ้น ทำให้เกิดทักษะการสื่อสารที่จะทำให้เกิดสันติสุข คือการไม่ให้เกิดความขัดแย้งและบาดหมางกันขึ้น เนื่องจากการสื่อสารที่มีความผิดพลาดหรือการสื่อสารที่กำกวม ทำให้ผู้นำสาระที่แท้จริงของการเรียนภาษาไปใช้ได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งการสื่อสารต่างวัฒนธรรมที่ต้องมีความเข้าใจวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชน ชุดการเรียนรู้ชุดนี้ก็มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเข้าใจชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพราะได้ฝึกฝนให้การใช้ภาษาระดับต่าง ๆ และการสื่อสารให้แต่ละวัฒนธรรม ได้แก่ การสื่อสารในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ คำศัพท์ในแต่ละภูมิภาคต่าง ๆ การใช้ชุดการเรียนรู้นี้ ผู้เรียนก็จะสามารถเข้าใจถึงวงศัพท์ทางภาษาถิ่นและการสื่อสารผ่านสำเนียงภาษาและถ้อยคำที่ต่างกันไปอีกด้วย

การสร้างชุดการเรียนรู้ยังเป็นแนวทางให้กับวิชาอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้สร้างชุดการเรียนรู้หรือนำไปประยุกต์ใช้กับการเรียนในแบบต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้นและมีผลทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลว่าการสอนแบบบรรยายเพียงอย่างเดียว เนื่องจากวิชาทางด้านภาษาเป็นวิชาทักษะ คือ วิชาที่ต้องการเวลาฝึกฝนและสม่ำเสมอโดยเป็นการสร้างนิสัยการเรียนรู้ที่ดีต่อเรียน จึงนับได้ว่าการมีชุดเรียนในวิชาที่เป็นวิชาทักษะนั้นเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้สอนมีการวัดผลเรียนอย่างเป็นระบบ และเป็นเครื่องมือที่ชุดให้เห็นพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนว่าตรงวัตถุประสงค์หรือต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไรให้กับผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้อีกด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไปดังนี้

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารด้านการอ่านและการเขียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้นำชุดการเรียนรู้นี้ไปใช้ในการจัดการเรียนการ

สอนในรายวิชาอื่น ๆ เพิ่มเติม

2. การใช้ชุดการเรียนรู้กับผู้เรียน ผู้สอนควรเน้นให้ผู้เรียนมี คุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบ เนื่องจากการทำชุดการเรียนรู้มีการเฉลยกิจกรรมและแบบฝึกหัด หากผู้เรียนขาดความซื่อสัตย์ จะส่งผลให้การเรียนการสอนไม่มีคุณภาพ

3. ควรมีการวิจัยและพัฒนาชุดการเรียนรู้ร่วมกับวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเน้นการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติ และการออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน

4. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศอื่น ๆ เช่น ภาษาเวียดนาม ภาษาศาสตร์สำหรับครู และภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ที่เน้นทักษะการฟังพูด อ่านและเขียน เพราะจะทำให้การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาเหล่านี้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

Reference

- Bellanca, J and Brandt, (2010). **21st Century Skills : Rethinking How Students Learn**. USA: Solution Tree Press.
- Competency Development Committee of the Country. (2011). **Kan chat andap khwam samat nai kan khaeng khan doi WEF lae IMD**. (in Thai) [Rating in the ability for Competition by WEF and IMD]. Retrieved from <http://www.nesdb.go.th/Portal>.
- Gardner, H. (2008). **Five Minds for the Future**. USA: Harvard Business Press.
- Kaemmani, T. (2005). **Rup baep kan rian kan son: Thang lueak thi lak lai**. (in Thai) [Teaching Patterns: A Variety of Options]. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Kramjantuek, P. (2015). **Research on the creation of 21st century learning tools**. Bangkok: The Office of Learning Quality Promotion of Thai Children and Youth.
- Lao-aka, M. and Ratchawichit, C. (2010). *Kan sang chut kan rian ru*

ilekthronik rueang prakotkan thang lom fa akat samrap nakrian chan matthayom sueksa pithi 1 rongrian Chiang Yuen Pitthayakhom Changwat Maha Sarakham. (in Thai) [The Construction of an Electronic Learning Package on Weather Phenomenon For Mattayomsuksa I Students of Chiang Yun Pittayakom School in Mahasarakham]. **Journal of Education Graduate Research Khonkaen University.** 4 (3) : 95-102.

Mahawichit, P. (2016). *Kan phatthana chut kan rian ilektronik phuea soem sang khwam ru phuen than champen samrap kan rian nai rai wicha lak sut lae kanson.* (in Thai) [Development of Electronic Learning Package to Enhance Fundamental Knowledge Essential for Curriculum and Instruction course]. **Journal of Educational Research Faculty of Education Srinakharinwirot University,** 10 (2) : 73-84.

Phanit, W. (2012). **Withi kan rian ru phuea sit nai satawat thi 21.** (in Thai) [21st Century Learning Styles]. Bangkok: Sod-Sri-Saritwong Foundation.

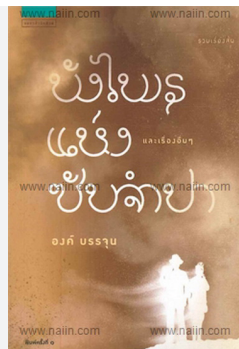
Phiasinui, S. (2005). **Kan sang chut kan son rueang chakkrawan lae awakat samrap nak rian chan prathom sueka pi thi 6 thi nen kan sang banyakat haeng kan rian ru.** (in Thai) [A construction of Instructional Packages on Space and Astronomy for Prathomsuksa six Students Emphasising the Establishment of Learning Atmosphere]. Master's Thesis in Curriculum and Instruction Faculty of Education Burapha University.

Phongphitsanu, S. (2015). *Development of a Learning Package to Promote Ability on Reading Of English for Communications for Prathomsuksa 6 Student.* **Journal of Nakhonratchasima College.** 9 (2) : 76-85.

- The Joint Commission on Private Equity. (2011). **Rai ngan phon kan chat sammana kan chat andap khwam samat thang kan khaeng kkhan khong prathet Thai doi IMD.** (inThai) [Competing in Thailand by IMD]. Retrieved from <http://www.nesdb.go.th>
- Tawirat, P. (1997). **Withi kan wichai thang phruettikammasat lae sangkhommasat.** (in Thai) [Research Methods in Behavioral Sciences and Social Sciences]. (7th Editional). Bangkok: Education Srinakharinwirot University.
- Tunya, S. (2003). **Kan wichai thang kan sueksa.** (in Thai) [Educational Research]. Nakhon Ratchasima].Faculty of Education, Rajabhat Institute, NakhonRatchasima.

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

ชื่อหนังสือ	บังไพรแห่งซบจำปาและเรื่องอื่น ๆ
ผู้แต่ง	องค์ บรรจุน
ปีที่พิมพ์	2560
จัดพิมพ์โดย	แพรวสำนักพิมพ์
จำนวนหน้า	203 หน้า

ภาพสะท้อนความเป็นอื่นของคนชายขอบในรามเรื่องสั้น “บังไพรแห่งซบจำปาและเรื่องอื่น ๆ”

Reflection of Otherness of Marginal People in Collection of Short Story
“Bang phrai heang sap cham pa and Other Stories”

ชาคริต แก้วทันคำ¹ / ChakritKaewtankham¹

Khao Wiset Sub District, Wang Wiset District

Trang 92220, Thailand

E-mail: jaochaiyoy@hotmail.com

บทนำ

ในสังคมพหุวัฒนธรรม (multicultural society) ซึ่งมีความหลากหลายและแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษาและวัฒนธรรม จึงเกิดการแบ่ง “เขา” แบ่ง “เรา” เป็น “คนชายขอบ” (marginal people) ทั้งในทางภูมิศาสตร์ซึ่งหมายถึง คนที่อยู่ชายขอบพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งโดยไม่ได้เคลื่อนย้ายจากถิ่นฐานเดิม และกลุ่มคนที่เคลื่อนย้ายจากภูมิลำเนาเดิมด้วยเหตุผลทางธรรมชาติ หรือการอพยพเข้าเมืองโดยถูกกฎหมายหรือการหลบหนีเข้าเมือง

อย่างผิดกฎหมาย ด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจและการเมือง ทำให้ผู้คนเหล่านั้นต้องไปตั้งรกรากถิ่นฐานใหม่หรือวิถีชีวิตที่ต้องเผชิญกับการแก่งแย่งแข่งขัน การถูกกีดกันและเอารัดเอาเปรียบจากคนอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งอยู่ในดินแดนหรือเป็นเจ้าของเขตภูมิศาสตร์นั้นมาก่อน และการเคลื่อนย้ายภูมิสำเนาของผู้คนเหล่านี้ได้นำคำว่า “ชาติพันธุ์” (ethnic) เข้ามา ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกันกับมิติทางประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรมและอัตลักษณ์ (identity) ที่มักไม่ได้รับการยอมรับหรือเลือกปฏิบัติจากผู้คนในสังคมนั้น จนกลายเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นภาพสะท้อนให้เห็นภาพในลักษณะต่าง ๆ กัน ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือรัฐบาลใช้ใช้อำนาจทางกฎหมายรุกรานถิ่นที่อยู่อาศัย การใช้ความรุนแรงทำร้ายร่างกายหรือการใช้กิริยาจากถูกเหยียดหยามและการปรักปรำโดยไม่มีหลักฐาน อันเกิดจากความคิด ความเชื่อ และอคติที่มีต่อกลุ่มชาติพันธุ์ผ่านมิติของพื้นที่ ประวัติศาสตร์ จนกลายเป็น “คนอื่น” (others) ทำให้บางครั้งกลุ่มคนเหล่านี้ตกเป็นเหยื่อหรือถูกกระทำทั้งจากนายจ้าง นายทุน เจ้าหน้าที่รัฐ กฎหมายหรือนโยบายของรัฐบาล ส่งผลให้พวกเขาอัปจนหนทางในการต่อสู้ เรียกร้องสิทธิหรือความเป็นธรรม ให้กับตนเองหรือพวกพ้อง กลายเป็นความทุกข์ที่ถูกรุมล้อมด้วยก้นกอดที่ข่มเหงทางกายและใจ แม้ว่าการแสวงหาวิถีชีวิตจะเปลี่ยนแปลงหรือเกิดวาทกรรมการพัฒนาประชาคมอาเซียนแล้วก็ตาม กลุ่มคนชายขอบหรือชาติพันธุ์ต่าง ๆ ก็ยังไม่ได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมหรือให้เกิดความเท่าเทียมกันระหว่างมนุษย์ สุดท้ายนักเขียนจึงต้องทำหน้าที่เป็นปากเสียงแทน “คนชายขอบ” (marginal people) ผ่านงานวรรณกรรม ประหนึ่งบันทึกที่ถ่ายทอดเหตุการณ์ ความรู้สึกนึกคิดและวิถีชีวิต การต่อสู้หรือยอมจำนนของคนชายขอบให้ผู้อ่านได้รับรู้ ทำความเข้าใจ เพื่อให้คนในสังคมได้ตระหนักและถูกต้อง สำนึกและหันกลับไปทบทวนบทบาทและหน้าที่ที่มนุษย์ควรกระทำต่อมนุษย์ด้วยกัน

ความหมายของคนชายขอบและภาพสะท้อน

Samutkhup and Kittisa (1999: 21-22) ได้นิยามและจำแนกคนชายขอบว่าเป็นกลุ่มคนที่ใช้ชีวิตอยู่กึ่งกลางหรือห่างไกลจากศูนย์กลางในทางภูมิศาสตร์และสังคม วัฒนธรรมในทางภูมิศาสตร์ คนชายขอบมักเป็นกลุ่มคนที่ต้องเคลื่อนย้ายจากภูมิสำเนาเดิมด้วยเหตุผลทางธรรมชาติ เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม การตั้งถิ่นฐาน ประกอบอาชีพหรือวิถีชีวิตของกลุ่มนี้ต้องเผชิญกับการแก่งแย่งแข่งขันเพื่อเข้าถึงทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ถูกกีดกันและเอารัดเอาเปรียบจากคนส่วนใหญ่ ซึ่งอาศัยอยู่ในดินแดนหรือเขต

ภูมิศาสตร์นั้นมาก่อน ในทางสังคมวัฒนธรรม คนชายขอบมักเป็นคนกลุ่มน้อยในสังคมใหญ่ วัฒนธรรมประจำกลุ่มจึงเป็นวัฒนธรรมย่อยที่ไม่ได้รับการยอมรับหรือไม่ได้รับการเลือก เพื่อการปฏิบัติจากคนในกระแสหลัก ลักษณะของกลุ่มประชากรชายขอบอาจแตกต่างจาก ประชากรส่วนใหญ่ในแง่ชาติพันธุ์ ศาสนา อุดมการณ์ การศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจและ ชนชั้นในสังคม ตัวอย่างประชากรชายขอบได้แก่ ชนกลุ่มน้อย ผู้อพยพ ประชากรที่อาศัย อยู่ในสลัม ชาวนาชาวไร่ในชนบท โสเภณี แรงงานไร้ทักษะฝีมือ แรงงานข้ามชาติ ฯลฯ

Bunkhachon (1999:6-12) ได้แยกให้เห็นชัดเจนในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่าง วรรณกรรมกับสังคมสามลักษณะดังนี้ ลักษณะที่หนึ่ง วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนสังคม กล่าว คือ การสะท้อนสังคมของวรรณกรรม มิใช่การสะท้อนอย่างบันทึกเหตุการณ์ แต่เป็นภาพสะท้อน ประสบการณ์ของผู้เขียนและเหตุการณ์ส่วนหนึ่งของสังคม วรรณกรรมจึงมีความจริงของสังคม สอดแทรกอยู่ วรรณกรรมอาจสะท้อนสังคมทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรม ด้านรูปธรรม หมายถึง เหตุการณ์โดยทั่ว ๆ ไป ที่เกิดขึ้นในสังคม ส่วนด้านนามธรรม หมายถึง ค่านิยมใน ชีวิตจิตใจของคนในสังคม ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของนักเขียน ลักษณะที่สอง สังคมยอมรับ อิทธิพลต่อวรรณกรรมหรือนักเขียน เนื่องจากนักเขียนอยู่ในสังคมย่อมได้รับอิทธิพลจากสังคม ในด้านวัฒนธรรม ขนบประเพณี ศาสนา ปรัชญาและการเมือง สภาพการณ์ของปัจจัยเหล่านี้ ย่อมเป็นสิ่งกำหนดโลกทัศน์และชีวทัศน์ของนักเขียน และลักษณะที่สาม วรรณกรรมหรือนัก เขียนมีอิทธิพลต่อสังคม ซึ่งอาจเป็นไปได้ทั้งในด้านอิทธิพลภายนอก เช่น การกระทำตามอย่างใน วรรณกรรมและอิทธิพลภายในคืออิทธิพลทางความคิด การสร้างค่านิยม รวมทั้งความรู้สึกนึกคิด

การศึกษาประเด็นความเป็นอื่นกับภาพสะท้อนของคนชายขอบในรวมเรื่อง สั้น “บังไพรแห่งซบจำปาและเรื่องอื่น ๆ” ของ องค์ บรรจุน ประกอบด้วยเรื่องสั้น จำนวน 13 เรื่อง ได้แก่ โสร่งสีน้ำหมาก ลูกทวายโปรเจกต์ สับสวิตช์ ยายหมอก จ๋าม ถนนเส้นนั้นสู่อาเซียน แยกในบ้านไอ้แดง ไก่แจ้ จำปี หลวงพี่ สับเหว่ร่ เสียจรรอ สายจากชายแดน บังไพรแห่งซบจำปา ฝืนเสียงพระ นารายณ์และราคาแห่งหงส์เหียวด

จากการศึกษาเรื่องสั้นทั้ง 13 เรื่องดังกล่าว พบว่าสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ คนชายขอบในบริบทภูมิศาสตร์และชาติพันธุ์ คนชายขอบในบริบทเศรษฐกิจ และคนชาย ขอบในบริบทสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

คนชายขอบในบริบทภูมิศาสตร์และชาติพันธุ์

Thong Thao (2011:26) กล่าวว่า คนชายขอบในเชิงภูมิศาสตร์ คือ กลุ่มคนที่มีถิ่นอาศัยห่างไกลจากศูนย์กลางวัฒนธรรมและจากการปกครองส่วนกลาง คนกลุ่มนี้ได้แก่ ผู้ที่อาศัยอยู่แถบชายแดนของประเทศ ผู้อาศัยอยู่ในพื้นที่สูง หรือชาวชนบทในพื้นที่ห่างไกลความเจริญ ซึ่งได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติหรือความยากลำบากในการรับบริการด้านสาธารณสุขหรือการขาดโอกาสทางการศึกษา

คนชายขอบในทางชาติพันธุ์ คือ การที่กลุ่มคนที่มีชาติพันธุ์ที่แตกต่างจากคนส่วนใหญ่ในสังคมหรือการมีความแตกต่างจากชาติพันธุ์ ที่มีอำนาจในการปกครองประเทศ การเป็นชาติพันธุ์เดียวกันนั้นพิจารณาได้จากการที่กลุ่มคนมีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี มีบรรทัดฐาน ความเชื่อและภาษาพูดเดียวกัน ในประเทศประกอบด้วยหลายชาติพันธุ์ ทั้ง มอญ พม่า จีน เขมร ญวน ไต ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เกิดจากการผนวกรวมดินแดนในยุคสร้างรัฐชาติและอพยพเข้ามาในดินแดนไทย กลุ่มคนเหล่านี้จึงมีความแตกต่างจากคนไทยทั้งด้านภาษาและวัฒนธรรม จึงกลายเป็นชาติพันธุ์กลุ่มน้อยหรือคนชายขอบ

ในเรื่องสั้น “**สร้างสันนามาก**” ผู้เขียนให้ “ผม” ตัวละครหลักที่เป็นคนชายขอบชาวมอญ เป็นผู้เล่าเรื่องที่ตนประสบพบมาถึงปัญหาเรื่องขาดโอกาสทางการศึกษา ผมกำลังรอผลสอบทางจดหมายและได้ไปเรียนต่อมหาวิทยาลัยที่กรุงเทพฯ เป็นคนแรกและเป็นคนความหวังที่จะได้กลับมาพัฒนาบ้านเกิด ท่ามกลางการสนับสนุนของครูทั้งโรงเรียน ผู้ใหญ่บ้าน ตรงข้ามกับพ่อซึ่งไม่อยากให้ผมไปจากที่นี่ โดยใช้ฉากหุบเขาชายแดนด่านแม่ละเมา เมืองแม่สอด ถ่ายทอดวิถีชีวิตของชนมอญ การทำไร่อันเป็นสภาพสังคมของคนในพื้นที่นั้น ผู้เขียนสร้างปมความขัดแย้งให้กับ “ผม” ถึงความเป็นชาติพันธุ์ที่ต้องการแยกขาดจากพื้นที่และวัฒนธรรมอันเป็นรากเหง้าดั้งเดิมที่เคยผูกพัน เพื่อสะท้อนความเป็นปัจเจกชนคนรุ่นใหม่ในสังคม

“คนเกือบทั้งหมดบ้านเรียกผมทอโมนั้นนั่น นอกจากครูและเด็กรุ่นเดียวกัน
จึงเรียกว่าทอมนั่น แม้ชื่อไม่ได้สลักสำคัญอะไรกับชีวิตนัก แต่มันก็รบกวน
จิตใจผมตลอดเวลา ตัวผมร้อนผ่าวทุกครั้งที่มีคนเรียกทอโมนั่นต่อหน้าครู
เพื่อนที่โรงเรียนและคนภายนอก เมื่อใดก็ตามที่ผมได้ออกไปจากหมู่บ้าน
ผมจะทิ้งทอโมนั่นไว้ที่นั่นที่ แม้ชื่อนามสกุลจริงของผมคือ “นายทองมน

ทรงหงสา” แต่ก็ยังดีที่สุดในบัตรประชาชนระบุว่า สัญชาติไทย เชื้อชาติไทยไม่ใช่คนมอญ”

(Banchun, 2017: 5)

จากข้อความข้างต้น “ผม” กำลังปฏิเสธหรือแอบซ่อนความเป็นชาติพันธุ์ ทั้งจากชื่อภาษาพูด ที่เป็นของคนมอญ เมื่อเขาได้ไปจากหมู่บ้านจะทิ้งมันไว้ที่นั่นและหากบรรลุนิติภาวะสิ่งที่ “ผม” จะทำต่อไปคือการเปลี่ยนชื่อใหม่ ซึ่งเป็นความพยายามแยกขาดตัวตนไปเป็นอื่น ตรงข้ามกับพ่อผู้ภูมิใจในความเป็นชาติพันธุ์มอญ ทั้งยังรักษาสถิติลักษณ์จากการตั้งชื่อลูก ภาษาพูดและวิถีชีวิตเอาไว้

เมื่อ “ผม” ไปเรียนต่อที่กรุงเทพฯ ในฐานะเด็กต่างจังหวัด โดยอาศัยอยู่ที่วัดกับหลวงพ่อบ้านเดียวกันจากการฝากฝังของพ่อ แม้จะพยายามปิดบังความเป็นมาของตนเอง แต่ลักษณะทางกายภาพไม่อาจหลุดพ้นสายตาของสังคมที่มองเห็นถึงความเป็นอื่นได้

การเหยียดหยามชาติพันธุ์เมื่อถูกเพื่อนล้อเลียนจากความไม่เข้าใจ ทำให้การปฏิเสธความเป็นตัวตนของ “ผม” จากการหันหลังต้องเปลี่ยนเป็นหันมาเผชิญหน้า เพื่อยอมรับความจริงในความแตกต่างกับความเป็นคนอื่นที่ไม่อาจกลมกลืนกับสังคมที่จะเข้าไปสังกัดได้ ส่งผลต่อทัศนคติของผมในเวลาต่อมาถึงเป้าหมายในชีวิตที่จากบ้านเกิดเพื่อมาเรียนต่อที่กรุงเทพฯ เมื่อเรียนจบ ระหว่างรอรับปริญญา ได้ทำกิจกรรมร่วมกับคนมอญตามหมู่บ้านในจังหวัดอื่น ๆ เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมและภาษามอญให้คนรุ่นหลังเห็นความสำคัญ จนเมื่อผมกลับบ้าน เปลี่ยนชุดเป็นสวมเสื้อยืดและนุ่งโจงกระเบนที่พ่อเคยให้ครั้งที่ไปเรียนต่อ แต่กลับถูกโยนทิ้งไว้ในตู้ ซึ่งหมายถึงการละทิ้งจิตวิญญาณของตน สิ่งที่ผมได้รับคือความภาคภูมิใจของพ่อที่มีมากกว่าความสำเร็จทางการศึกษา คือการกลับมาของลูกที่ไม่ลืมตัวตนรากเหง้าของลูก ท่ามกลางค่านิยมสมัยใหม่ที่ไหลบ่าเข้าสู่หมู่บ้าน จนผู้ชายบางคนไมุ่่งโจงกระเบน ผู้หญิงไม่เกล้าผมหรือพูดภาษามอญอีกต่อไปแล้ว ตอกย้ำสำนึกความเป็นชาติพันธุ์

ในเรื่องสั้น “ไก่แจ้ จำปี หลวงพี่ สับเหร่อ” ผู้เขียนใช้ผู้เล่าเรื่องเสมือนมีตัวตนแบบผู้รู้ ที่เป็นเพียง “เสียง” วิจารณ์หรือตัดสินตัวละครต่างสายพันธุ์ แต่มาอยู่ร่วมกันในพื้นที่วัดแห่งหนึ่งแถบจังหวัดเพชรบุรี ไม่ว่าจะเป็นไก่แจ้ที่ถูกคนนำมาปล่อยช่วงข้าวไร่หวั่นกระบาดหนัก ต้นจำปีอะมวสิจากอินเดีย หลวงพี่ของเปรงซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ฝั่งกัมพูชาและสับเหร่อแล้ว โดยเฉพาะหลวงพี่ของเปรงที่ถูกเฝ้ามองพฤติกรรม

“เรื่องรูปโฉมโฉมพรรณเหล่านี้มีได้อยู่ในความสนใจของพวกชาวบ้าน
ชาวช่อง พวกเขารู้ว่าแต่ละคนเลือกเกิดไม่ได้ แต่ที่พระเณร เด็กวัด
ตลอดจนชาวบ้านใกล้เรือนเคียงเฝ้ามองคือพฤติกรรมที่ไม่เหมือนคนอื่น”

(Banchun, 2017: 121)

ข้อความข้างต้น รูปกายภายนอก แม้จะแตกต่างหรือบ่งบอกถึงชาติพันธุ์และถิ่น
กำเนิด แต่ก็ไม่ได้สร้างความเป็นอื่นในสายตาคนทั่วไปเสมอไป พฤติกรรมต่างหากที่ผู้คน
ทั่วไปหรือสังคมเฝ้ามองหรือจับผิดให้กลายเป็น “คนอื่น” ได้เช่นเดียวกัน

ในเรื่องสั้น “ยายหมอกจ๋าม” ผู้เขียนใช้ผู้เล่าเรื่องเสมือนมีตัวตนแบบผู้รู้ ที่เป็นเพียง
“เสียง” วิจารณ์หรือตัดสินตัวละครคนชายขอบชาวไต ซึ่งอพยพย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ที่บ้านหลัก
แต่ง จังหวัดเชียงใหม่ ผ่านสายตา “ยายหมอกจ๋าม” ถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชีวิต

“วัดเวียงอิน อยู่คู่บ้านหลักแต่มานาน สวยงามอย่างวัฒนธรรมไต ผู้นำไต
ร่วมกับชาวบ้านสร้างขึ้นมาให้เป็นศูนย์รวมใจของคนไตทั้งผอง ไม่ให้
หลงลืมชาติ สมัยก่อนบริเวณหมู่บ้านหลักแต่นี้เป็นเขตอิทธิพลของขุนล่า
พื้นที่วัดและหมู่บ้านกินพื้นที่สองฝั่งน้ำแม่แตง ติดต่อกันเป็นผืนเดียวกัน คนสอง
ฝั่งข้ามมาหาลูกกันไม่ขาด ต่อเมื่อขุนล่ามอบตัวกับรัฐบาล วัดก็ขาดออกจากกันเป็น
สองซีก”

(Banchun, 2017: 73)

จากข้อความข้างต้น การอพยพย้ายถิ่นของชาวไตจากรัฐฉาน ประเทศพม่า เข้ามา
ในไทยได้นำวัฒนธรรมเข้ามาด้วย นอกจากนี้ยังถูกแบ่งภูมิศาสตร์ออกเป็นสองฝั่ง ซึ่งแฝงความ
หมายตามแนวเส้นเขตแดนถึงความเป็นไทย-พม่า ที่ถูกตัดขาด ไม่อาจไปมาหาสู่กันได้ แม้จะ
เห็นกันทั้งสองฝั่งก็ตาม

ในเรื่องสั้น “บังไพรแห่งซบจำปา” ผู้เขียนให้ “ข้า” ซึ่งเป็นตัวละครหลัก
คนชายขอบชาวซบจำปา เล่าเรื่องที่ตนประสบพบมาในแนวเหนือจริงอิงประวัติศาสตร์
ที่เจ้าหญิงองค์พี่กับคนรักไปสร้างบ้านแปงเมืองหรือญชัย แต่เจ้าหญิงองค์น้อง
ยังรอคนรัก โดยมีดอกจำปาเป็นสัญลักษณ์ของเมืองและอารยธรรมที่สืบทอดกันมา

เมืองชัยภูมิถูกกองทัพเขมรุกรานจนบ้านเมืองพังพินาศ เจ้าหญิงองค์น้อยและพวกที่เหลือพากันข้ามโขง ก่ออิฐกำแพงและซ่อมแซมวังเวียงตามคำของหลวงปู่รูปหนึ่ง ซึ่งมีมนตร์กำบังเมืองไม่ให้คนภายนอกรู้เห็นและเข้าถึงได้ จนเวลาผ่านไปนับร้อยนับพันปี จึงถูกชนต่างต่างภาษาซ้อนทับเมือง เหล่าผู้มาใหม่คือชาวนวปุระ สยามหรือไทยในปัจจุบัน

ผู้เขียนใช้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ บทเพลงและดอกจำปามาประกอบสร้างเป็นเรื่องเล่าย่อและเล่าข้าม ตามกระแสสำนึกของตัวละคร “ข้า” ผู้รู้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงและเดินทางไปทั้งอารยธรรม วิถีชีวิต ศาสนาและผู้คนที่ถูกกลืนกลายให้เป็นอื่นด้วยบริบททางภูมิศาสตร์ แต่ก็ยังทิ้งร่องรอยให้ชุดค้น สืบเสาะรากเหง้าความรุ่งเรืองในอดีต

“มนตร์ของข้าจักกำบังเมืองมิให้คนภายนอกรู้เห็นและเข้าถึงได้ หากพลัดหลงผ่าน
มาก็จะพบแต่ซากปรักหักพังของเมืองที่เฝ้าวัลย์ห่อคลุมร้างไร้ผู้คน”

(Banchun, 2017: 147-148)

จากข้อความข้างต้น แผงความจริง ความหลงแห่งตำนานหรือประวัติศาสตร์ที่เคยเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ล่มลงตามกฎไตรลักษณ์และถูกบอกเล่าต่อมาถึงการถูกซ้อนทับและกลายเป็นอื่นหรือความแปลกแยกจากตัวตน ชชาติพันธุ์ที่สืบทอดในปัจจุบัน

เรื่องสั้นทั้ง 4 เรื่องดังกล่าว จะเห็นถึงการอยู่ในพื้นที่และการข้ามพรมแดนมาอาศัยอยู่เป็นชุมชนและเมือง ในฐานะคนชายขอบ แต่ล้วนแปลกแยกและถูกมองเป็นอื่น เช่น ชาวมอญ ชาวเขมร ชาวไต ไม่ว่าจะเป็นตัวละคร “ผม” ที่ไปเรียนต่อกรุงเทพฯ ลักษณะทางชาติพันธุ์ทำให้ไม่อาจเข้าสังกัดกลุ่มให้กลายเป็นคนส่วนใหญ่ได้ ต่างจาก “หลวงพี่ซองเปรง” แม้ว่าผู้คนจะเข้าใจในความแตกต่างทางชาติพันธุ์ แต่พฤติกรรมที่แสดงออกกลับทำให้ผู้คนและสังคมมองเป็น “คนอื่น” ได้ เช่นเดียวกับตัวละคร “ยายหมอกจำน” หรือ “ข้า” ที่กาลเวลาได้กลืนกลายความสัมพันธ์ที่เคยมีในถิ่นฐานบ้านเกิด ครอบครัวหรือชาติพันธุ์กลุ่มเดียวกันต้องถูกตัดขาดด้วยมิติสถานที่หรือภูมิศาสตร์ ทั้งจากเส้นเขตแดนหรือจากอำนาจมนตร์บังไพร จนในที่สุด ความเจริญได้เข้ามาเปลี่ยนแปลงหรือซ้อนทับวิถีชีวิต วัฒนธรรม อารยธรรมและอัตลักษณ์ให้ไม่อาจหลงเหลือรากเหง้าเค้าเดิมอีกต่อไป และบางครั้งก็เป็นเรื่องยากที่จะแบ่งวัฒนธรรมให้ชัดเจนว่าอะไรเป็นของใคร

คนขายขอบในบริบทเศรษฐกิจ

คนขายขอบในทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ผู้ใช้แรงงานหรือคนต่างด้าวที่อพยพหรือหลบหนีเข้าเมืองมาเป็นแรงงานระดับล่างในกระบวนการผลิต เช่น แม่บ้าน สาวใช้ ลูกเรือประมง กรรมกรในโรงงาน เพื่อความอยู่รอดในชีวิตของตนและครอบครัว โดยไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายหรือยุทธศาสตร์การพัฒนาทางเศรษฐกิจหรืออาจเข้าไม่ถึงทรัพยากรได้ คนขายขอบหรือแรงงานเหล่านี้จึงกลายเป็นผู้ถูกเอารัดเอาเปรียบ ถูกใช้ให้ทำงานหนักและได้รับค่าแรงราคาถูก

เรื่องสั้น “หมาของเธอและหมาของเขา” ผู้เขียนใช้ผู้เล่าเรื่องเสมือนมีตัวตนแบบผู้รู้ที่เป็นเพียง “เสียง” วิจารณ์หรือตัดสินตัวละครคนขายขอบชาวพม่า โดยใช้ฉากริมปากแม่น้ำท่าจีน ติดกับอ่าวไทย ซึ่งมีแรงงานต่างด้าวชาวพม่าเข้ามาทำงานเป็นลูกเรือประมง ยี่สิบสี่ชั่วโมงเป็นสาวใช้ มีหน้าที่ทำงานบ้านทั่วไปและดูแลหมาตัวโปรดของลูกสาวคุณนาย ยี่สิบสี่ชั่วโมงเป็นตัวละครที่ชอบพอกหน้าทาปากและมีดวงตาสอดส่ายความเป็นไปของชีวิตผู้คนในละแวกนั้น จนได้มาพบกับซอวินในวันหนึ่ง ผู้ซึ่งเห็นหมาพันทางนอนให้นมลูกอยู่ใต้ฐานศาลาวัดเลยเมตตาให้อาหาร มันจึงติดตามจนใครต่อใครยกให้เป็นหมาของเขา

ผู้เขียนใช้ “หมา” เป็นสัญลักษณ์ที่แฝงความหมายเชิงโศกคล้อง เพื่อเย้ยหยันชะตากรรมของแรงงานผู้พลัดถิ่นในประเทศไทยด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ เป็น “หมาพันธุ์ดี” ที่มีเจ้านายและผู้ดูแล หรือเป็น “หมาพันทาง” ที่ไม่มีใครสนใจ เช่นเดียวกับการมีชีวิตอยู่ของแรงงานต่างด้าว ทั้งที่เห็นอยู่ หายไปและมาใหม่

“...ฉันเอาข้าวเอน้ำไปให้ที่ท่าเรือก็ไม่ยอมแตะ เจ้าพิชเข้าไปเลียหน้าเลียตา แกล้งหมอบเท่าแล้ววิ่งตะกุกไปรอบ ๆ ขวนเล่นด้วย ขนาดเอาปากงับขาคาบหูหลุดหางกะจาก็เฉย เห็นแล้วยิ่งคิดถึงซอวิน...”

(Banchun, 2017: 31-32)

จากข้อความข้างต้น ผู้เขียนยังสร้างพฤติกรรมของตัวละครเปรียบเทียบกับความรัก ความห่วงใยในคนต่างเพศที่มาจากชาติพันธุ์เดียวกัน เช่นเดียวกับ “หมา” แม้จะต่างสายพันธุ์ แต่ก็รู้จักเรียนรู้เป็นคู่หูกันได้

เรื่องสั้น “หมาของเธอและหมาของเขา” สะท้อนถึงที่มาและที่ไปของ “ชีวิต” ทั้งคนและสัตว์ให้เห็นถึงความแปลกแยกแตกต่างทางชาติพันธุ์ แต่ก็สามารถอยู่ร่วมกันได้ ส่วนใครจะอยู่รอดหรือไม่นั่นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง

ในเรื่องสั้น “ลูกทวยโปรเจกต์” ผู้เขียนใช้ผู้เล่าเรื่องเสมือนมีตัวตนแบบผู้รู้ที่เป็นเพียง “เสียง” วิจารณ์หรือตัดสินตัวละครคนชายขอบชาวไทยและพม่า โดยใช้ฉากแถบเทือกเขาตะนาวศรี ซึ่งเป็นที่ตั้งของชุมชนคนชายขอบ แต่ถูกโครงการระเบียบเศรษฐกิจแนวตะวันตก-ตะวันออก หรือ “ทวยโปรเจกต์” ที่สองรัฐบาลลงนามตกลงร่วมกันพัฒนาให้เป็นเขตเศรษฐกิจโดยใช้พื้นที่ 2 แสนไร่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรมของกลุ่มคนชายขอบที่มีรากเหง้าเก่าเดิมอยู่บนพื้นที่นั้น โดยรัฐบาลอ้างเรื่องเวนคืนและจ่ายค่าชดเชย แต่กลับเผาไล่ที่

“พวกเราคงไม่พ้นคืนพรุ่งนี้หรอก” อีกคนว่า “ครั้งนี้เราคงไม่ปล่อยไว้แล้ว
เขาว่าที่นี้ประเทศไทย คนต่างด้าวไม่มีสิทธิ์” น้ำหนักขยับไปจ้องหน้าคนพูด “ทำไม
พวกเราจะอยู่ไม่ได้... ในเมื่อพวกพี่ก็เป็นคนไทย...” “เราไม่มีบัตร เขาบอกให้เรากลับ
ไปอยู่ฝั่งโน้นอย่างเก่า” คนเดิมพูด “แต่พวกพี่อยู่ตรงนี้มาตั้ง 40-50 ปีแล้วนะ พูด
ภาษาเดียวกับเขา””

(Banchun,2017:40-41)

ข้อความข้างต้น เป็นบทสนทนาของตัวละครที่แสดงให้เห็นถึงการยอมจำนนต่ออำนาจรัฐซึ่งไล่ที่พวกเขา โดยไม่มีสิทธิอ้างใด ๆ ทั้งความเป็นคนไทยที่ไร้บัตรหรือพูดภาษาเดียวกัน อาจมองได้ว่าเป็นการกีดกันคนชายขอบทั้งจากฝั่งไทยและทวยให้กลายเป็น “คนอื่น” เพื่อผลประโยชน์ของสองรัฐบาลและพวกนายทุน โดยอาศัยวาทกรรมการพัฒนาประชาคมอาเซียนเป็นข้ออ้าง ทำให้พื้นที่อันเป็นชุมชนคนชายขอบถูกตั้งเป็นที่พักคนงาน มรดกทางวัฒนธรรมจึงสูญหาย อัตลักษณ์ถูกกลืนกลายพร้อมกับการเข้ามาของคนต่างชาติต่างถิ่น

แท้จริงแล้ว โครงการดังกล่าวเป็นการแย่งชิงทรัพยากรจากชาวบ้านที่ไม่มีสิทธิเรียกร้องต่อสู้หรือโต้แย้งใด ๆ สุดท้ายที่ดินที่พวกเขาเคยอยู่อาศัยต้องถูกยึดครอง ทำให้คนชายขอบไร้ที่อยู่และที่ทำกิน ครอบครัวยากไร้พลัดพราก กลายเป็นคำถามให้ขบคิดต่อไปว่า “อหิมาโปรเจกต์” นี้ ส่งผลดีต่อ “มวลหมู่สมาชิกอาเซียน” กลุ่มใดกันแน่?

ในเรื่องสั้น “ลับสวิตช์” ผู้เขียนให้ “ฉันทน์” หรือ “สวิตช์ไฟ” เป็นผู้เล่าเรื่องที่เปื้อนพยานในแนวกระแสนักผ่านแสงไฟที่เป็นสายตายามถูกกดเปิด โดยรู้เห็นความเป็นไปของตัวละครต่างด้าวชาวอมอญที่เข้ามาเป็นแรงงานในโรงงานกึ่งและอาศัยอยู่ในตึกหลังหนึ่งซึ่งถูกกันแบ่งเป็นห้องแคบ ๆ ฉันทน์จึงมีข้อสงสัยและตั้งคำถามมากมายเกี่ยวกับวิถีชีวิตของพวกเขา ทั้งเรื่องอาหารการกิน ภาษาพูดแปลกประหลาด ตัวหนังสือกลม ๆ ขดเป็นวงเรียงต่อกัน การแต่งกายคล้ายนุ่งผ้าถุงและสัญลักษณ์รูปหงส์สีทอง ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ตัวตนคนชายขอบ แต่ถูกลูกชายเจ้าของตึกมองพวกเขาด้วยสายตาเหยียดหยาม จ้องเอาคืนและใช้กำลังบังคับผู้หญิง ซึ่งเป็นการกระทำที่แสดงถึงการละเมิดสิทธิและลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยที่คนชายขอบไม่อาจต่อสู้ขัดขืนหรือเรียกร้องสิทธิใด ๆ ได้

“โสนะน่า... พวกมึงเฝ้ากรุงศรีอยุธยาของกู มึงเลยต้องมาเป็นข้ารับใช้พวกกู”
หรือ “บางทีอาจเป็นคนรุ่นพ่อแม่ปู่ย่าตายายที่พากันสั่งสอนไว้ว่าเมื่ออดีต
เคยแย่งข่ม แย่งกันจับผู้หญิงหรือแย่งข้างเผือก ถึงกับวิวาทกัน พานจดจำ
สั่งสอนลูกหลานให้เกลียดชังกัน ไม่ว่าจะผ่านมาก็ร้อยปี”

(Banchun, 2017: 58-59)

“คนพวกนี้ไม่มีอะไรเหมือนฉันทน์สักอย่าง พวกเขาไม่มีประโยชน์อะไรกับฉันทน์
คงไม่ผิดนักหรอกหากว่าฉันทน์จะมองว่าพวกเขาเหล่านั้นเป็นขยะเคลื่อนที่ได้”

(Banchun, 2017: 64)

จากสองข้อความข้างต้น เป็นการตอกย้ำถึงอคติที่คนต่างด้าวถูกมองผ่านมิติประวัติศาสตร์และชาติพันธุ์ที่ส่งผ่านความเกลียดชังจากรุ่นสู่รุ่น จนทำให้พวกเขากลายเป็นวัตถุสิ่งของ สินค้า เหยื่อหรือคนอื่น จากการแบ่ง “เขา” แบ่ง “เรา” ไม่ต่างจากมุมมองของ “ฉันทน์” หรือ “สวิตช์ไฟ”

ในเรื่องสั้น “ถนนเส้นนั้นสู่อาเซียน” ผู้เขียนให้ “ผม” เป็นผู้เล่าเรื่องที่ตนประสบพบมาผ่านความไร้เดียงสาของเด็กสาวที่บรรยายให้เห็นภาพชนกลุ่มน้อยที่เผชิญสงครามและความขัดแย้งในแผ่นดินถิ่นเกิด ต้องเสียคนรัก พลัดพรากจากครอบครัวและหลบหนีเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย โดยขบวนการนายหน้าค้ามนุษย์ที่เป็นชาวกะเหรี่ยงด้วยกันและเจ้าหน้าที่รัฐไทย ด้วย

ความเชื่อว่าชีวิตในเมืองไทยจะดีกว่า ไม่ต้องอดอยากยากแค้น แต่การเข้ามาเป็นแรงงานที่ร้าน กวยเตี๋ยว ต้องพบกับงานหนักและค่าแรงถูก การเหยียดหยามชาติพันธุ์ด้วยถ้อยคำ “อิกะเหวี่ยง หลังเขา” “อีไทใหญ่กูชาติ” “อีพวกต่างด้าว” “อีพวกเผาบ้านเผาเมือง” และการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม

“ตั้งแต่เขาเปิดให้เลือกตั้ง หลังนางองซานและนายเต็ง เส่งมาเยือนฝั่งนี้
นั้นแหละ เขาว่าประเทศแถวนี้จะเป็นอาเซียนด้วยกัน พี่ก็ไม่รู้จะว่ามันคือ
อะไร แต่โทรทัศน์เห็นว่า บ้านเมืองเราจะเจริญ เขาว่าแรงงานต่างด้าวที่มา
จากฝั่งโน้นจะกลับบ้านกันหมด... เมียเก่าแก่ขึ้นเงินเดือนให้และสั่งห้ามเก่าแก่
ดูค่าตะคอกพวกเราอย่างเก่า”

(Banchun, 2017: 94-95)

ข้อความข้างต้นเป็นตอนจบของเรื่องสั้นที่อาจสร้างรอยยิ้มและความหวังให้กับ แรงงานต่างด้าวทุกคน เมื่อประเทศเป็นอาเซียนแล้ว แต่ความจริงจะเป็นเช่นนั้นจริงหรือไม่ คง ไม่อาจสรุปชะตากรรมหรือรับประกันว่าชีวิตของแรงงานเหล่านี้จะดีขึ้นตามไปด้วย

นอกจากนี้ยังมีอีกประเด็นที่ไม่ควรมองข้ามคือ การเหยียดหยามชาติพันธุ์ของ ครอบครัวนายจ้างที่ได้มีเฉพาะกับแรงงานต่างด้าวเท่านั้น แต่ยังรวมถึงลูกสะใภ้คนอีสาน ที่พ่อแม่เก่าแก่ชิงชังรังเกียจด้วย หลังจากอำมาตย์เก่าแก่และเมียมารับช่วงกิจการ เธอ ไม่เคยดูถูกลูกจ้าง กลับสงสารเห็นใจ เป็นภาพเปรียบถึงอคติที่มีต่อเชื้อชาติ ซึ่งเกิดขึ้นได้ไม่ จำกัด ไม่ว่าจะเป็นคนเชื้อชาติเดียวกันหรือชาติพันธุ์อื่นหรือคนในครอบครัวตัวเองก็ตาม

เรื่องสั้น “เสียงรอสายจากชายแดน” ผู้เขียนให้ “ผม” เป็นผู้เล่าเรื่องที่ตนประสบพบ มา ซึ่งเป็นตัวละครชายชอบขามอมูจากบ้านเกาะซาก หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย มา ทำงานในโรงงานย่านสำโรง สมุทรปราการ ถูกจับและกักตัวอยู่ด่านตรวจคนเข้าเมืองที่คลองเตย แล้วถูกนำไปปล่อยที่ชายแดนแม่สอดและกลับเข้ามาเป็นพ่อค้าชาไข่มุกปั่น ก่อนจะจบลงที่งาน ในค่ายมือถือ สุดท้ายตัดสินใจกลับบ้านด้วยสาเหตุการตายของแม่

“ค่าบริการโหลดเพลงรอสายและเพลงเรียกเข้าทางมือถือเพียงเดือนละ
30 บาท แม้จะเป็นเงินเพียงเล็กน้อย แต่สำหรับตลาดแรงงานต่างด้าว
เหล่านี้เป็นตลาดขนาดใหญ่ ให้แต่ละค่ายมือถือรุมกอบโกยเงินส่วนแบ่ง

ทางการตลาดนี้ด้วยกันถ้วนหน้า เม็ดเงินที่ไหลจากการถูกโกงกดค่าแรงงาน
โดยนายจ้างและริดไถจากตำรวจปีละหลายร้อยล้านบาท”

(Banchun, 2017: 136-137)

จากข้อความข้างต้น ผู้เขียนได้สะท้อนภาพการแสวงหาผลประโยชน์จากแรงงานต่างด้าวที่ไม่มีสิทธิ์ต่อสู้อะไรหรือเรียกร้องความเป็นธรรม ทั้งค่าแรง การถูกเอารัดเอาเปรียบหรือริดไถจากเจ้าหน้าที่รัฐ หรือตกเป็นเหยื่อธุรกิจความบันเทิง ที่ใช้เสียงเพลงที่พวกเขาคุ้นเคยและโยกหามาบริการและหากำไรโดยไม่ต้องเสียค่าลิขสิทธิ์

จากเรื่องสั้นทั้ง 5 เรื่องดังกล่าว จะเห็นว่าคนชายขอบคือแรงงานต่างด้าวและชนกลุ่มน้อยที่อพยพหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ดิ้นรนมาหางานทำด้วยปัจจัยทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสงคราม ยกเว้นเรื่อง “ลูกทวยโปรเจกต์” ที่ตัวละครต่างเป็นคนชายขอบในพื้นที่ แต่ถูกรัฐใช้อำนาจยึดครองพื้นที่เพื่อแย่งชิงทรัพยากร ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้มักถูกมองว่าเป็น “คนอื่น” “เหยื่อ” “วัตถุสิ่งของ” “ถูกติดป้ายในแง่ลบ” และ “มนุษย์ล่องหน” จากความแตกต่างทางชาติพันธุ์และอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่มที่ไม่อาจปรับตัวให้เข้ากับสังคมหรือวัฒนธรรมสมัยใหม่ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ หรือขาดความพร้อม ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวาทกรรมการพัฒนาประชาคมอาเซียน และการไม่ได้รับการยอมรับในความแตกต่างหลากหลายที่เกิดจากอคติทางประวัติศาสตร์โดยเฉพาะประเด็นเผ่าบ้านเผ่าเมืองครั้งเสียกรุงศรีอยุธยา จึงทำให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนในหลากหลายรูปแบบ

คนชายขอบในบริบทสังคมและวัฒนธรรม

Samutkhup and Kittisa (1999: 21) กล่าวว่า ชายขอบทางสังคมคือ บุคคลที่มีวิถีชีวิต อุดมการณ์ แบบแผนพฤติกรรมที่แตกต่างหรือยังไม่เป็นที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่ในสังคม ในทางวัฒนธรรม คนชายขอบเป็นคนกลุ่มน้อยในสังคมที่มีวัฒนธรรมประจำกลุ่มหรือวัฒนธรรมย่อยที่ยังไม่ได้รับการยอมรับหรือได้รับการเลือกปฏิบัติจากผู้คนในสังคมกระแสหลัก

เรื่องสั้น “แขกในบ้านไอ้แดง” ผู้เขียนใช้ผู้เล่าเรื่องเสมือนมีตัวตนแบบผู้รู้ที่เป็นเพียง “เสียง” วิพากษ์หรือตัดสินตัวละครคนชายขอบและหมาพันธุ์ต่าง

ผู้เขียนให้ยายกล่อเป็นผู้นำพาข้อวิจารณ์พฤติกรรมของแขกชายฝั่ง ฝรั่งต่างชาติต่าง

ศาสนา เจ้าชวดเจ้าหนี้และพวกเขมรจากชายแดนรัฐประเทศ ที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทย และเกี่ยวข้องกันในชีวิต โดยมี “ไอ้แดง” หมาพันทางตัวผู้คอยเฝ้า มันไม่ชอบคนแปลกหน้า โดยเฉพาะแขกตัวดำ ๆ ต่างจากเจ้าชวด ซึ่งมันรักและรอคอย เพราะเป็นเจ้านายเก่า ก่อนที่เขาจะนำมันมาให้ยายกล่อเลี้ยงไว้เฝ้าบ้าน และอาจหมายถึงเฝ้ายายกล่อลูกหนี้ด้วย

“ยายกล่อปรายตามองไอ้แดงอย่างนึกเคือง ในหัวของไอ้แดงคงจะเห็น
ແກ້ບຸລຸກຜູ້ເປັນແຄ່ນອາດຢູ່ ແຂກ ເຂມຣ ແລະຝຣັ່ງຄືອຸກອື່ນ ສ່ວນນາຍເກ່າຂອງມັນຄື
ເຈົ້າຂອງ”

(Banchun, 2017: 110)

จากข้อความข้างต้น ในขณะที่ยายกล่อคนมอญ มองแขก เจ๊ก ฝรั่งและพวกเขมร เป็นคนอื่น ทั้ง ๆ ที่ความเป็นชาติพันธุ์นั้นมีความหลากหลาย กลับถูกไอ้แดงมองยายกล่อและครอบครัวเป็น “คนอื่น” เช่นเดียวกัน ในเมื่อยายกล่อ เป็นหนี้เจ้าชวด แม้ต่อมาเจ้าชวดจะตาย แต่ความภักดีต่อผู้เป็นนายยังไม่เสื่อมคลาย สุดท้ายไอ้แดงจึงเป็น “เจ้าของ” ยายกล่อและลูก ผัว ผู้ให้ข้าวน้ำมันกินทุกมื้อ และเลิกใส่ใจไม่เท่าคนแขกเขมรอีก ซึ่งเป็นประเด็นน่าขบคิดและตีความว่า คนพวกนี้เคยเป็นคู่แ่งเจ้าชวดเจ้าหนี้ยายกล่อนั่นเอง

ในเรื่องสั้น “ผีเลี้ยงพระ” ผู้เขียนใช้ผู้เล่าเรื่องเสมือนมีตัวตนแบบผู้รู้ที่เป็นเพียง “เสียง” วิจารณ์หรือตัดสินตัวละครที่อยู่ในพื้นที่ชายขอบ ที่พยายามสร้างตัวตนให้กลายเป็นคนหรือพระชายขอบใหม่ให้เป็นที่ยอมรับของคนกลุ่มหนึ่ง เพื่อผลประโยชน์ทางพุทธพาณิชย์ด้วยการเดินทางไปพม่ากับเจ้าของสำนักพิมพ์แนวอิทธิปาฏิหาริย์ไสยศาสตร์ขมังเวท

“ชาวไทยผู้ใญ่บุญและมีจิตปรารถนาดี ไม่ยึดติดในประวัติศาสตร์บาดแผลสงคราม
ระหว่างไทยกับเพื่อนบ้าน พวกเขากันเดินทางมายังวัดหัวสะพานอย่างล้นทะลัก บริจาค
ทรัพย์สิน คนละเล็กคนละน้อยอุทิศถวายแด่น้าต๋องหลวง...โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนใด
นอกจากเลขท้ายสามตัว”

(Banchun, 2017: 168-169)

ข้อความข้างต้นเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของวัดนอกเมืองและพระที่ไม่เป็นที่ยินหรือศรัทธาของสาธุชน จึงเกิดการสร้างเรื่องเล่าอิง

ประวัติศาสตร์ มีอิทธิปาฏิหาริย์และผืนผ้าที่รับเข้ามาเป็นจุดขาย ให้คนหันมาสนใจเข้าวัดและกราบไหว้ อาศัยความใจบุญและจิตปรารถนาดีของผู้คนมาแสวงหาผลประโยชน์จนกลายเป็น “ผี” เลี้ยง “พระ”

เรื่องสั้น “นารายณ์” ผู้เขียนใช้ผู้เล่าเรื่องเสมือนมีตัวตนแบบผู้รู้ที่เป็นเพียง “เสียง” วิพากษ์หรือตัดสินตัวละครคนชายขอบผ่านหญิงสาวนามว่า “นารายณ์” ที่มีเชื้อสาย “กอรชวาท” ประชากรส่วนใหญ่ของเนปาล แต่กลับเป็นชนกลุ่มน้อย เกิดที่พม่า โตที่เมืองไทย เข้ามาใช้แรงงานเป็นแม่บ้านให้กับชาวต่างชาติซึ่งให้ค่าตอบแทนสูงกว่านายจ้างคนไทยบางรายที่มักกลั่นแกล้ง เอาไรต์เอาเปรียบและกดค่าแรง

“ประสบการณ์การทำงานกว่า 8 ปีสอนนารายณ์มากมาย สิ่งที่เธอแตกต่างจากแรงงานต่างด้าวทั่วไปคือความหึงหวั่นในเชื้อชาติของตน ความฉลาดทันคน และไม่ยอมเสียเปรียบใคร ก่อนทำงานต้องร่างสัญญาระบุข้อตกลงโดยละเอียด เป็นต้นว่าชั่วโมงทำงาน หยุดกี่วัน มีอาหารให้กินหรือต้องหาเอง พักกับเจ้านายหรือเช่าห้องพักเองต่างหาก หากนายเป็นนักธุรกิจหรือผู้บริหาร มีแขกไม่ขาด ต้องดูแลบ้านและทำอาหารมากก็ต้องตกลงกันเรื่องค่าตอบแทนเป็นพิเศษ”

(Banchun, 2017: 182)

ข้อความข้างต้น นอกจากจะเสนอแนวคิดสตรีนิยมที่ผู้หญิงมีสิทธิในการเรียกร้องเกี่ยวกับงาน ทั้งค่าจ้าง วันหยุดหรือหน้าที่ความรับผิดชอบแล้ว ยังเป็นการสร้างตัวตนหรือจุดยืนให้กับคนชายขอบที่มีความสามารถและเป็นตัวของตัวเอง โดยเฉพาะการยอมรับหรือภูมิใจในความ เป็น “คนชายขอบ”

ในเรื่องสั้น “ราคาของหงส์เหิวยด” ผู้เขียนให้ “ผม” เป็นผู้เล่าเรื่องในสิ่งที่ประสบพบมาผ่านเรื่องราวในครอบครัวของตน คนชายขอบชาวภูวนผู้หลบหนีเข้ามาทำงานในเมืองไทย ซึ่งมีความคิด ความเชื่อเก่า-ใหม่ให้มองเห็นภาพของคนชายขอบสองรุ่น คือ พ่อแม่และลูก จากบริบทสังคมและวัฒนธรรมที่ถูกกลืนหรือกระจายจนไม่หลงเหลือตัวตนรากเหง้าดั้งเดิม

“...เกิดเป็นผู้หญิงก็ต้องคู่กับผู้ชายเป็นเรื่องปกติ พ่อแม่ไม่ได้คิดจะบังคับ

คลุมถุงชนอย่างสมัยปู่ย่าตายาย ขออย่างเดียวต้องไม่ใช่คนนี้ เพราะถึง
อย่างไรเราก็ต้องกลับเวียดนาม ที่นี่ไม่ใช่บ้านของเรา”
“น้ำเกิดและโตที่นี่ บ้านและเพื่อนของน้ำอยู่ที่นี้... ที่นี่เป็นบ้านของน้ำ”

(Banchun, 2017: 193)

จากข้อความข้างต้น เป็นการปะทะกันทางความคิดระหว่างการคบหาเพื่อนชายของ
ลูกสาวผู้ไม่ชอบชื้อญวนตามที่พ่อแม่ตั้งให้ แต่กลับภูมิใจซื้อไทย เพราะวันเกิดและเติบโตที่นี่ จึง
มองว่าประเทศไทยเป็นบ้านของเธอ ต่างจากพ่อแม่ ผู้พลัดถิ่น ยังคงโหยหาอดีต ประวัติศาสตร์
และบ้านเกิดเมืองนอนที่จากมา

แท้จริงแล้ว แม่ของน้ำยังยึดถือในตำนานผู้หญิงเป็นใหญ่ในอาณาจักร แม้พญาหงส์
เวียดนามจะเคยตกอยู่ใต้อาณาญาณ์กรุงจีนมาก่อน แต่ก็ปลดแอกตนได้ในภายหลังหรือการที่
วัฒนธรรมจีนรุกรานชุมชนและวัดทั้งในเวียดนามและไทย จากเหตุความเชื่อนี้ ส่งผลถึงอคติทาง
ชาติพันธุ์เพื่อนชายของลูกสาวที่เกี่ยวข้องกับบริบทสังคมและวัฒนธรรมสมัยใหม่ที่เปลี่ยนแปลง
ไป

“ชนเศรษฐ์ ลูกชายสามีภรรยาชาวจีนแผ่นดินใหญ่ที่เกิดเมืองไทยเช่นเดียว
กับลูกสาวของเรา ผิดกันแต่ครอบครัวชายหนุ่มทำธุรกิจส่งออก ใช้ชีวิตอยู่
สองสังคมคาบเกี่ยวเมืองไทยและเมืองจีน ชายหนุ่มจึงถือสองสัญชาติและ
พอใจในความเป็นคนสองสัญชาติ ขณะที่เลิทธิย มีเพียงสัญชาติเวียดนาม
ทว่าเธอรู้สึกเป็นคนไทยมากกว่าความเป็นคนเวียดนามที่เธอไม่รู้จักมากไปกว่า
รูปวีรบุรุษโฮจิมินห์ วัดญวนสะพานขาว ตำนาราชวงศ์และประวัติศาสตร์หวีียด
เกี่ยว”

(Banchun, 2017: 197)

จากข้อความข้างต้น กลายเป็นชนวนความขัดแย้งทางความคิดที่ส่งผลต่อความ
สัมพันธ์ของคนในครอบครัว เมื่อแม่มองชาติพันธุ์อื่นเป็นคนนอก

เรื่องสั้นทั้ง 4 เรื่องดังกล่าว จะเห็นว่าตัวละครคนชายขอบล้วนอพยพหลบหนีเข้า
มาอยู่และทำงานในประเทศไทย โดยนำเอาวัฒนธรรม ความเชื่อและอัตลักษณ์ของกลุ่มตน
เข้ามาผสมผสานให้เกิดการกลืนกลายหรือคาบเกี่ยวกับคนส่วนใหญ่ของสังคม ซึ่งมีการเข้ามา
รับเอาวัฒนธรรมไทยและภาษาของคนในรุ่นลูก ในเรื่องสั้น “ราคาของหงส์หวีียด” หรือการ
ออกไปรับวัฒนธรรมอื่นเข้ามาแทนในเรื่องสั้น “ผีเลี้ยงพระ” จากความคิดและกระแสโลกาภิ
วัตน์ที่เปลี่ยนแปลง จึงสะท้อนให้เห็นภาพการอยู่ร่วมกันบนความหลากหลาย ด้วยสาเหตุการ

ข้ามพรมแดนและปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นหลัก เช่นเรื่องสั้น “แขกในบ้านไอ้แดง” และ เรื่องสั้น “นารายณ์”

อย่างไรก็ตาม คนชายขอบเหล่านี้ก็ยังเป็น “คนอื่น” ในสายตาของคนส่วนใหญ่และกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันหรือต่างชาติพันธุ์กันอยู่นั่นเอง

บทส่งท้าย

รวมเรื่องสั้น “บังไพรแห่งضبจำปาและเรื่องอื่น ๆ ” ของ องค์ บรรจุน นำเสนอเรื่องราวแนวสังคมนิยม (realism) หรือสมจริงเป็นส่วนใหญ่ โดยใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 (character narrator) เป็นผู้เล่าเรื่องที่ตนประสบพบมา ในฐานะคนชายขอบ ทั้งคนมอญ พม่า เขมร ญวน ไตและกะเหรี่ยง เป็นต้น และผู้เล่าเรื่องเสมือนมีตัวตน (omniscient) ที่เป็นเพียง “เสียง” วิจารณ์หรือตัดสินตัวละคร “คนชายขอบ” (marginal people) ผ่านพฤติกรรมและบทสนทนาเพื่อสะท้อนภาพระหว่างสองตัวละครที่อยู่ในฐานะคนชายขอบด้วยกัน ซึ่งทำให้เห็นถึงทัศนะที่คนชายขอบหรือกลุ่มของตนเอง ยกเว้นเรื่องสั้น “สับสวิตช์” ที่ผู้เขียนใช้ตัวละครที่ไม่ได้เป็นคนชายขอบ แต่เล่าผ่านสายตาของ “แสงไฟ” จึงทำให้เห็นมุมมองที่แตกต่างระหว่างบทบาทและหน้าที่ ซึ่งการนำเสนอภาพผ่านพฤติกรรม บทสนทนาหรือความคิดของตัวละครที่เป็นคนชายขอบดังกล่าว ทำให้มองเห็นลักษณะและเข้าถึงความรู้สึกนึกคิดของตัวละครได้ชัดเจนลึกซึ้ง ถึงจิตใจในความเป็น “คนอื่น” (others) ทั้งจากบริบทภูมิศาสตร์และชาติพันธุ์ ที่แสดงถึงการอพยพหลบหนีเข้ามาเมืองไทยหลากหลายชาติพันธุ์ รวมถึง “คนชายขอบ” ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยด้วย หรือจากบริบททางเศรษฐกิจที่เป็นปัจจัยหลักให้กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ (ethnic group) อพยพหลบหนีเข้ามาเป็นผู้ใช้แรงงานหรือแรงงานต่างด้าวที่รู้สึกแปลกแยกจากสังคมกระแสหลักหรือถูกคนในสังคมมองด้วยสายตาถูกเหยียดหยาม ลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จึงละเมิดสิทธิมนุษยชนพวกเขาเหล่านั้นด้วยวิธีการรูปแบบต่าง ๆ และจากบริบทสังคมและวัฒนธรรม ที่เกิดจากการอพยพหลบหนีเข้ามาเมืองไทย โดยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ได้นำความคิด ความเชื่อ ขนบประเพณี วัฒนธรรมและอัตลักษณ์ (identity) ของตนข้ามพรมแดนเข้ามาด้วย รวมถึง ภาษา อาหาร การแต่งกายหรือการสร้างวัดที่เรียกว่าชุมชนทางศาสนา (religious community) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการพยายามกลืนกลายให้เป็นส่วนหนึ่งของสังคม แต่ก็ยังถูกแบ่งแยกจนบางครั้งบางวัฒนธรรมหรืออัตลักษณ์ก็ไม่อาจจะบู่ได้ชัดเจนว่าเป็นของใครกันแน่ เพราะเหตุการณ์เข้ามาอยู่ร่วมกัน กระแสโลกาภิวัตน์และวาทกรรมการพัฒนาประชาคมอาเซียน ซึ่งเรื่องสั้นชุด

ดังกล่าว ได้นำเสนอมุมมองหลากหลายของความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ให้ผู้อ่านได้เรียนรู้ ทำความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันโดยไม่แบ่ง “เขา” แบ่ง “เรา” หรือมองเห็นเป็น “คนอื่น” ที่เกิดจากความแตกต่างทางบริบทหรือคติทางประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยมีจุดประสงค์คำอุทิศที่ผู้เขียนกล่าวไว้ว่า

“ขอมอบคุณค่าความดีอันอาจเกิดขึ้นจากหนังสือเล่มนี้ให้กับ “ผู้อ่าน” ที่ได้ผ่านพบความงามอันเกิดจากความหลากหลายของผู้คนและวัฒนธรรม อันเป็นเสน่ห์เฉพาะพื้นที่ซึ่งกระตุ้นให้เกิดการเดินทาง การเดินทางทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ย่อมทำให้เกิดความเข้าใจและความเข้าใจย่อมนำมาซึ่งความผาสุกระหว่างกัน”

ดังนั้น องค์ บรรจุน ในฐานะคนไทยเชื้อสายมอญ จึงได้ทำหน้าที่สะท้อนภาพสังคมปัจจุบันจากประสบการณ์และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมไทย โดยยอมรับและแสดงตัวตนความเป็นชาติพันธุ์ (ethnic) ออกมาผ่านงานวรรณกรรม ผ่านการเล่าเรื่องที่มุ่งเน้นความเข้าใจ “ตนเอง” จนนำไปสู่ความเข้าใจ “คนอื่น” มุ่งหวังให้สังคมทำความเข้าใจตนและกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความสัมพันธ์ภายในระหว่างภูมิภาคอาเซียนจากเรื่องเล่าที่ประกอบสร้างขึ้น เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างผาสุกและไม่เป็น “คนอื่น” อีกต่อไป

Reference

- Ban Chun, O. (2017). **Bangphrai haeng sap champa lae rueang uen.** (in Thai) [Bang Phrai of Sap champa and Other Stories]. Bangkok: Phraeo.
- Bankhachon, T.(1999). **Nawaniyai kap sangkhom Thai (2475-2500).** (In Thai) [Novel and Thai Society (1932-1957)] (2nd Edition). Bangkok: Textbook Project of Faculty of Arts, Chulalongkorn University.
- Chensantikun, N. (2015). **Khwaam lak lai thang chattiphan kap prathet Asian: PanhaLaeKhoPhicharana.** (in Thai) [Diversity of Ethnicity]

- and ASEAN Countries: Problem and Issues. **Journal of Executive.** 35 (2) :33-45.
- Phanwakkhaphan, N. (2015). **Chuan thok chat lae chattiphan.** (in Thai) [Discussing on Nationality and Ethnicity]. Bangkok: Siamparithat.
- Samutkhu, S and Kittit-Asa, P (1999). **Khon chai khop : chiwit lae chumchon khong raengngan Thai nai yipun.** (in Thai) [Marginal people: Life and Community of Thai Labor in Japan in Anthropology and Globalization, 15-62]. Nakhonratchasima: Technology Department, Suranaree University of Technology.
- Santisombat, Y. (2008). **Amnat phuen thi lae attalak thang chattiphan : kan mueang watthanatham khong rat chat nai sangkhom Thai.** (in Thai) [Power, Area, Identity of Ethnic: Politics and Culture of Nationality in Thai Society]. Bangkok: Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre.
- Sombun, W. (2010). **Rat - chattiphan kho sangket bang prakan wa duai khwam pen chat khwam pen rat lae panha chattiphan.** (in Thai) [Nation-Ethnicity: Some Remarks on Nationality and State and Problem of Ethnicity]. Bangkok: Sommot.
- Sunthonratham, C.(2016). **Saksi khwam pen manut khong khon chai khop: Phap sathon chit winyan prachathippatai nai rueangsan** (in Thai) [Dignity of Humanity of Marginal People: Image Reflected Spirit of Democracy in Short Story]. **Journal of Humanities and Social Sciences**, 8 (1): 153-180.
- Tailangkha, I (2000). **Sat lae sin haeng kan lao rueang.** (in Thai) [Sciences and Art of Story Telling]. Bangkok: Kasetsart University.
- Thongthao, P. (2011). **Phap khon chai khop nai wannakam yaowachon.** (in Thai) [Image of Marginal People in Youth Literature] Master's Thesis in Thai Language, Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University.

แนะนำผู้เขียน

About Authors

ชาคริต แก้ว-tankham

Chakrit Kaewtankham

นิติศาสตรบัณฑิต

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

นักวิจารณ์

Bachelor of Law

Faculty of Law, Ramkhamhaeng University

Critic

นาถอนงค์ พวงสมบัติ

Nathanong Phuangsombat

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย)

มหาวิทยาลัยนเรศวร

อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

Master of Arts(Thai Language)

Naresuan University.

Lecturer in Thai Language Program,

Faculty of Humanities and Social Sciences,

Phetchabun Rajabhat University.

พรทิพย์ ครามจันทึก

Phorntip Kramjantuek

ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ภาษาไทย)

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Doctor of Philosophy (Thai Language)

Faculty of Humanities, Kasetsart University

Lecturer in Thai Language, Faculty of Education,

Pibulsongkram Rajabhat University

พิพัฒน์ ประเสริฐสังข์	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Phiphat Prasertsang	Master of Arts (Thai) Faculty of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University Lecturer in Thai Language Program Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat Univerisity
สงบ บุญคล้าย	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (จารึกภาษาตะวันออก) คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร
Sa-ngop Boonkloy	Master of Arts (Orient Epigraphy) Faculty of Archeology, Silpakorn University
สมปอง มุลมณี	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Sompong Mulmanee	Master of Arts (Thai) Faculty of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University Lecturer in Thai Language, Faculty of Education, Rambhai Brani Rajabhat Univerisity

ข้อกำหนดของบทความต้นฉบับ

วารสารวิจิตรวรรณสาร กำหนดตีพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ (มกราคม- เมษายน พฤษภาคม- สิงหาคม และกันยายน-ธันวาคม) วารสารยินดีพิจารณาตีพิมพ์บทความวิจัย (Research Article) บทความวิชาการ (Academic Article) บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) เพื่อตีพิมพ์ตามที่เห็นสมควร และต้องเป็นงานที่ไม่เคยถูกนำไปพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารใดๆ โดยมีขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมศาสตร์สาขา ดังต่อไปนี้ ภาษาไทย วรรณคดีไทย คติชนวิทยาชาติพันธุ์วิทยา ภาษาศาสตร์ ซึ่งกองบรรณาธิการจะพิจารณาต้นฉบับ (Manuscript) ตามข้อกำหนดของรูปแบบวารสาร และส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขา (Peer Review) จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้อ่าน หากผู้ทรงคุณวุฒิมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม บทความอาจถูกดัดแปลง แก้ไข เนื้อหา รูปแบบ และสำนวนตามที่กองบรรณาธิการเห็นสมควร กองบรรณาธิการจะส่งข้อเสนอแนะให้แก่ผู้นิพนธ์เพื่อดำเนินการ หากผู้นิพนธ์มีเหตุผลตามหลักวิชาการที่ไม่สามารถดำเนินการตามข้อเสนอแนะได้ ขอให้ชี้แจงเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อกองบรรณาธิการจะได้พิจารณาการตีพิมพ์ต่อไปและเพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากลและนำไปอ้างอิงได้

การจัดเตรียมต้นฉบับ

1. ความยาวของบทความ 10-15 หน้ากระดาษ A4 พิมพ์หน้าเดียว (นับรวมรูปภาพ ตาราง เอกสารอ้างอิง และภาคผนวก)
2. รูปแบบตัวอักษร ให้จัดพิมพ์ด้วยแบบตัวอักษร TH SarabunPSK เท่านั้น
3. ชื่อเรื่องบทความภาษาไทย ขนาดตัวอักษร 18 pt. (ตัวหนา) จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ
4. ชื่อเรื่องบทความภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 18 pt. (ตัวหนา) จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ
5. ชื่อผู้เขียนทุกคน ขนาดตัวอักษร 14 pt. (ตัวหนา)
6. ชื่อสังกัดหน่วยงานหรือมหาวิทยาลัย ขนาดตัวอักษร 14 pt. (ตัวอักษรปกติ)
7. Corresponding Author E-mail ขนาดตัวอักษร 12 pt.
8. เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษขนาดตัวอักษร 16pt. จัดชิดซ้ายขวาพิมพ์ 1 คอลัมน์
9. คำสำคัญ ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย
10. เนื้อหาคำสำคัญ ขนาดตัวอักษร 16 pt. วรรค 2 เคาะระหว่างคำ
11. ชื่อหัวเรื่อง ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย ไม่ใส่เลขลำดับที่
12. เนื้อหาบทความ พิมพ์ 2 คอลัมน์ ในแต่ละคอลัมน์ให้ชิดขอบซ้ายขวา ขนาดตัวอักษร 16 pt.
13. เนื้อหาบทความ ย่อหน้า 1 ซม.
14. ชื่อตาราง ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ตัวหนา) ให้ระบุไว้บนตารางจัดชิดซ้าย ใต้ตารางให้บอกแหล่งที่มา จัดชิดซ้าย ส่วนรายละเอียดตัวอักษรปกติ

15. ชื่อรูป ชื่อแผนภูมิ ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ตัวหนา) ให้ระบุไว้ใต้รูป แผนภูมิ จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ ใต้รูปแผนภูมิให้บอกแหล่งที่มาจัดชิดซ้าย
16. ระยะขอบกระดาษ 1 นิ้ว (2.54 ซม.) เท่ากันทุกด้าน
17. หมายเลขหน้า ให้ใส่ไว้ที่ ๓ แห่งด้านล่างขวาดั้งแต่ต้นจนจบบทความ ขนาดตัวอักษร 16 pt.
18. ชื่อเอกสารอ้างอิง ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย
19. เนื้อหาเอกสารอ้างอิง ขนาดตัวอักษร 16 pt. พิมพ์ 1 คอลัมน์

ส่วนประกอบของบทความ

1. ชื่อเรื่องบทความ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
2. ชื่อผู้เขียนทุกคน (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
3. บทคัดย่อ (Abstract) ความยาวไม่เกิน 300 คำ และคำสำคัญ (Keyword) 3-5 คำ (ภาษาไทยและ ภาษาอังกฤษ)
4. เนื้อเรื่อง
 - 1) บทความวิชาการ ประกอบด้วย บทนำ เนื้อหา และบทสรุป
 - 2) บทความวิจัย ประกอบด้วย บทนำ วัตถุประสงค์ ทบทวนวรรณกรรม วิธีการวิจัย ผลการวิจัย อภิปรายผล สรุปผลการวิจัย
 - 3) บทวิจารณ์หนังสือ ประกอบด้วย การเกริ่นนำ การสรุปเนื้อหาโดยย่อ การวิจารณ์หนังสือ
5. เอกสารอ้างอิง
 6. ถ้ามีรูปภาพ แผนภูมิ ตารางประกอบ หรืออื่น ๆ ต้องมีหมายเลขกำกับในบทความ อ้างอิงแหล่งที่มา ของข้อมูลให้ถูกต้อง ชัดเจน และไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น ใช้รูปภาพสีหรือขาว-ดำ ที่มีความคมชัด และส่งภาพถ่ายต้นฉบับหรือไฟล์รูปภาพแยกต่างหาก แนบมาพร้อมกับบทความด้วย

ส่วนประกอบของบทความ

คำแนะนำในการเขียนอ้างอิง การเขียนอ้างอิงในวิทยุวรรณสาร กองบรรณาธิการได้ยึดการเขียนอ้างอิงแบบ APA Style ฉบับพิมพ์ ครั้งที่ 6 ปี ค.ศ. 2010 โดยปรับให้เข้ากับบริบทของไทย รูปแบบการเขียนอ้างอิงแบบ APA ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1) การอ้างอิงในเนื้อหา 2) การเขียนอ้างอิงท้ายบท

1. การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text Citation)

การอ้างอิงในเนื้อหาเป็นการอ้างอิงในระบบนามปี โดยระบุชื่อผู้แต่ง และปีพิมพ์ เพื่อเป็นการแนะผู้อ่านไปยังแหล่งข้อมูลที่อ้างอิงท้ายเล่มเอกสารวิชาการ ที่มีการจัดเรียงตามลำดับตัวอักษร การอ้างอิงในเนื้อหา มี 2 ลักษณะ คือ

1) การอ้างอิงชื่อผู้แต่งก่อนข้อความ

ในกรณีที่ชื่อของผู้แต่งที่เป็นคนไทยให้ปรับเป็นภาษาอังกฤษ โดยใช้ชื่อ-สกุลผู้แต่งตามด้วยปีที่พิมพ์ ในวงเล็บ หรือ เครื่องหมายทวิภาคหน้าเลขหน้าในวงเล็บ เช่น

Triwiset (2009) พบว่า..... หรือ

Triwiset (2009: 3) พบว่า.....

2) การอ้างอิงชื่อผู้แต่งท้ายข้อความ

ในกรณีที่ชื่อของผู้แต่งที่เป็นคนไทยให้ปรับเป็นภาษาอังกฤษ โดยใช้ชื่อสกุลผู้แต่งและปีที่พิมพ์ตาม ด้วยเครื่องหมายจุลภาคหลังชื่อผู้แต่งในวงเล็บ หรือ เครื่องหมายทวิภาคหน้าเลขหน้าในวงเล็บ เช่น

การศึกษาเกี่ยวกับภาษาถิ่นไทย.....(Triwiset, 2009) หรือ

การศึกษาเกี่ยวกับภาษาถิ่นไทย.....(Triwiset, 2009: 4)

การอ้างอิงตามผู้แต่งคนอื่น ให้ใช้ว่า “อ้างใน” (เอกสารภาษาไทย) หรือ “cited in” (เอกสารภาษาอังกฤษ) ส่วนการอ้างอิงใน รายการอ้างอิง ให้ใช้เอกสารอ้างอิงของผู้แต่งที่อ่าน มาไม่ใช่อ้างอิงผู้แต่งเอกสารต้นฉบับ เช่น

การศึกษาของ Triwiset (1989 cited in Kingkham, 2010: 23)

2. รายการอ้างอิง (Reference List)

การเขียนรายการอ้างอิงท้ายบทความ ในกรณีของรายการอ้างอิงที่เป็นภาษาไทยให้ปรับเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด การอ้างอิงผู้แต่งคนเดิมในลำดับเดียวกันให้เรียงลำดับโดยใช้ปีที่พิมพ์ก่อนเป็นหลัก เช่น

Kingkham, W. (2000).

Kingkham, W. (2001).

การอ้างอิงผู้แต่งคนเดิมที่ตีพิมพ์ในปีเดียวกัน ให้ใช้อักษร a หรือ b เป็นต้น ภายหลังจากปีที่พิมพ์ ภายใต้วงเล็บ เช่น

Baheti, J. R. (2001a). Control...

Baheti, J. R. (2001 b). Roles of...

ในกรณีที่เอกสารอ้างอิงเป็นภาษาไทย ชื่อเรื่องให้เขียนทับศัพท์โดยใช้หลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมัน (Romanization) โดยใช้โปรแกรมแปลงสาส์น ในวงเล็บ () และแปลชื่อเรื่องเป็นภาษาอังกฤษ เขียนในวงเล็บเหลี่ยม [] ดังตัวอย่าง

1. หนังสือทั่วไป

Kongkanan, W. (2013). *Wannakhadisueksa*. (in Thai) [Thai Literature Study].

Bangkok: Office of the Welfare Promotion Commission for Teachers and Education Personnel.

2. บทความในวารสาร

Phonpradapphet, P. (2017). *Bukkhathitthan: Uppalak nai mummong thang phasat parichan*. (in Thai) [Personification: Metaphor in Cognitive Linguistic]. *Journal of Rommayasan*, 15(1): 2.

บทความในวารสาร Journal Article

Author, A. A., & Author, B. B. (Year). Title of article. Title of Journal, volume number (issue number if necessary), inclusive page numbers.

Jacoby, W. G. (1994). Public attitudes toward government spending. *American Journal of Political Science*, 38(2), 336-361.

บทความในหนังสือพิมพ์ Newspaper Article

Author, A. A. (Year, date). Title of article. Title of Newspaper: Section, inclusive page numbers.

Hatch, B. (2006, July 13). Smoke lingers for those who keep hospitality flowing. *Australian Financial Review*, p. 14.

หนังสือ Book

Author, A. A., & Author, B. B. (Year). Title of work: Subtitle (edition.). (Volume(s).).
Place of publication: Publisher.

Colclough, B., & Colclough, J. (1999). A challenge to change. London, England:
Thorsons.

บทหนึ่งในหนังสือ Book Chapter

Author, A. A. (Year). Title of chapter or part. In A. A. Editor & B. B. Editor (Eds.),
Title: Subtitle of book (Edition, inclusive page numbers). Place of
publication: Publisher.

Frieze, C., Hofmann, W., & Wanke, M. (2003). The impulsive consumer: Predicting
consumer behavior with implicit reaction time measures. In M. Wanke (Ed.),
Social psychology of consumer behavior (pp. 335-364). New York, NY:
Psychology Press.

หนังสือแปล Book in Translation

Author, A. A. (Year). Title of Book: Subtitle of Book (T. T. Translator, Trans.).
Place of publication: Publisher.

Laplace, P. S. (1951). A philosophical essay on probabilities (F. W. Truscott & F. L.
Emory, Trans.). New York: Dover.

รายงานการประชุมวิชาการ Conference Paper

Author, A.A. (Year, Month date). Title of paper. In A. Editor, B. Editor, & C. Editor.
Title of Published Proceedings. Paper presented at Title of Conference:
Subtitle of Conference, Location (inclusive page numbers). Place of
publication: Publisher.

Rowling, L. (1993, September). Schools and grief: How does Australia compare to the United States. In Wandarna coowar: Hidden grief. Paper presented at the Proceedings of the 8th National Conference of the National Association for Loss and Grief (Australia), Yeppoon, Queensland (pp. 196-201). Turramurra, NSW: National Association for Loss and Grief.

วิทยานิพนธ์ที่ยังไม่ตีพิมพ์ Unpublished Thesis

Author, A. A. (Year). Title of thesis: Subtitle. Unpublished thesis type, University, Location of University.

Hos, J. (2005). Mechanochemically synthesized nanomaterials for intermediate temperature solid oxide fuel cell membranes. Unpublished PhD thesis, University of Western Australia, Crawley, Western Australia.

รายงานวิจัย Research Report

Author, A. A. (Year). Title (Report No. xx). Location: Publisher.

Turnitin. (2003). What's wrong with Wikipedia?: Evaluating the sources by students. Oakland, CA: iParadigms, LLC.

การสัมภาษณ์ Interview

Author, A. (Year, Month date). Interview type [email, phone, personal interview, personal interview with.

Cloyd, A. (2014, July 29). Personal interview.

เอกสารจากอินเทอร์เน็ต Internet Document

Author, A. A. (Year). Title: Subtitle. Retrieved from Source or supplier information: internet address

Goldberg, I. (2000). Dr. Ivan's depression central. Retrieved from <http://www.psycom.net/depression.central.html>

รูปแบบการเขียนบทความตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร

ชื่อเรื่องภาษาไทย

(TH Sarabun PSK 18 point ตัวหนา)

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ

(TH Sarabun PSK 18 point ตัวหนา)

ชื่อผู้เขียนคนที่ 1¹ ชื่อผู้เขียนคนที่ 2² และชื่อผู้เขียนคนที่ 3³ (ภาษาไทย)

(TH Sarabun PSK 14 point ตัวหนา) กรณีมากกว่า 3 ท่านให้ใส่ชื่อผู้เขียนท่านแรกและคณะ

อีเมล:.....(TH Sarabun PSK 12 point)

ชื่อผู้เขียนคนที่ 1¹ ชื่อผู้เขียนคนที่ 2² และชื่อผู้เขียนคนที่ 3³ (ภาษาอังกฤษ)

(TH Sarabun PSK 14 point ตัวหนา) กรณีมากกว่า 3 ท่านให้ใส่ชื่อผู้เขียนท่านแรกและคณะ

E-mail:(TH Sarabun PSK 12 point)

¹สังกัดหน่วยงานหรือมหาวิทยาลัย ²สังกัดหน่วยงานหรือมหาวิทยาลัย ³สังกัดหน่วยงานหรือมหาวิทยาลัย (ภาษาไทย)

(TH Sarabun PSK 14 point ตัวธรรมดา) กรณีมากกว่า 3 ท่านให้ใส่ชื่อผู้เขียนท่านแรกและคณะ

¹สังกัดหน่วยงานหรือมหาวิทยาลัย ²สังกัดหน่วยงานหรือมหาวิทยาลัย ³สังกัดหน่วยงานหรือมหาวิทยาลัย (ภาษาอังกฤษ)

(TH Sarabun PSK 14 point ตัวธรรมดา) กรณีมากกว่า 3 ท่านให้ใส่ชื่อผู้เขียนท่านแรกและคณะ

บทคัดย่อ (TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา ชิดซ้าย)

บทคัดย่อ ความยาวไม่เกิน 300 คำ (TH Sarabun PSK 16 point ตัวธรรมดา)

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: //กก//ขข//คค จำนวน 3-5 คำ

(TH Sarabun PSK 16 point ตัวธรรมดาชิดซ้าย เคาะระหว่างคำ 2 เคาะ)

Abstract (TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา ชิดซ้าย)

บทคัดย่อ ความยาวไม่เกิน 300 คำ (TH Sarabun PSK 16 point ตัวธรรมดา)

Keywords: //aa,//bb,//cc จำนวน 3-5 คำ

(TH Sarabun PSK 16 point ตัวธรรมดาชิดซ้าย เคาะระหว่างคำ 2 เคาะ)

บทนำ (หัวข้อ TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา ชิดซ้าย)

เนื้อหา.....
.....
.....
.....
.....
.....

(เนื้อหา TH Sarabun PSK 16 point ตัวธรรมดา ตั้งค่าชิดซ้าย-ขวา ย่อหน้า1 ซม. Tab 0.5)

วัตถุประสงค์การวิจัย (หัวข้อ TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา ชิดซ้าย)

- 1.....
- 2.....
- 3.....

(เนื้อหา TH Sarabun PSK 16 point ตัวธรรมดา ตั้งค่าชิดซ้าย-ขวา ย่อหน้า1 ซม. Tab 0.5)

บททวนวรรณกรรม (หัวข้อ TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา ชิดซ้าย)

เนื้อหา.....
.....
.....
.....
.....
.....

(เนื้อหา TH Sarabun PSK 16 point ตัวธรรมดา ตั้งค่าชิดซ้าย-ขวา ย่อหน้า1 ซม. Tab 0.5)

วิธีการวิจัย (หัวข้อ TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา ชิดซ้าย)

เนื้อหา.....

(เนื้อหา TH Sarabun PSK 16 point ตัวธรรมดา ตั้งค่าชิดซ้าย-ขวา ย่อหน้า1 ซม. Tab 0.5)

ผลการวิจัย (หัวข้อ TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา ชิดซ้าย)

เนื้อหา.....

(เนื้อหา TH Sarabun PSK 16 point ตัวธรรมดา ตั้งค่าชิดซ้าย-ขวา ย่อหน้า 1 ซม.Tab 0.5)

อภิปรายผลและสรุปผล (หัวข้อ TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา ชิดซ้าย)

เนื้อหา.....

(เนื้อหา TH Sarabun PSK 16 point ตัวธรรมดา ตั้งค่าชิดซ้าย-ขวา ย่อหน้า 1 ซม.Tab 0.5)

Reference (หัวข้อ TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา ชิดซ้าย)

.....

(เนื้อหา TH Sarabun PSK 16 point ตัวธรรมดา ตั้งค่าชิดซ้าย-ขวา ย่อหน้า 1 ซม.Tab 0.5)

ตัวอย่าง การนำเสนอข้อมูลตารางและรูปภาพ แผนภูมิต่างๆ

ตาราง/1//ชื่อตาราง....

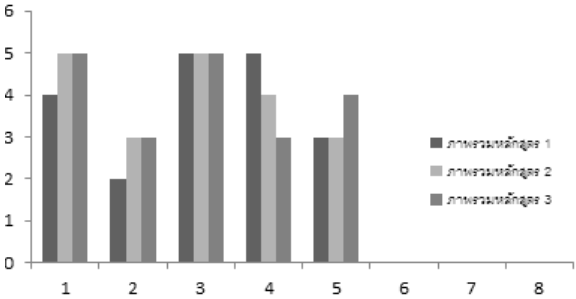
(“ตารางที่” TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา ชิดซ้าย)

(ชื่อตาราง TH Sarabun PSK 16 point ตัวธรรมดา)

x	x	x	x
x	x	x	x
x	x	x	x
x	x	x	x

ภาพที่ 2 ข้อมูล (TH SarabunPSK 14 ตัวหนา)

รูปที่/1//ชื่อรูปภาพ, แผนภูมิ

(“รูปที่” TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา กึ่งกลาง ตั้งค่าเป็น 1 คอลัมน์

(ชื่อรูปภาพ TH Sarabun PSK 16 point ตัวธรรมดา)

(ทั้งนี้ ตาราง/รูปภาพ แผนภูมิ สมการต่างๆ สามารถทำเป็นคอลัมน์เดียวก็ได้ ขึ้นอยู่กับขนาดและความเหมาะสม